פסח נומער

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפּיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 316 | ערב פסח, תשל"ה — ניו־יאָרק, מערץ, 1975 | 54־טער יאָרגאַנג

Passover at the Bialystoker Home is a special time for our residents. Our modern kitchen undergoes complete preparation for the holiday strictly in accordance with Jewish law. The sacred traditions of Pesach—Seder, ritual objects, kashruth—find expression in a most beautiful and meaningful way for our elderly.

We wish all our members and friends a healthy and joyous Passover.

פסח אין דער ביאַליסטאָקער היים פאר עלטערע מענטשען איז א ספעציעלע צייט פאר אונזערע איינוואוינער. אונזער מאַדערנע קיך ווערט פאַרבאַרייטעט צום יום־טוב על פי דין. די הייליגע מצות פון פסח — די סדרים מיט אַלע מנהגים — ווערען אַפּגעהיט אויף דעם שענסטען און איינדרוקספולען אופן.

מיר ווינטשען אַלע מיטגלידער און פריינט א געזונטען און פרייליכען פסח.

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדווי, ניו יאָרק

דוד סאַהן ע"ה, גרינדער

רעדאקציע־קאַלעגיום: לואים סילווער, איסאק ריבאלאָווסקי, עמעל אינגבערג און הרב שמואל א. קראניק

BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED, 228 EAST BROADWAY, NEW YORK CITY

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

O. K. SANITARY PRODUCTS

250 EAST 98th STREET

Brooklyn, New York 11212

POZNANSKI BAKERY

155 DIVISION AVENUE

Brooklyn, New York

Tel. ST 2-0180

CLOSED ON SATURDAYS

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 316 ■ ערב פּסח, תשל"ח — ניו־יאָרק, מערץ, 1975 ■ 54־טער יאָרגאַנג

ביאַליסטאָקער צענטער פּאַרקויפט ישׂראל־באַנדס פּאַר 75 טויזענט דאָלאָר לכבוד אברהם גאַרדאָן און הערשל טאָלין

זונטאָג, דעם 8־טען סעפּטעמבער 1974, איז אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק, דורכגעפּירט געוואָרען א פּייערליכער באַנקעט לכּבוד די זאָרדינסטפּולע טוער אברהם גאַרדאָן און הערשל טאָלין, דער גרויסער יום־טוב איז געווען פּאַרבונדען מיט פּאַר־קויפען ישׂראל־באַנדס.

דער פּאַרזיצער פּון דער פּייערונג, פּילים נאָוויק, האָט אויסגעדריקט לויב און אַנערקענונג צו די טשערמאַנס פון דעם ביאַליסטאָקער באַנד־קאַמפּעניע, איסאַק ריבאַלאָווסקי אין מרס. עטל אינגבערג, פּאַר זייער טרייע אין ווירקזאַמע אַקטיוויטעטן בײַם אַרגאַניזירען דעם טעסטימאָניעל.

דער גאַסט־רעדנער בײַ דער פּייערונג איז געווען דער ישׂראל־קאָנסול עזריה ראָפּאָפּאָרט, אַן אָפּשטאַמיגער פון ביאַליסטאָק, ער האָט געגעבען אַן אינטערעסאַנטען און אָלזייטיגען אי־בערבליק וועגען דער לאַגע אַרום מדינת ישׂראל, און ער האָט אָנגעוויזען אויף דער וויכטיקייט פון שטיצען די אידישע מדינה אין דעם איצטיגן געפּאָנגעל קעגען די שונאים, וואָס דראָף אין א גרויסער מאָס געטאָן ווערען דורך קויפען ישׂראל־באַנדס.

דער באַוואָסטער עמיד־קינסטלער און טרייער ביאַליסטאָ־קער לאַנדסמאַן, חזן הערי פינבערג, האָט אַלעמען באַגייסטערט מיט זיין פּראַכטפּילען געזאַנג, ווען איז געווען זייער צופֿעפֿאַסט צו דער גרויסער פּייערונג. דאָן זיינען די ערך־גענט, אברהם גאַרדאָן אין הערשל טאָלין, פּרעזענטירט געוואָרען מיט הויכע אויסצייכענונגען פּון מדינת ישׂראל. פּאַר זייערע גרויסע לייס־טונגען פּאַר די ישׂראל־באַנדס, מר. גאַרדאָן און מר. טאָלין האָבען אין אַרץ ציגעטיילט. זיי האָבען פּאַרזיכערט, אַז זיי וועלען אײַך אויף וויטער זיין טרייי אין איבערגעגעבען פּאַר די ישׂראל־באַנדס.

ווי דער שטיגער איז בײַ אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט, האָבען זיי אויך בײַ דער דאָזיגער וויכטיגער אין היימישער פּייערונג באַווייזען זייער טרוישאפט און הילפס־גרייטקייט פּאַר דער אידישער מדינה. עס זיינען טאָקע פּאַרקויפט געוואָרען ישׂראל־באַנדס פּאַר 75 טויזענט דאָלאָר, וואָס דאָרף זיין אײַך א גיטער בײַשפּיל פּאַר אַנדערע, די פּאַלגענדע מיטגלידער, פּון דעם ספּעציעלען קאָמיטעט בײַם ביאַליסטאָקער צענטער צו פּאַר־קויפען ישׂראל־באַנדס, האָבען זיך באַזונדערס אויסגעצייכענט בײַם פּאַרזיכערן דעם דערפֿאָלג פּון פּאַרקויפען באַנדס: אילאַי טאַלאָפּסקי אין פּאָול שאָכטע, ערן־פּאַרזיצערס; ר׳יבין בינדלער, רעוו. הערי פּייגבערג, סעם סאָלאָוש און ראַבאַי ל. ס. קראַניש, קאָמיטעט מיטגלידער.

ישׂראל־קאָנסול עזריה ראָפּאָפּאָרט פרעזענטירט אַן עהרען־טאַוועל פּון ישׂראל־באַנד דראַיוו צו א ב ר ה ם ג א ר ד א ן. עס שטייען פון רעכטס צו לינקס: פּילים נאָוויק, עטל אינג־בערג, קאָנסול ראָפּאָפּאָרט, אברהם גאַרדאָן, מרס. עטטעל גאַרדאָן און איסאַק ריבאַלאָווסקי.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

אַ ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן וואָס פאַרשאַפט גרויס כבוד

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

געזאַמלט פון סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

מיר, ביאַליסטאָקער, זיינען געבענטשט מיט פיל אונזערע לאַנדסלייט, וועלכע לעבען אויסגעשפרייט אין פאַרשידענע לענדער און זיי פאַרשאַפען אונז זייער גרויס כבוד. אַזעלכע זיינען אַ שטאָלץ ניט בלויז פאַר אונז, ביאַליסטאָקער, נאָר אויך פאַרן גאַנצען אידישען לעבען. אויסער דעם, וואָס אַזעלכע טייערע לאַנדסלייט זיינען טרייַ און איבערגעגעבען פאַר אונזערע ביאַליסטאָקער ענינים, וואָס זיי העלפען דורך דעם ציען וווייטער דעם גרויסען יחוס פון דער טייערער אומפאַרגעסלעכער אידישער ביאַליסטאָק, זיינען אַזעלכע אויך אַקטיוו אין דעם אַלגעמיינעם אידישען לעבען, אויף אַלע געביטען פון אידישען לעבען און פאַר מדינת ישראל. איינער פון די דאָזיגע איז צבי פייגין פון בוענאָס־איירעס.

הירש פייגין

אונזער ליבער לאַנדסמאַן פייגין, וועלכער איז איינער פון די פראָמי־נענטסטע אידישע געזעלשאַפטליכע טוער אין אַרגענטינע, איז צוגלייך אויך איינער פון די אָנגעזעענסטע דאָרטיגע אינדוסטריעלער, וואָס דאָס וועלט אויך זייער אָפּגעשאַצט אין די קרייזן פון דער אַרגענטינער רעגירונג. עס איז צו באַוואונדערן, עס איז ממש אַ נס, וויַ אַזוי פריינט פייגין האָט דערגרייכט אַזאַלכע הויכע שטאַפּלען, נאָכדעם ווי ער האָט דורכגעמאַכט אומבאַשרייבליכע יידען און פיין ביי היטלערן. פייגין איז ביי די נאַציס געווען צענדליגער מאָל אויף דער שוועל פון טויט, אָבער עפּעס אַ העכערער כוח האָט געוואַכט איבער אים און אים אַרויסגעריסען פון דעם נאַצישען מלאך־המוות. וועגען דעם אַלעם, דאָס הייסט וועגען די פיינליכע איבער־לעבענישען פון פייגין ביי היטלערן, און וועגען זיין גרויסען פינאַנציעלען

אויפשטייג אין אַרגענטינע, האָב איך ביי פאַרשידענע געלעגענהייטען פיל געהערט. איך האָב דאָס געהערט בעת מיינע דריי באַזוכען אין אַרגענטינע, ווי אויך געלייענט אין בריוו פון אונזערע לאַנדסלייט צו מיר.

איך האָב שטענדיג געטראַכט וועגען דעם, אַז דאָס אַלץ וואָס פריינט צבי פייגין האָט דורכגעלעבט אין די היטלער־יאָרן, ווי אויך זיין גרויסער דערפאָלג אַלס אינדוסטריעלער אין אַרגענטינע, דאַרף אומבאַדינגט פאַר־צייכענט, פאַרשריבען און פאַראייביגט ווערען. איך האָב געזוכט פאַרשידענע געלעגענהייטען דאָס צו טאָן. און ענדליך, דורך אַ צופאַל, איז דאָס מיר געלונגען. וועג איך בין געווען מיט מיין פרוי, דעם לעצטען נאָוועמבער אין לאָס־אַנדזשעלעס, האָט דאָרט אונזער לאַנדסמאַן און מיין טייערער חבר מוני ניידאָרף מיר איבערגעגעבען, אַז צבי פייגין פון בוענאָס־איירעס פאָרט אין סוף דעצעמבער קיין אויסטראַליע און מדינת ישראל, און אַז אויפן וועג וועט ער זיך אָפּשטעלען אין לאָס־אַנדזשעלעס. איך ווייל, אַגב, באַמערקען, אַז דאָס איז דאָס דרייצענטע מאָל ווי צבי פייגין פאָרט אויף אַ באַזוך אין דער אידישער מדינה. יעדעס יאָר, מאַכט ער אַזאַ טור אויף דריי חדשים, וועג ער באַזוכט מדינת ישראל און אַנדערע לענדער.

וועג מוני ניידאָרף האָט מיר דערציילט, אַז פריינט פייגין וועט אין סוף דעצעמבער זיין אויך אין לאָס־אַנדזשעלעס אין פאַרבינדונג מיט זיינע גרויסע געשעפטען, האָב איך גלייך געשריבען אַ בריוו צו פייגין, אַז ער זאָל אויך קומען פאַרברענגען אַ פּאָר וואָכן מיט אונדז אין לאָס־אַנדזשעלעס. איך האָב נישט געוואוסט, אַז ער איז שוין אויף דער שוועל פון טויט, ווייל אַ מענטש וואָס איז שוין אויף דער שוועל פון טויט, איז דורך אַ נס געבליבען לעבען און דערגרייכט אַזאַ וואונדערליכען דערפאָלג אין אַרגענטינע, ווי אויך אויפגעבויט אַ זעלטענעם פיינעם פאַמיליען־לעבען. פאַרשטייט זיך, אַז דאָס אַלץ איז מעגליך געווען פאַר צבי פייגין צו דער־גרייכען אַ דאַנק זיינע פאַנטאַסטישע, ערליכקייט, אידעלקייט און דערביי איז ער אַזוי באַשיידען. איך האָב באַשלאָסען וועגען דעם צו דערציילען אין מיין איצטיגער באַשרייבונג, אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע". איז דאָך דער זשורנאַל פון אונזער לאַנדסמאַנשאַפט, וואָס איז דער איינציגער לאַנדס־מאַנשאַפטן־זשורנאַל אין אַמעריקע, טאָקע אויך פאַר דעם צוועק. זאָל דאָס אַלץ פאַרשריבען און פאַראייביגט ווערען, ניט בלויז פאַר אונזערע ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט אומעטום, נאָר אויך פאַרן אידישען לעבען אין אַלגעמיין, פאַר די צוקונפטיגע דורות.

* * *

„מיין פאָטער, ביינוש פייגין — האָט צבי פייגין פאַר מיר דערציילט זיין מערקווירדיגע לעבענס־געשיכטע — איז געווען אַ ערטנער, אין ביאַליס־טאָק האָט מען אים גערופן 'ביינוש פון דער נאָווי'. מיין מוטער, פרומע, איז געווען אַ טייערע האַרציגע אידישע פרוי. ביי אונז אין דער היים זיינען מיר געווען פינף קינדער, דריי שוועסטערס און צוויי ברידער. צוויי שוועס־טער, וויערַא און האַנקאַ, זיינען פאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה אַוועק־געפאָרען קיין בוענאָס־איירעס. די דריטע שוועסטער, רחל, איז געווען פאָרהיראַט צו ירחמיאל ציפּוק, אין ווילנע. זיי זיינען אומגעבראַכט געוואָרען פון די נאַציס, צוזאַמען מיט זייערע צוויי אינגעלעך, אין עסטלאַנד. די מאַמע איז געשטאַרבען אין ביאַליסטאָקער געטא. מיין אינגערער ברודער, כלאָוונע, מיט זיין פרוי, שרה, און מיט זייער טעכטערל, זיינען פון די נאַציס אומגעבראַכט געוואָרען אין טרעבלינקע. מיין ליבער פאָטער האָט דורכגעמאַכט צוזאַמען מיט מיר די ליידען און פיין ביי די נאַציס, און צום סוף איז ער פאַרפיניגט געוואָרען אין אוישוויץ. אָט דאָס איז דער קורצער אָבער טראַגישער סך־הכל, וואָס עס איז געוואָרען מיט מיינע טייערע און נאָענטסטע בעת די גרויזאַמע יאָרן פון דעם היטלער־באַרבאַריזם..."

צבי פייגין האָט מיר וווייטער דערציילט, אַז אַלס יונגער בחור האָט ער געלערנט אין דער ביאַליסטאָקער האַנטווערקער־שולע. אין דער זעלבער צייט וועג ער האָט געלערנט אין דער שולע שלאָסערי, האָט ער אין דער פרייער צייט שוין אויך געאַרבעט אין דער גרויסער בוי־פירמע פון די ברידער סוכאָווּאַלסקי. וועג ער איז געווען 16 יאָר און פאַרענדיגט די האַנטווערקער־שולע, האָט ער אָנגענומען אַרבעטען אין פּאָלנער אַלס פּאָלנער פאַכמאַן בייַ די סוכאָווּאַלסקיס. ער האָט אין דער גוט־באַקאַנטער פירמע דעמאָלט געאַרבעט אַלס ספּעציאַליסט פון צענטראַל־באַהייצונג. צבי פייגין האָט פון זיין פריעסטער יוגענט אַרויסגעוויזען גרויסע פּאָטענציעלען און עס איז ניט האָט מיך ניט געוואָלט „באַדערען" מיט זיין אָנקומען. וויַיל וואָלט איך געוואוסט פריער וועג ער וועט קומען קיין ניו־יאָרק, וואָלט איך דאָך געווייס צוגעגרייט אַ פּאָסיגע אויפנאַמע אין אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מיט דער אָנווועזנהייט פון אונזערע טוער און פריינט, ווי עס פאָסט אויפצונעמען אַזאַ ליבען און חשובען גאַסט און לאַנדסמאַן. אָבער צוליב דעם, וואָס ער איז אָנגעקומען קיין ניו־יאָרק ניט לאָנגדיק פריער וועגען דעם מיר וויסען, איז דאָס געווען אָנדערש.

צופעליג, ניט אָנגאָנגענדיג גאָרניט פריער, איז פריינט צבי פייגין אַריין־געקומען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, אוף 228 איסט בראָדוועי. וועג מיר ביידע האָבען זיך אויף אַזאַ אומגעריכטען אופן באַגעג־גענט, האָבען מיר זיך שטאַרק דערפרייט. פריינט פייגין איז געזעסען מיט מיר און מיט מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער ביאַליס־טאָקער היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, און מיר האָבען גע־שמועסט. פון דעם וואָס מיר האָבען געהערט וואָס פריינט פייגין האָט דערציילט, האָט זיך פאַר מיר אָנטפּלעקט אַ מערקווירדיגע געשיכטע. פון אַיין זייט, האָב איך געהערט די טראַגישע געשיכטע וועגען די ממש אומ־גלויבליכע איבערלעבענישען פון דעם האַרציגען צבי פייגין ביי די נאַציס, און פון דער צווייטער זייט, האָב איך געהערט וועגען זיין גרויסען דערפאָלג אַלס פראָמינענטער אינדוסטריעלער און באַוואוסטער אידיש־עזעלשאַפטלי־כער טוער אין אַרגענטינע. עס איז אַ מערקווירדיגע געשיכטע פון איינעם פון אונזער ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט וועגען זיין לעבען, וועגען וואָס מען קאָן אָנשרייבען אַ גרויסען בוך. מען קאָן אויך וועגען דעם אַלעם מאַכען אַ פילם, וואָס וואָלט געווען אַ גרויסער דערפאָלג. איך האָב געהערט וועג פייגין האָט דאָס אַלץ פאַר מיר דערציילט, און אין מיינע אויגען זיינען געווען טרערען. גלייכצייטיג איז מיין הארץ געווען אָנגעפילט מיט פריידּ, וויַיל אַ מענטש וואָס איז שוין געווען אויף דער שוועל פון טויט, איז דורך אַ נס געבליבען לעבען און דערגרייכט אַזאַ וואונדערליכען דערפאָלג אין אַרגענטינע, וויַ אויך אויפגעבויט אַ זעלטענעם פיינעם פאַמיליען־לעבען. פאַרשטייט זיך, אַז דאָס אַלץ איז מעגליך געווען פאַר צבי פייגין צו דער־גרייכען אַ דאַנק זיינע פאַנטאַסטישע, ערליכקייט, אידעלקייט און דערביי איז ער אַזוי באַשיידען. איך האָב באַשלאָסען וועגען דעם צו דערציילען אין מיין איצטיגער באַשרייבונג, אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע". איז דאָך דער זשורנאַל פון אונזער לאַנדסמאַנשאַפט, וואָס איז דער איינציגער לאַנדס־מאַנשאַפטן־זשורנאַל אין אַמעריקע, טאָקע אויך פאַר דעם צוועק. זאָל דאָס אַלץ פאַרשריבען און פאַראייביגט ווערען, ניט בלויז פאַר אונזערע ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט אומעטום, נאָר אויך פאַרן אידישען לעבען אין אַלגעמיין, פאַר די צוקונפטיגע דורות.

* * *

„מיין פאָטער, ביינוש פייגין — האָט צבי פייגין פאַר מיר דערציילט זיין מערקווירדיגע לעבענס־געשיכטע — איז געווען אַ ערטנער, אין ביאַליס־טאָק האָט מען אים גערופן 'ביינוש פון דער נאָווי'. מיין מוטער, פרומע, איז געווען אַ טייערע האַרציגע אידישע פרוי. ביי אונז אין דער היים זיינען מיר געווען פינף קינדער, דריי שוועסטערס און צוויי ברידער. צוויי שוועס־טער, וויערַא און האַנקאַ, זיינען פאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה אַוועק־געפאָרען קיין בוענאָס־איירעס. די דריטע שוועסטער, רחל, איז געווען פאָרהיראַט צו ירחמיאל ציפּוק, אין ווילנע. זיי זיינען אומגעבראַכט געוואָרען פון די נאַציס, צוזאַמען מיט זייערע צוויי אינגעלעך, אין עסטלאַנד. די מאַמע איז געשטאַרבען אין ביאַליסטאָקער געטא. מיין אינגערער ברודער, כלאָוונע, מיט זיין פרוי, שרה, און מיט זייער טעכטערל, זיינען פון די נאַציס אומגעבראַכט געוואָרען אין טרעבלינקע. מיין ליבער פאָטער האָט דורכגעמאַכט צוזאַמען מיט מיר די ליידען און פיין ביי די נאַציס, און צום סוף איז ער פאַרפיניגט געוואָרען אין אוישוויץ. אָט דאָס איז דער קורצער אָבער טראַגישער סך־הכל, וואָס עס איז געוואָרען מיט מיינע טייערע און נאָענטסטע בעת די גרויזאַמע יאָרן פון דעם היטלער־באַרבאַריזם..."

צבי פייגין האָט מיר וווייטער דערציילט, אַז אַלס יונגער בחור האָט ער געלערנט אין דער ביאַליסטאָקער האַנטווערקער־שולע. אין דער זעלבער צייט וועג ער האָט געלערנט אין דער שולע שלאָסערי, האָט ער אין דער פרייער צייט שוין אויך געאַרבעט אין דער גרויסער בוי־פירמע פון די ברידער סוכאָווּאַלסקי. וועג ער איז געווען 16 יאָר און פאַרענדיגט די האַנטווערקער־שולע, האָט ער אָנגענומען אַרבעטען אין פּאָלנער אַלס פּאָלנער פאַכמאַן בייַ די סוכאָווּאַלסקיס. ער האָט אין דער גוט־באַקאַנטער פירמע דעמאָלט געאַרבעט אַלס ספּעציאַליסט פון צענטראַל־באַהייצונג. צבי פייגין האָט פון זיין פריעסטער יוגענט אַרויסגעוויזען גרויסע פּאָטענציעלען און עס איז ניט

קיין וואונדער, אַז אַלס יונגער מענטש האָט ער פאַר דער מלחמה שוין געהאַט אַן אייגען געשעפט אין ביאַליסטאָק, פון וואָס־לייטונג און צענטראַל־באַהייצונג. זיין שותף צו דעם געשעפט, וואָס איז געווען אונטערן נאָמען „בודאָ־סאָן“ און וואָס איז געווען אויפן רינעק קאָשטשישקי בייַ גראָסמאַנען אין פּאָסאַזש, איז געווען אידל לאָס, וועלכער איז געווען אַ בוכהאַלטער. ווען די סאָוועטען האָבען אָקופּירט ביאַליסטאָק, אין סעפּטעמ־בער 1939, האָבען זיי נאַציאָנאַליזירט פייגינ׳ס געשעפט, אַזוי ווי דאָס איז געווען מיט אַנדערע.

די סאָוועטישע מאַכט האָט דעמאָלט גלייך איינגעזען, אַז צבי פייגין איז אַ גרויסער ספּעציאַליסט, אין וועמען זיי האָבען זיך פֿולקומען פֿאַרלאָזן קענען. די סאָוועטען האָבען אים געמאַכט פּאַר אַן אינזשעניר און ער האָט געאַרבעט אין פאַרשידענע ערטער. זיי האָבען אים אויך געשיקט קיין טיף־רוסלאַנד, כדי צו ברענגען פון דאָרט פאַרשידענע רוי־מאַטעריאַלען קיין ביאַליסטאָק, אומגעריכט אָבער, איז געקומען אַ גאַנצע איבערקערעניש, וואָס האָט אויך געמאַכט אַ פולשטענדיגע ענדערונג אין דעם לעבען פון צבי פייגין. דעם 22טען יוני 1941, איז היטלער אומגעריכט אָנגעפאַלען אויף סאָוועט־רוסלאַנד. אַלץ האָט זיך געענדערט אויף וואָס קיינער האָט זיך גאָרניט געריכט, עס האָט זיך אויך פאַר דעם אידישען פאָלק אָנגעהויבען אַ טראַגישע צייט. דעמאָלט, ווען היטלער איז אָנגעפאַלען אויף סאָוועט־רוסלאַנד, און ווען די נאַציס האָבען מיט ברוטאַליטעט אויך אַריינמאַרשירט קיין ביאַליסטאָק האָבען מיר בייַדע, איך מיט מיין ליבען פריינט צבי פייגין, זיך אויך צעשיידט. פאַר אונז בייַדע, אָזוי ווי דאָס איז געווען פאַר אַנדערע, האָט זיך אָנגעהויבען אַ נייער קאַפּיטעל אין לעבען. קיינער פון אונז האָט ניט געוואוסט וואָס עס דערוואַרט, וואוהין דער גורל וועט פירען...

* * *

„ווען די היטלעריסטען האָבען געשאַפען דעם געטאָ אין ביאַליסטאָק — האָט צבי פייגין וייטער פאַר מיר דערציילט — וועט עס זיינען אַהינצו פאַרטריבען געוואָרען די אידען פון דער שטאָט, בין איך אויך מיט מיינע נאָענטע געוואָרען אָפּגעשלאָסען אין דעם געטאָ. די היטלעריסטען האָבען דעמאָלט געזוכט צווישען די אידען אין געטאָ פאַכלייט־ספּעציאַליסטען. זיי האָבען מיך דעמאָלט אויסגעקליבען צווישען אַנדערע, און זיי האָבען מיך באַשטימט צו ארבעטען אַלס אינזשעניר בייַ קעסלען אין די קאַזאַרמעס, וואו עס זיינען געווען די היטלעריסטישע סאָלדאַטען. יעדען פרימאָרגען פלעגט מען אַרויספירען מיך, צוזאַמען מיט עטליכע הונדערט אידען פון געטאָ, אויף דער ארבעט. די אידען האָבען געארבעט צוזאַמען מיט מיר, אונטער מיין אויפזיכט בייַ וואַסער־לייטונג און צענטראַל־באַהייצונג, אין די געביידעס וואו עס איז געווען די היטלעריסטישע „ווערמאַכט“. אַ דאַנק דעם, וואָס פיל אידען האָבען געארבעט אונטער מיין אויפזיכט און איך האָב געזאָגט, אַז איך מוז זיי האָבען צו דער דאָזיגער ארבעט, האָבען זיך פיל אידען געראַטעוועט פון אומקום. אויב זיי וואָלטען ניט געווען בייַ דעם באַשעפטיקט, וואָלט מען זיי אַרויסגעשיקט אויף פאַרניכטונג אַזוי ווי דאָס איז געווען מיט אַנדערע אידען. איך האָב זיך אויך באַמיט יעדעס מאָל צו פאַרגרעסערן די צאָל פון אַזעלכע אידען בייַ דער ארבעט אונטער מיין אויפזיכט. אַ דאַנק דעם, האָבען פיל אויסגעמיטען אַ זיכערען טויט. געווען אויך צוויישען די אידען אַזעלכע, וועלכע האָבען אַ דאַנק דער ארבעט אין דרויסען, געהאַט אַ מעגליכקייט אריינצושמוגלען אין געטאָ אַ ביסעל שפּייז, פאַר אַנדערע אידען. פיל פון די דאָזיגע גערעטעוועטע אידען, לעבען איצט אין פאַרשידענע טיילען וועלט. זיי קענען מיך גוט, זיי רופען מיך ׳אונזער ברודער׳“.

פון דעם 16טען ביזן 23טען אויגוסט 1943, האָט צבי פייגין מיר וייטער דערציילט — ווען די נאַציס האָבען ליקווידירט דעם געטאָ אין ביאַליסטאָק און אַרויסגעפירט די דאָרטיגע אידען אויף פאַרניכטונג, האָט די „ווערמאַכט“ געבעטען אַ דערלויבעניש בייַ דער געשטאַפּאָ, אַז מען זאָל אינעראָפּען אים, צבי פייגין, מיט נאָך עטליכע אידען אויף דער ארבעט וואָס זיי האָבען געטאָן. די געשטאַפּאָ האָט געענטפערט, אַז פאַר דעם מוזען זיי האָבען אַ ספּעציעלע דערלויבעניש פון דער הויפּט־קוואַרטיר פון געשטאַפּאָ, וואָס איז אין בערלין. דערווייל האָט מען די אַלע אידען אַוועקגעשיקט קיין לאָמזשע, וואו זיי זיינען אַריינגעזעצט געוואָרען אין דער דאָרטיגער טורמע. צוזאַמען מיט צבי פייגין איז דאָרט אין טורמע אויך געווען פאַר־שפּאַרט זיין פאָטער. זייענדיג אין דער טורמע האָבען די אַלע אידען דאָרט געליטען הונגער, צרות, געווען באַגלייט פון שמוץ און אַן שום אויסזיכטען פאַרן מאָרגען. די אומגליקליכע אידען האָבען דאָרט געלעבט פון וואַסער און שאָלעכץ פון קאַרטאָפל...

„נאָך זעקס חדשים האָט מען אונדז אַלע — האָט וויטער מיר דערציילט צבי פייגין — די 160 אידען פון דעם ביאַליסטאָקער געטאָ, אַוועקגעפירט אין דעם שרעקליכען לאָגער שטוטהאָף, וואָס איז אויף אַן אינזל ניט וויַיט פון דאַנציג. דאָרט האָבען די נאַציס אומגעבראַכט אַלע אידען פון דאַנציג וי אויך פון פּאָמערן. אין דעם לאָגער האָב איך באַקומען דעם טרויעריגען נומער 26652. זייענדיג אין שטוטהאָף, האָט מיך דאָרט דערקענט אַ פאַליאַק אַן אינזשעניר, וועלכער איז פריער אויך געזעסען אין דער לאָמזשער טורמע. אין יענער צייט, האָבען די היטלעריסטען אָנגעהויבען בויען וויכ־טיגע פאַבריקען ניט וויַיט פון שטוטהאָף, און זיי האָבען פאַר דעם צעווק געדאַרפט האָבען ספּעציעלע גוטע פאַכלייט. האָט דער דערמאָנטער פאַליאַק דערציילט די היטלעריסטען וועגען מיר, אַז איך בין דאָ אין לאָגער און אַז איך בין אַ גוטער פאַכמאַן־ספּעציאַליסט. האָבען די היטלעריסטען גענומען צו דער דאָזיגער ארבעט בייַ די נייַע פאַבריקען שטוטהאָף מיך, ווי אויך חיים ראָזענבלום, אַ שלאָסער פון ביאַליסטאָק וי אויך נאָך פיר אידישע שניידערס. דאָס זיינען געווען: קאָשיצער, וועלכער איז איצט אין אויסטראַליע, עס איז אויך געווען זיין פאָטער, וועלכער איז געשטאָרבען; אַ גענויסער ריבאַלד, וועלכער איז איצט אין ניו־יאָרק; וי אויך נאָך אַ איד, וועלכער איז נאָך דער מלחמה געשטאָרבען אין לאָדזש“.

בייַ די דאָזיגע „עב־פאַבריקען“ לעבען שטוטהאָף, דערציילט וויטער צבי פייגין, האָט ער געארבעט בין אָנהויב מערץ 1945. יעדען טאָג פלעגט מען אים אַרויספירען אויף דער שווערער ארבעט, וואו ער איז שטענדיג געהיטעט געוואָרען פון אַן אוקראַיִנער אַדער אַ ליטוויניער מיט אַ גרויסען הונט. אַפילו אַן אָזאַ וואַך, איז געווען אוממעגליך פון דאָרט צו אָנטלויפען, וייל דער לאָגער שטוטהאָף און די אַרומיגע געגענט האָט זיך געפונען אויף אַן אינזל, אַרומגערינגעלט אין אַלע זייטען פון וואַסער. וען אַ איז געווען באַשעפטיגט בייַ דער שקלאַפען־ארבעט אָרום די „עב־פאַבריקען“, האָט פייגין געהאָט אַ מעגליכקייט זיך איינצושאַפען אַ שטיקעל איבעריג ברויט. ער האָט דאָס באַקומען פון געפאַנגענע ענגלישע און פראַנצויזישע סאָלדאַטען, וועלכע זיינען אויך געווען דאָרט באַשעפטיגט בייַ פאַרשידענע ארבעטען. זיי האָבען באַקומען אַ ביסעל מער עסען, וויַי ער פייגין און די אַנדערע אידען, פון דעם רויטען־קרייץ. קומענדיג יעדען טאָג צוריק פון דער ארבעט, אין דעם לאָגער שטוטהאָף, פלעגט פייגין דאָס ברויט, וואָס איז דעמאָלט געווען וי אַן אוצר, אַריבערוואַרפען אין דעם דערבייאיגען פרויען־לאָגער. דאָרט זיינען געווען אידישע מיידלעך און פרויען, געבראַכטע פון דעם ווילנער געטאָ. צווישען זיי זיינען אויך געווען צוויי שוועסטער, וועמען פייגינ׳ס אַריבערגעוואָרפענע שטיקלעך ברויט, האָבען פיל געהאָלפען בייַם איבערקומען יענע שווערע צייט. די צווייַ שוועסטער זיינען טאָקע געבליבען לעבען און זיי זיינען איצט: אידאַ קאַץ, וועלכע וואוינט מיט איר מאַן און קינדער אין וועגעזועלאַ; און מאַשע קאַפּרינסקי, וועלכע וואוינט מיט איר פאַמיליע אין תל־אָביב. דורך דער צייט, וען צבי פייגין האָט געארבעט בייַ די פאַבריקען אַרום שטוטהאָף, האָבען די נאַציס אַרויסגעפירט אַלע געבראַכטע עהאַינצו אידען, צוזאַמען מיט אים, פון דעם ביאַליסטאָקער געטאָ. די רוצחים האָבען אַרויסגעפירט די אידען קיין אוישוויץ, וואו זיי זיינען אומגעבראַכט געוואָרען אין די דאָרטיגע גאַז־קאַמערען. צווישען די דאָזיגע אַרויסגעפירטע און אומגעבראַכטע אידען אין אוישוויץ, איז אויך געווען צבי פייגינ׳ס ליבער פאָטער...

* * *

„אין מערץ 1945 — האָט פאַר מיר וייטער דערציילט פרייַנט פייגין — האָבען די היטלעריסטען גענומען 1.500 פאַכמענער, אַלע ניט־אידען, און געגרייַט אַ טראַנספּאָרט פון זיי אַרויסצושיקען. פאַרשטייט זיך, אַז קיינער האָט ניט געוואוסט וואוהין מען וועט שיקען. אין דעם טראַנספּאָרט זיינען געווען בלויז פּינף אידען. דאָס זיינען געווען איך, וי אויך די שוין־דערמאָנטע פיר אידישע שניידערס. צום סוף האָט מען אונז מיט דעם טראַנספּאָרט געבראַכט קיין וויכאַראָוע, אין דייטשלאַנד. אָבער פון 1.500 העפטלינגע, וואָס די היטלעריסטען האָבען אַרויסגעפירט אונז פון דעם לאָגער אין שטוטהאָף, האָבען זיי קיין וויכאַראָוע געבראַכט בלויז 280 העפטלינגע. די איבעריגע פון די 1.500 זיינען אויפן וועג דערשאָסען געוואָרען וייל זיי האָבען ניט געקענט גיין וי די נאַציש רוצחים האָבען דאָס געפאָדערט. אַנדערע זיינען געפאַלען פון הונגער, מידקייט, אָדער פון קראַנקהייטען. אין וויכאַראָוע זיינען מיר דורכגעגאַנגען נייַע פיין, דאָרט האָבען די נאַצישע רוצחים אונז אַלעמען אַרייַנגעזעצט אין אַ שווערער טורמע. עס האָט אויסגעזען, אַז דאָרט וועט זיך שוין פאַרענדיגן מיין לעבען. אָבער פלוצלינג האָט פאַסירט אַן אומגעריכטע זאַך, טאַקע וי דאָס וואַלט געווען אַ נס מן השמים...“

„אין די ערשטע טעג פון מאַי 1945 — האָט וויטער מיר איבערגעגעבען דער ליבהאַרציגער צבי פייגין — האָבען אָפּטיילונגען פון דער היטלעריס־טישער אַרמיי אַרומגערינגעלט די טורמע אין וויכאַראָוע. די רוצחים האָבען פאַראַרדענט, אַז אַלע פון די פאַרשפּאַרטע דאָרט זאָלען אַרויסגיין אויף אַ גרויסען פריַיען פּלאַץ. איך האָב גלייך דערפילט, אַז דאָ קומט שוין דער סוף. איך האָב פלוצלינג פאַר זיך דערזען אַ וואַגע מיט פיר פיסלעך. איך בין אויף דער גיך אַרונטער אונטער דער וואַגע און זיך דאָרט אויסבאַ־האַלטען. דאָס געפיל, אַז דאָ דערנענטערט זיך דער סוף, האָט מיך טאָקע ניט אָפּגענאַרט. וויַיל אַלע אַרעסטירטע, פון פאַרשידענע נאַציאָנאַליטעטען, וועלכע זיינען דעמאָלט אַרויס פון די טורמע־קאַמערען אויפן פריַיען פּלאַץ, זיינען אויסגעשאָסען געוואָרען פון די היטלעריסטען דורך זייערע מאַשין־ביקסען. צווישען די דערשאָסענע, זיינען אויך געווען פיל פּאָליאַקען. נאָך דער מלחמה, האָט די פּוילישע רעגירונג אויפגעשטעלט אַ מאָנומענט נאָך די געפאַלענע, לעבען דער טורמע אין וויכאַראָוע. גלייך נאָכדעם, זיינען די היטלעריסטען אָנגעלאָפען אין פּאָניק, עס האָט זיך דערנענטערט די מפּלה

פון היטלערן מיט זיין אַרמיי פון רוצחים און חיות, וואָס זיינען געווען אין מענטשליכען געשטאַלט".

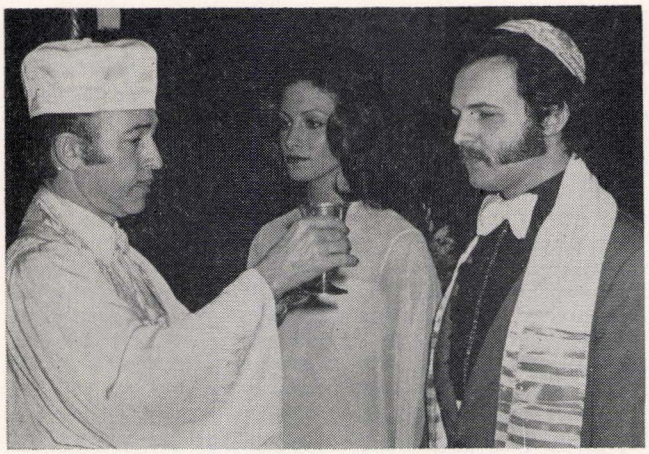
איך בין געזעסען מיט אונזער ליבען ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, צבי פייגין, איך האָב געהערט ווי ער דערציילט מיר וועגען זיינע איבערלעבע־נישען אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, און אַלץ האָט בײַ מיר אויסגעזען ווי אַ קאָשמאַר. איך האָב געקוקט אויף דעם ליבליכען פנים פון פריינט פייגין, איך האָב געהערט זיינע וועך־טער וואָס זיינען געווען באַגלייט מיט טרויער און אומעט, און איך האָב כסדר בײַ זיך געטראַכט — פון וואַנען האָט זיך צו אים געגומען דער כוח, אַז ער זאָל קאָנען איבערטראָגען אַזוי פיל ליידען און פיין? ניט אַנדערש, האָב איך ווייטער בײַ זיך געטראַכט, נאָר אַז די השגחה האָט געוואָלט ער זאָל בלייבען לעבען, כדי צו דערציילען פאַר דער וועלט, וואָס זאָל אויך פאַרבלייבען פאַר די קומענדע דורות וועגען דעם אַלעם, וואָס אונזערע אַלעמענס נאָענטע האָבען דורכגע־מאַכט. ליידער, איז פייגין בלויז אײנער פון די זעלטענע געציילטע, וועלכער איז אַרויסגעריסען געוואָרען פון זיכערן טויט! דער ליבער לאַנדסמאַן צבי פייגין איז געזעסען מיט מיר אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ני־יאָרק, ער האָט געקוקט פאַר זיך ווי ער וואָלט דאָס אַלץ איצט געזען מיט זיינע אויגען, און ער האָט וויייטער פאַר מיר אויפגעוויקעלט די מגילה פון פיין, די מערקווירדיגע רעטונג פון אַ זיכערן טויט און זיין אויפשטייג צו אַ נייעם צופרידענעם גוטען לעבען, ווי אויך וועגען זיין בריטהאַרציגקייט פאַר אַנדערע, ווי דאָס וואָלט געווען אַ מין אָפּצאָלען אַ חוב, פאַר דעם וואָנדערליכען נס וואָס איז באַווירקט געוואָרען צו אים, וועג זיין לעבען האָט געהאָנגען ממש ווי אויף אַ האָר.

„באַלד נאָך דער באַפרייאונג — דערציילט צבי פייגין — אין מאַי 1945, איז חיים ראָזענבלום קראַנק געוואָרען אויף פלעקען־טיפוס. אַזוי ווי איך האָב זיך מיט אים פאַרגומען, בין איך אויך אַנגעשטעקט געוואָרען מיט דער זעלבער קראַנקהייט. בײַדע זיינען מיר געלעגען אין דעם שפּיטאָל אין וויכאַראָוע, וואו עס זיינען דעמאָלט אויך געווען פיל קראַנקע כאָוועטישע סאָלדאַטען. נאָך פיר חדשים, זיינען מיר בײַדע אַוועק פון דעם שפּיטאָל, מיר האָבען זיך געלאָזט אין וועג אַריין און צום סוף זיינען מיר אַנגעקומען קיין לאָדזש. קומענדיג קיין לאָדזש האָב איך דאָרט געטראָפען נאָך פון פריער באַפרייטע באַקאַנטע לאַנדסלייט פון ביאַליסטאָק, ווי אויך וויילענע־און גראָדנער. צווישען די דאָזיגע זיינען געווען אויך מיינע פריינט טאַר־לאָפסקי, זיידשנור און וויניצקי, ווען וועלכע זיינען געהאָט באַפריינט געוואָרען פון די היטלעריסטען נאָך מיט אַ יאָר פריער. זיי האָבען שוין דעמאָלט געהאָט אין לאָדזש אַ טעקסטיל־געשעפט מיטן נאָמען 'באַלטיק', כאָטש איך האָב ניט געהאָט קיין געלט, איך האָב 'פאַרמאָגט' בלויז דאָס וואָס איך האָב געטראָגען אויף זיך, האָבען זיי מיך אַרײַנגענומען אַלס שותף אין זייער געשעפט. זיי האָבען מיך אויך באַלד געשיקט קיין בידנאָשטש, כדי איך זאָל דאָרט עפענען אַן אָפּטיילונג פון אונזער פירמע 'באַלטיק'. און דאָ, האָב זיך פאַר מיר פלוצלינג אָנגעהויבען אַ נייער פרייד־יגער און גליקליכער קאַפּיטעל אין מיין לעבען...״

פאַרענדיג איינמאָל פון בידנאָשטש קיין דאַנציג, דערציילט צבי פייגין, האָט ער דאָרט בײַ באַקאַנטע אין הויז באַגעגענט אַ טאַכטער פון סעמיאָן קנישינסקי, אַן אָנגעזעענער לעדער־פאַבריקאַנט אין דעם אַמאָליגען שטעטל קרינעק. קנישינסקי'ס טאָכטער, סטעלאַ, האָט אין צייט פון דער מלחמה געלעבט אלס אַ פאַרשטעלטע „אַריערין״ אין אַ היטלעריסטישען לאָגער. וועג פייגין האָט זי באַגעגענט, האָט סטעלאַ קנישינסקי שוין געהאָט פּאָפּי־רען צו עמיגרירען קיין אויסטראַליע. זי האָט דאָס באַקומען צוגעשיקט פון די לאַנדסלייט אברהם זבאַר און אברהם סאַקאַל, פון אויסטראַליע. אָבער דאָס לעבען איז אַוועק אויף גאָר אַנדערע וועגען. פייגין האָט חתונה געהאַט, אין סוף 1946, מיט סטעלאַ קנישינסקי. נאָכדעם זיינען בײַדע אַוועקגעפאָרען קיין פּאַריז. אַזוי ווי פייגינ'ס צוויי שוועסטער וואויזנען אין אַרגענטינע נאָך פון פאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה, האָט ער באַשלאָסען צו פאָרען קיין אַרגענטינע אויף אַ באַזוך צו זיינע שוועסטערס. ער האָט זיין פרוי דערווייל אויפגערופען אין פּאַריז. פאַרשטייט זיך, אַז זיין באַגע־געניש מיט די צוויי שוועסטער און מיט דער גאַנצער משפּחה, איז געווען זייער דראַמאַטיש. פייגין איז פאַר זיי אַלע דאָרט געווען, ווי ער וואָלט אויפגעשטאַנען תחית המתים...

* * *

„זייענדיג עטליכע טעג אין בוענאָס־איירעס — האָט פאַר מיר וויייטער דערציילט צבי פייגין — האָב איך דאָרט באַגעגענט מיינעם אַ יוגענט־חבר פון דער האַנטווערקער־שולע אין ביאַליסטאָק, יאָסל מוזיקאַנסקי. ער איז מיט יאָרן פריער, פאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה, אַוועק פון ביאַליסטאָק קיין אַרגענטינע. דורך דער צייט, האָט מוזיקאַנסקי זיך זייער גוט דאָרט אַרויפגעארבעט. ער איז געוואָרען אין אַרגענטינע דער פּיאָנער פון אויס־אַרבעטען דאָרט וועב־שטולען, ער איז געווען רייך און זייער אָנגעזען. די רעגירונג פון אַרגענטינע האָט אים געהאָט באַפרייט אויף צען יאָר פון צאָלען שטייערן, אַלס באַלוינונג פאַר אַריינברענגען אין לאַנד דעם אויפטו פון אויסאַרבעטען וועב־שטולען. מוזיקאַנסקי האָט מיר דעמאָלט געהאָלפען זייער פיל פינאַנציעל. ער האָט מיר געהאָלפען מיט אַ געוויסער סומע געלט,

חתן און כלה, סימאָן און אַננאַ פייגין, ביי דער חופּה מיטן חזן, לייבעלע שוואַרץ, מסדר קידושין.

כדי איך זאָל קענען אויפבויען אַ פאַבריק פון קעסלען און טענסק („באַי־לערס"). אויך ער, מוזיקאַנסקי, איז געוואָרען אַ שותף צו דער פאַבריק. נאָך פיר יאָר, האָבען מיר זיך צעטיילט פון שותפות. איך בין געוואָרען אַן אונטערנעמער פאַר זיך אַליין, דאָס מזל האָט מיר צוגעשפּילט און איך בין דערגאַנגען צו אַ גרויסען דערפאָלג. איך האָב אויסגעבויט פאַבריקען אַרום בוענאָס־איירעס, וואו עס וועלען אויסגעארבעט קעסלען און טענסק. איך האָב אויך געפּענט אין בוענאָס־איירעס גופא גרויסע געשעפטען מיט אָפּיסעס צו פאַרקויפען רעדען און אַלע אַנדערע טיילען פאַר באַהייצונג, וואָסער־לייטונג און גאַז. מיינע אונטערנעמונגען זיינען גוט באַקאַנט אין אַרגענטינע. איך האָב דאָס אַלץ דערגרייכט אַ דאַנק מיינע אָנשטרענ־גונגען, מי און כוח. און ווי עס זעט אויס, איז דאָס אויך אַ באַלוינונג פאַר מיינע שווערע דורכגעמאַכטע יאָרען פון ליידען און פיין, ביי די היטלעריסטישע רוצחים".

אונזער ליבער לאַנדסמאַן צבי פייגין, איז זייער אַ באַשיידענער. וועגען זיך פּערזענליך, זיין טייערע פרוי און קינדער, רעדט ער וונייניג. אָבער וועגען דעם אַלעם וויייסען זייער פיל די לאַנדסלייט אין אַרגענטינע. ווי שוין דערמאָנט פריער, בין איך דריי מאָל שוין געווען אויף באַזוכען אין בוענאָס־איירעס. יעדעס מאָל וואָס איך בין דאָרט געווען, האָב איך וועגן דעם אַלעם זייער פיל געהערט. מען שריבט אויך צו מיר וועגן דעם אין בריוו. און אויך דאָס אַלץ, כאָטש אין אַ באַגרעניצטער מאָס, דאַרף פאַר־צייכענט ווערען.

נאָך דעם ווי צבי פייגין איז געווען, באַלד נאָך דער מלחמה, זעקס חדשים אין אַרגענטינע, האָט ער אַהינצו אַריבערגעבראַכט זיין ליבער פרוי, סטעלאַ, פון פאַריז. זיי האָבען אויפגעבויט אין בוענאָס־איירעס אַ גליקליכען, צופרידענעם לעבען. זיי האָבען צוויי גראָטענע קינדער, אַ טאָכטער פעליסאַ און אַ זון, סימאָן. די טאָכטער האָט מיט פינף יאָר צוריק חתונה געהאַט מיט חיים ליבערמאַן, אַ זון פון אַ באַוואוסטער משפּחה אין אַרגענטינע. מיט דריי חדשים צוריק, האָט חתונה געהאַט דער זון פון צבי און סטעלאַ פייגין, סימאָן. ער האָט חתונה געהאַט מיט אַננאַ פורמאַנסקי, וועמענס מוטער איז אַן אָפּשטאַמיגע פון ביאַליסטאָק. דער יונגער סימאָן, איז אַ זעלטענער פּאַראיגער סטודענט פון טעכנאָלאָגיע אויפן אוניווערסיטעט אין בוענאָס־איירעס. ביידע, דער איידעם און דער זון, זיינען אויך אין די גרויסע ביזנעס מיט צבי פייגין.

די חתונה פון פייגינ'ס זון, וואָס איז געווען מיט עטליכע חדשים צוריק, איז געווען ממש אויף אַ קעניגליכען אופן. די חתונה איז פאַרגע־קומען אין דעם גרויסען עלעגאַנטען האָטעל „אַלוויאר־פאַלאַץ", אין בוענאָס־איירעס. צו דער שמחה זיינען געקומען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט פון די פייגינס פון אורוגוואַי, וועניזועלאַ, מדינת ישראל, מעקסיקאָ וויי אויך פון אַמעריקע. ביי דער גרויסער חתונה איז אויך געווען מוני ניידאָרף מיט זיין פרוי עדנאַ, וועלכע זיינען ספּעציעל געקומען פון לאָס־אַנדזשעלעס. ביי דער שמחה זיינען אויך געווען אַנווועזנד פאַרטרעטער פון אַלע אידישע אַרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס אין אַרגענטינע, פון די נאַציאָנאַלע, וועלטליכע און אויך רעליגיעזע קרייזען. די אומצאָליגע געסט פון נאָענט און ווייט זיינען געקומען צו דער גרויסער שמחה, כדי צוצוטיילען כבוד די פייגינס, דעם יונגען פאָרל און אַלע מחותנים. די חתונה פון דעם יונגען סימאָן פייגין מיט זיין באַשערטער אַננאַ פורמאַנסקי, איז פאַרוואַנ־דעלט געוואָרען אין אַ גרויסען יום־טוב פאַר דער גאַנצער אידישער בוענאָס־איירעס.

דאָס אַלץ איז ניט קיין וואונדער, ווייל עס איז נישטאָ אַזאַ געביט

אין דעם אידישען לעבען אין אַרגענטינע, וואו דער גוטהאַרציגער ביאַליס־טאָקער צבי פּיגין זאָל ניט זיין זאַקטיוו. אין אַלע אידישע אַרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס אין בועאַנאָס־אייראָס, איז זייער גוט באַקאַנט דער נאָמען פון צבי פּיגין. ער איז באַקאַנט אַלס אַקטיוויסט טויער אומעטום, ווי אויך אַלס פֿראָמינענטער מעצענאַט, וועלכער שטיצט פֿאַרשידענע אידישע צוועקען מיט אַ ברייטער האַנט. ער שטיצט אויך פיל אידישע שרייבער, אַקטיאָרען מיט דעם אידישען טעאַטער און אידישע קולטור־צוועקען. פֿאַרשטייט זיך, אַז צבי פּיגין איז אויך זייער גוט פֿאָפולאָר בייַ די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַרגענטינע, וואו ער איז זייער אַקטיוו אין דער דאָרטיגער לאַנדסמאַנ־שאַפט, וואָס ער שטיצט אויף אַ געהעריגן אופן. אין אַרגענטינע וויים מען גוט, אַז צבי פּיגין איז שטענדיג מיט אַן אָפענער האַנט און וואָרעם האַרץ, פֿאַר אַלע אידישע נויטען. פיל אידישע קאַמפּעיינס אין בועאַנאָס־אייראָס וועלען אָנגעהויבען מיט צבי פּיגין, וויל מען זאָגט אַז ער האָט אַ מזל׳דיגע האַנט. פֿאַרשטייט זיך, אַז דער ליבער פריינט צבי פּיגין מיט זיין טייערער לעבענס־באַגלייטערין, העלפען אַלע יאָרען מיט אַ בריייטער האַנט מדינת ישראל. זיי העלפען אויך אויף אַ פֿאַסיגען אופן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ישראל.

עס דאַרף דערמאָנט ווערען, אַז אין יאָר 1960 איז צבי פּיגין אויסגע־וויילט געוואָרען אַלס פֿרעזידענט פון דער ח. נ. ביאַליק־שולע אין בועאַנאָס־אייראָס. בייַם אינעווערנעמען דעם אַמט, איז די שולע געווען אַ קליינע. האָט צבי פּיגין דעמאָלט אַרייַנגעליגט פיל אָנשטרענגונגען און אַ העלפט פון די געלט־אויסגאַבען, בייַם אינעווערווין די דאָזיגע שולע. איצט איז די שולע גרויס, לופטיג און באַקוועם, וואו עס לערנען אַרום 600 קינדער. אין דער שולע זיינען אויך דאָ צוויי ספּעציעלע קלאַסען, וואָס זיינען אויפן נאָמען פון פּייגינ׳ס אומגעברַאַכטע טאָטע־מאָמע. צוליב דעם וואָס ער איז זייער באַשעפטיגט אין זיינע גרויסע און פֿאַרצווייגטע ביזנעס, האָט פּייגין מיט עטליכע יאָר צוריק געמוזט אויפגעבען דעם אַמט אַלס פֿרעזידענט פון דער ביאַליק־שולע. ער איז אָבער ביז איצט אַן אַקטיוויסט טויער אין דער דאָזי־גער וויכטיגער אידישער דערציאונגס־אינסטיטוציע. ערשט מיט אַ קורצער צייט צוריק, האָט ער וויידער פינאַנסירט די ח. נ. ביאַליק־שולע מיט אַ גרעסערער סומע געלט. איך וויל, אַגב, דערמאָנען, אַז ווען עס איז געוואָרען פופצען יאָר זינט פריינט פּייגין איז געווען אין אַרגענטינע, האָט ער באַקומען פון דער דאָרטיגער רעגירונג אַ גרויסע אויסצייכענונג, אַלס אָנערקענונג פֿאַר העלפען אויפבויען די אינדוסטריע צו קענען פֿראָדוצירען קאָכלען און טאַנקס („באַיללערס"), וואָס איז זייער וויכטיג פֿאַר יענעם לאַנד.

צבי פּייגין איז גלייכצייטיג אויך אייניער פון די טרייַסטע פריינט און בריידער־האַרציגע ביישטייערער פֿאַר אונזער גרויסען ביאַליסטאָקער צענטער, היים פֿאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. כאָטש ער לעבט אַזוי ווייט פון אונז אין שטח, איז ער אָבער שטענדיג זייער נאָענט מיט זיין האַרץ און נשמה מיט אונז, אין ניו־יאָרק. מיר אַלע דאָ, די פירער און טויער פון דעם גרויסען ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, זיינען פון דעם זייער שטאָלץ. בעת זיין לעצטען באַזוך אין ניו־יאָרק, סוף פון פֿאַרגאַנגענעם חודש דע־צעמבער, האָט פריינט פּייגין געהאַלטען ממש פֿאַר אַ הייליגען חוב צו באַזוכען אונזער זייער פֿאָפולָרע אינסטיטוציע. איך צוזאַמען מיט מרס. עטל אינגבערג, האָבען מיר אַרומגעפירט פריינט פּייגין אין אַלע אָפּטייל־ונגען פון דער אינסטיטוציע, וואו עס ווערן אויף אַ האַרציגען און טרייַען אופן פֿאַרזאָרגט די עלטערע אידיש אינוואוינער. צבי פּייגין האָט דערביי איבער־געלאָזט אַ פּייַנע בייַשטייערונג פֿאַר אונזער צענטער און היים פֿאַר די עלטערע אידישע מענטשען, וואָס מיר שאַצען זייער אָפּ. דער ליבער חשוב׳ער גאָסט, איז געווען באַגייסטערט פון דעם אַלעם וואָס ער האָט געזען אין דעם גרויסען ביאַליסטאָקער צענטער. בייַם געזעגענען זיך מיט אונז, האָט ער דאָס טאָקע אויסגעדריקט אויף אַ האַרציגען אופן.

„איך פיל זיך דאָ בייַ אייך היימיש — האָט צבי פּייגין געזאָגט בייַ זיין באַזוך אין אונזער ביאַליסטאָקער צענטער — ווי בייַ זיך אין דער היים. איך בין זייער געריירט פון דעם אַלעם וואָס איך זע דאָ, וויל אַלץ אַרום איז אַנגעפּילט מיט האַרציגקייט און אידישער זאָרגפּעליגקייט. איך בין אויך שטאָלץ פון דעם, וויל אין אייער אינסטיטוציע זע איך אַ שטיק המשך פון דער אומפאַרגעסליכער אידישער האַרציגקייט און פאָלקסטימליכקייט פון אונזער אַמאָליגער טייערער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס איז אויף אַזאַ גרויזאַמען אופן אומגעברַאַכט און אָפּגעווישט געוואָרען פון די נאַצישע רוצחים. זייט אַלע געזונט, און גייט וויייטער אַן מיט דער דאָזיגער וויכטיגער און הייליגער אַרבעט. לאָזט ניט איבערריסען דעם גאָלדענעם פאָדעם, וואָס הייסט אידישע ביאַליסטאָק!"

שטיצט דעם טראַדיציאָנעלען זומער עמוירדזשענסי פּאָנד פֿאַר דער ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל.

יובילעי־פייערונג פֿאַר דער קינסטלערין חיה׳לע גראָבער אין קאַנאַדע

דעם 20־טען אָקטאָבער 1974 האָט דער נאַציאָנאַלער קאָמי־טעט פֿאַר אידיש אין קאַנאַדע געפייערט דעם 80־יאָריגען יובילעי פון דער באַוואוסטער בינע־קינסטלערין און אונזער חשוב׳ער לאַנדספרוי, חיה׳לע גראָבער.

די האַרציגע חיה׳לע גראָבער איז בעת דער ערשטער וועלט־מלחמה געווען אין מאָסקווע. זי האָט אָנגעהויבען שפּילען בעסערן טעאַטער מיט אַ גרופּע שוישפּילער, וועלכע זיינען נאָך דעם באַ־רימט געוואָרען אין דער גאַנצער וועלט אַלס די „הבימה". אין דעם דאָזיגען טעאַטער איז חיה׳לע גראָבער באַצייכענט געוואָרען אַלס איינע פון די בעסטע מיטגלידערינס. זי האָט זיך אויך אויסגעצייכ־נט מיט איר ענערגיע ביים העלפען אויפבויען דעם דאָ־זיגען ערשטען און באַרימטען העברעאישען טעאַטער. מיט דער

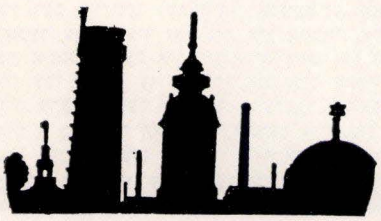

חיה׳לע גראָבער

„הבימה" האָט די באַוואוסטע קינסטלערין אויך דורכגעמאַכט אַ גרויסען טורניר איבער איירָפּע, אַמעריקע און אַנדערע טיילען וועלט.

שפּעטער איז חיה׳לע גראָבער געוואָרען זייער באַרימט אין דער גאַנצער אידישער וועלט מיט דעם אייגענאַרטיגען וועג, אויף וועלכען זי איז אַוועק, אַלס איין־פּערזאָן טעאַטער. זי איז אַרום־געפאָרען איבער אַלע טיילען וועלט וואו עס לעבען אידען און אומעטום אַרויסגעטראָטען מיט הויך־קינסטלערישע פֿראָגראַמען. איר רעפּערטואַר האָט אַריינגענומען געזאַנג, ערנסטע רעציטא־ציעס און אפילו אויך הומאָר. חיה׳לע גראָבער האָט אויך פאַר־עפענטליכט צוויי אינטערעסאַנטע ביאָגראַפישע ביכער. מיט אַ צייט צוריק האָט זיך די באַרימטע קינסטלערין באַזעצט אין מדינת ישראל, וואו זי פירט־אָן מיט אַ דראַמאַטישער סטודיאָ פֿאַר יונגע מענשען.

אין פֿאַרבינדונג מיט דער גרויסער פייערונג אין קאַנאַדע האָבען אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט איבערגעשיקט האַרציגע וואונשען דער באַרימטער קינסטלערין, מיט וועמען מיר זיינען שטאָלץ אַלס חשוב׳ע לאַנדספרי פון אונזער אַלעמענס אַמאָליגער באַרימטער אָבער אַזוי טראַגיש־אומגעברַאַכטער היימשטאָט ביאַ־ליסטאָק.

געווען אַמאָל אַ שטאָט אזאַ

אידישע ספֿאָרט און אידישע ספֿאָרטלער בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה (פון דער סעריע „חורבן־ביאַליסטאָק")

פון דר. שמעון דאַטנער (וואַרשע)

צוזאַמען מיט'ן טאָטאַלען פֿאַרניכטען פונ'ם אידישען ביאַליסטאָק דורך די נאַצי־רוצחים, איז צווישען אַנדערע אַרויסגעריסן געווואָרען פון אונזער היימשטאָטישען ספֿר־החיים איינע פון אירע רומרייכע בלעטער: דער אידישער ביאַליסטאָקער ספֿאָרט.

עטליכע פֿערזענליכע שורות

איך, דער שרייבער פון די דאָזיגע שורות, בין לויט מיין בילדונג וואָס איך האָב פֿאַרענדיגט אין קראָקאָווער אוניווערזיטעט, געווען אַן אַנטראָפּאָלאָג און געשיכטלער (פֿרעהיסטאָריקער). מיין פאַך אַלס אַנטראָפּאָלאָג האָב איך קיינמאָל ניט געהאַט די זכיה אָנצואוועדנען אין פּראַקטיק פון לעבען (אגב, מיין ווייסענשאַפטליכע אַרבעט, די ערשטע, אויפ'ן סמך פון וועלכער איך האָב באַקומען דעם דאָקטאָר טיטל, האָט געהייסן: „אַ ביישטייער צו דער אַנטראָפּאָלאָגיע פון אידישע קינדער אין דער קעלצער וואיעוואדשאפט" און איז קיינמאָל ניט געדרוקט געווארען). אויך מיין היסטאָרישע ספּעציאַליטעט האָב איך נאָר אין אַ גאָר באַשיידענער מאָס אויסגענוצט נאָך מיין פֿאַרענדיגען דעם שטודיום אין די יאָרען פּאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה.

דערפּאַר אָבער איז געווארען דער מקור פון מיין קיום אין יענע יאָרען דאָס, וואָס איז געווען און וואָס איז עד היום מיין „האָבי" — ספֿאָרט. איך האָב ליב געהאַט פון תמיד לייכט־אַטלעטיק, דאָס שנעלע לויפֿען, טורנען און בפרט פוטבאָל — געשפּילט אין קראָקע אין „השומר", דאַן אין „קדימה", פֿאַרענדיגט אַ העכערן יערליכען קורס ביים קראָקעווער אוניווערזיטעט פּאַר לערער פון פיזישער דערציאונג (גימנאַסטיקוס). שוין אין יאָר 1922־1923 בין איך געווען אינסטרוקטאָר אין קראָקעווער „מכבי". אין 1923־1924 געווען לערער אין דער אידישער מענערגימנאַזיע אין קעלץ. 1925־1928, לערער אין דער תרבות־גימנאַזיע אין פּינסק. און אחרון אחרון, 1928־1939, לערער אין דער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק. אין 1939־1941, לערער אין דער „9־טער סאָוועטישער מיטעל־שול" אין ביאַליסטאָק מיט דער אידישער, און שפּעטער מיט דער רוסישער אונטעררייכטספּראַך (אינ'ם זעלבען בנין פון דער גימנסיה עברית). אומעטום האָט איך געלערנט מיט די תלמידים נאָר גימנאַסטיק און געזאַנג. היסטאָריקער האָבען אידען געהאַט אין אַ גאָר גרויסען כמות, בעלנים אויף לערער זענען געווען אַ סך מער ווי שטעלעס. דערפּאַר אָבער גימנאַסטיק־לערערס און דערצו נאָך אין עברית, איז געווען אַ גאָר קליין הייפֿעל. נאָר אין פּינסק האָב איך אין די העכערע קלאַסען געלערנט מיט די תלמידים אויך אַלגעמיינע געשיכטע.

בעת די ספֿאָרט־פֿאַרמעסטונגען פון די שולען איז מיר אָפּט געקומען זיך צוטרעפען מיט אידישע און פוילישע לערער פ'ן אַנדערע שולען. צום בעסטען געדענק איך שמחה לעווין, פון דרוסקינ'ס גימנאַזיע, (לעבט אין אויסטראַליע) און פּסח פּאַמעראַנץ. פון די פֿאַלאַקען זאָל דאָ ווערים דערמאָנט ווערען דער ספֿאָרט אינסטרוקטאָר און גוטער אָרגאַניזאַטאָר פון ספֿאָרט־פֿאַרמעסטונגען, מאָקס לודערטאָוויטש, אַ גוטער מענש און אַן אוהב ישראל (אומגעבראַכט דורך די נאַציס).

אין אַנהויב פון די דרייסיגער יאָרען בין איך אויסגעווייזלט געווארען אַלס פֿאָרזיצער פון ספֿאָרט־קלוב „מכבי". דאָ האָב איך זיך צונויפגעטראָפֿען מיט אַ המון פון יונגע ספֿאָרט־טוער און ספֿאָרטלער. אַ חוץ „מכבי" האָב איך זיך באַקענט מיט דער פּערזאָן פון פּנחס גינזבורג, אַ פּראָמינענטער טוער פונ'ם אידישען ספֿאָרט־קלוב, אַ נידעריגער, ממש־בלאָנדער, זעהר ענערגישער מענש, און נאָך אַנדערע, וועמענס פאַמיליע־נעמען איך דערמאָן זיך ניט. פּנחס גינזבורג געפּינט זיך יעצט אין לאָס אַנדזשעלעס, אין אַ היים פּאַר עלטערע מענטשען.

דער אויסברוך פון דער מלחמה אין סעפּטעמבער 1939 האָט אויך אַ סוף געמאַכט צום אידישען געזעלשאַפֿטליכען ספֿאָרט אין ביאַליסטאָק. ביי די סאָוויעטען, אין די יאָרען 1939־1941, האָט מען נאָך ממשיך געווען פּיזישע דערציאונג אין די שולען. אידישע ספֿאָרטלער זענען פֿאַרוואָגלט געווארען אין פֿאַרשיידענע פֿאַבריק ספֿאָרט־קלובען („שערסטיאַניג", „בורעוויעסטניק" וכו' וכו'). דער אַנפֿאַל פון היטלער־דייטשלאַנד אויפ'ן ראַטען־פֿאַרבאַנד, אין יוני 1941, האָט געבראַכט אַן ענדליכען סוף צום אידישען ספֿאָרט אין ביאַליסטאָק. אין געטאָ איז ניט געווען קיין פֿלאַץ — און קיין געמיט — פּאַר ספֿאָרט. נאָכ'ן חורבן, ווען עס האָט זיך צונויפגעזאַמעלט די שארית הפּליטה, איז ניט געווען ווער עס זאָל זיך דערמיט פֿאַרנעמען. עס האָט אויסגעפעלט די יוגענט. ס'איז אויך געקומען אַ סוף צו מיין ספֿאָרט־טעטיגקייט. כ'האָב זיך אומגעקערט צו מיין צווייטער פּראָפעסיע: געווארען אַ מקונן און אַ הספּד־היסטאָריקער.

מקורות צו דער געשיכטע פון אידישען ספֿאָרט אין ביאַליסטאָק

עס איז ניט מיין אויפגאָבע אינ'ם דאָזיגען אַרטיקעל צו שרייבען די געשיכטע פונ'ם אידישען ספֿאָרט אין ביאַליסטאָק. עס איז אַן ערנסטער און וויכטיגער ענין און ס'איז אויך קלאָר, אַז דער דאָזיגער בלויז מוז מיט דער צייט אויסגעפילט ווערען. איך וויל מיך באַגרעניצען צום ענין וואָס איז נוגע דעם גורל פון אידישע ספֿאָרטלער אין געטא־צייט. אָבער אויף עטליכע מקורות צו דער דאָזיגער געשיכטע וויל איך אָנווייזען. זייער צאָל איז אַ גאָר באַגרעניצטע.

ערגעץ פון די חורבות פון אונזער היימשטאָט, איז אין מיינע הענט מיט יאָרען צוריק אַריינגעפֿאַלען אַ צעריסען בוך אין אַ גרויסען פֿאָרמאַט, אַן דעם שער־בלאַט, וואו עס איז געווען אָפּגעדרוקט זיין טיטל. פון די אינעווייניגסטע זייטען איז צו לערנען, אַז דער נאָמען איז געווען „ביאַליסטאָקער יאָר־בוך", און זיין רייכער אינהאַלט איז נוגע דעם מצב פון דעם אידישען לעבען

און פון די אידישע אינסטיטוציעס אין ביאַליסטאָק אין יאָר 1932. אַ קליינער אַרטיקעל איז געווידמעט ספּאָרט. זיין מחבר איז מ. פֿאַזנאַנסקי, און דער נאָמען פון אַרטיקעל איז: „די אידישע ספּאָרט־באַוועגונג“ עס לייענט זיך אָבער מיט אומעט. מען זעט ווי שווער עס בירגערט זיך איין אין דער אידישער געזעלשאַפט־ליכקייט דער געדאַנק פון דער אומבאַדינגטער נויטוועндיגקייט פֿאַר אידען פון דער פיזישער אַנטוויקלונג, ספּאָרט א. ד. גל. ווי עס ראַנגלען זיך מיט קאָלאָסאַלע שוועריגקייטען אידישע ספּאָרט־קלובען, וואָס האָבען צו פֿאַרדאַנקען זייער עקזיסטענץ כמעט אויסשליסליך דעם ענטוזיאַזם פון זייערע יונגע מיטגלידער, אַ הייפעל איבערגעבענע טויער און — ניט תמיד — געציילטע מעצענאַטען. אין יענער צייט ראַנגלען זיך פֿאַר זייער קיום 5 אידישע ספּאָרט־קלובען: „אידישער ספּאָרט־קלוב“ (איסק), „מכבי“, „שטראַל“, „מאַרגענשטערן“, און „הפועל“ (געווען „קראַפּט“).

אַ ווייטערער מקור דאָס איז אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע“ מיט פֿאָלגענדיגע וויכטיגע אַרטיקלען: פּנחס גינזבורג — „צוויי צענדליגער יאָר פון אידישען ספּאָרט־וועזן אין ביאַליסטאָק“ (ב“ש, נר. 252, סעפּט.־אָקט. 1948), וואָס פֿאַרנעמט זיך דערהויפּט מיט דעם „איסק“; דעם אַרטיקעל פֿאַרפולקאָמט איסאַק ריבאַלאָוסקי, יעצט דער געג. סעק. פון ביאַליסטאָקער צענטער, פון דעם גורל פון די אידישע ספּאָרטלער אין דער „סאָוויעטישער צייט“ (1939־1941); ווייטער, שלמה גאַרבער: „אידישער ספּאָרט אין ביאַליסטאָק“ שילדערט דערהויפּט די געשיכטע פון ספּאָרט־קלוב „קראַפּט“ (אין יאָר 1932 געביטען דעם נאָמען אויף „הפועל“), (ב“ש נר. 311, סעפּטעמבער 1972). פיל מאַטעריאַל געפינט זיך אין דעם ביאַליסטאָקער פֿאַר־מלחמה־דיגען „דאָס נייע לעבען“ און „אונזער לעבען“, פון וועלכע עס איז אָבער אינ־ם חרוב־ען ביאַליסטאָק ליידער קיין זכר ניט געבליבען. איך וויל מיט מיינע קורצע רשימות געבען אַ ביישטייער צו דער געשיכטע פון דער לעצטער תקופה פון אידישען ספּאָרט אין ביאַלטיסטאָק.

איך האָב געשמועסט מיט אלי אוליצקי...

ווי געזאָגט, מיט קיין ספּאָרט האָט מען זיך אין געטאָ ניט פֿאַרנומען, אָבער אין דער געטא־פֿאַסטקע זענען אַריינגעפֿאַלען אַ גרויסע צאָל ספּאָרטלער, וואָס זענען אומגעקומען. דער געדאַנק אָנצוצינדען פֿאַר זיי אַ נר־תמיד און אַ ניט צעשטערבאַרער מצבה איז אויפגעקומען אין מיין מוח כמעט אויף צומאָרגענס נאָכ־ן חורבן. עס איז געווען אַ פערזענליכער חוב, עס האָט זיך דאָך געהאַנדעלט וועגען חברים פון מיין פֿראָפעסיע.

איך קוק אויף אַ קליין פֿאַרוועלקט בלעטעל מיט מיין מאַשינשריפט אין מיין האַנטשריפט. איך קוק אויף דער דאַטע — מערץ 1946. בכן, עס זענען פֿאַריבער 29 יאָר!

דעמאָלט, אין מערץ 1946, האָב איך זיך געטראָפֿען אינ־ם הויז פון אונזער ליבען דר. טוביה ציטראָן, אינ־ם קליינעם שטעטל גלושיצא (פּריער: געזשטשע פּוסטע), מיט־ן על פּי נס געראַטעווטען אלי אוליצקי, אַן אַקטיווער טויער פון דעם פֿאַר־מלחמה־דיגען „מכבי“ אין ביאַליסטאָק, מיינס אַ גוטער באַקאַנטער (הייבט אין ניו יאָרק; זיין פֿאַמיליע־נאָמען איז ליצקי). מיר האָבען געשמועסט וועגען ספּאָרט און ספּאָרטלער. איך האָב פֿאַרצייכענט די נעמען פון אומגעקומענע. עס איז אַנטשטאַנען אַ רשימה פון 16 קדושים, וועלכע איך האָב מיט דער צייט פֿאַרפולקאָמט מיט נעמען פון אַנדערע מקורות.

אויב עס איז ניט אַנדערש פֿאַרצייכענט געוואָרען, זענען די קדושים אומגעקומען בעת און נאָך דער ענדגילטיגער פֿאַרניכ־טונג פון ביאַליסטאָקער גטאָ, פון אויגוסט 1943.

און אָט איז די רשימה פון די קדושים לויט־ן סדר א“ב:

1. אַסאָוויצקי שלמה, פוטבאָליסט, גטאָ־קעמפער און אויפ־שטענדלער.
2. אַרקין, לייכט־אַטלעטין.
3. בזשעזינסקי יצחק, באָקסער.
4. גאָלאַנד, פוטבאָליסט, גאָל־קיפּער, גטאָ־קעמפער, מיט־גליד פון דער יהודית נאַוואָגרודזקי („יודיטע“) אַרגאַניזאַציע. ער איז אומגעקומען העלדיש אין 1943 אַריינפֿאַלענדיג אין די לאָפּעס פון גסטאַפּאָ נאָך אַ ניט געלונגענעם פּרואָוו אייניצוקויפּען געווער פֿאַר זיין אַרגאַניזאַציע. מען האָט אים שרעקליך געפּיניגט, אָבער ער האָט קיינעם ניט אַרויסגעגעבען.
5. גערשוני, אינזשיניער־עלעקטריקער, אומגעקומען אין יולי 1941, נאָך דעם ווי פּוילישע פֿאַשיסטען האָבען אים גע׳מסר׳ט צו די דייטשען אַלס קאָמוניסט.
6. גרינבערג לאָווקע, ספּאָרט־טויער, פון די „דאָנערשטיקע“ אָדער „שבת׳דיגע“.
7. וויגאָדסקי בצלאל („צאַלעל“), לייכט־אַטלעט.
8. זאָבלודאָווסקי אהרן, זון פון חיים צבי, שאָכמייסטער, פֿאַר־ברענט געוואָרען לעבעדיגערהייט אין דער גרויסער שוהל דעם 27־טען יוני 1941.
9. כץ ליובע, לייכט־אַטלעטין, אומגעקומען צוזאַמען מיט־ן מאַן (זלמן לעווין) און קינד.
10. ליאָך יצחק, פוטבאָליסט, פֿאַרברענט לעבעדיגערהייט אין דער גרויסער שוהל דעם 27־טען יוני 1941.
11. מאַכאַי נחום (נאָום), קוישבאָל־שפּילער.
12. סאַלמאַל משה, סעקרעטאַר פון „מכבי“, ספּאָרט־רעדאַק־טאָר פון „דאָס נייע לעבען“.
13. סובאָטניק ליובע, לייכט־אטלעטין; חתונה־געהאַט עט־ליכע חדשים פֿאַר־ן חורבן מיט־ן גטאָ־קעמפער אפרים אַלכין, וואָס איז געפֿאַלען אינ־ם אויפשטאַנד דעם 16טען אויגוסט 1943.
14. ספּעקטאָר, טעניסיסט, אומגעקומען מיט פּרוי און קינד אין דער „ערשטער אַקציע“.
15. פֿאָמעראַנץ פּסח, ספּאָרט־טויער און ספּאָרט־לערער.
16. פֿאָסטריגאַטש שאול (שאָעל), באָקסער, אַ „שבת׳דיגער“.
17. פרענקעל בצלאל (צאַלקע), טעניסיסט, ספּאָרט־טויער, אַ „דאָנערשטיגער“.
18. פרענקעל סאָרטשיק, זיין ברודער, טעניסיסט און ספּאָרט־טויער.
19. קאָגאַן ברוך, קוישבאָל־שפּילער, אומגעקומען אין יולי 1941.
20. קאָמיעניעצקי בנימין (בעניע), סעקרעטאַר פון „מכבי“ און סעקרעטאַר פון דער קהילה.
21. קושניער כאַצקל, באָקסער.
22. ראָבעל אַנדזיע, לייכט־אַטלעטין, אומגעקומען דעם 2טען נאָוועמבער אין קרינקי.
23. רובין אהרן, וועלאָסיפּעדיסט, פֿאַרכאַפּט בעת דער „ער־שטער אַקציע“ צוזאַמען מיט זיין פּרוי; געמאַטערט זיך אין אוישוויץ אַלס שלאָסער, ער האָט פיל געהאָלפֿען זיינע אחים לצרה.

די 3 דאָקטוירים מיט זייערע פרויען און די באַאַמטע פון דער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל.

3 פּראָמינענטע דאָקטוירים פון ביאַליסטאָקער היים ווערען געהרט ביי אַ ספּעציעלען דינער,

אונזער יערליכער דינער, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען זונטאָג, דעם 11טען נאָוועמבער 1974, איז געווען געווידמעט 3 פון אונזערע חשוב'ע דאָקטוירים — דר. דזשייקאָב איי. מיגדען, וועלכער דינט אונזער אינסטיטוציע 20 יאָר — 10 יאָר אַלס מעדיקל־דאָקטער און פאַר די לעצטע 10 יאָר, דירעקטאָר פון אונזער מעדיקל־אָפּטיילונג; דר. אַלעקסאַנדער קאַץ, אונזער דענטל־קאָנסאָלטענט, און דר. ה. טשאַרלס ליליענפעלד, פּאָ־דיאַטריק־קאָנסאָלטענט (פוס־ספּעציאַליסט), זיינען מיט אונז זינט 1967 און האָבען אייניגעפירט גרויסע אויסבעסערונגען אין אָפּ־היטען געגען ציין־ און פוס־קראַנקהייטען, זיינען אויך געעהרט געוואָרען ביי דער פאַרזאַמלונג.

פילים נאָוויק, טשערמאַן פון אונזער באָארד אָוו גאָווער־נערס, איז געווען דער פאַרזיצער פון דער אונטערנעמונג. ער האָט באַגריסט די עהרען־גאָסט, זייערע פאַמיליעס און פריינט, ווי אויך אונזערע מיטגלידער. פּרעזידענט אילאַי טאַרלאָפסקי האָט צוגעגרייט אַ פּאָסיגע רעדע, אין וועלכער ער האָט באַדאַנקט די דאָקטוירים פאַר זייער דינען די עלטערע איינוואוינער.

מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר און איסאַק ריבאַלאָווסקי, געשעראַל־סעקרעטאַר, האָבען פּרעזענטירט ספּע־ציעלע עהרען־טאָוולען צו די 3 דאָקטוירים. די עהרען־גאָסט האָבען באַדאַנקט אונזער היים פאַר דעם גרויסען כבוד.

אַ סך קרובים, פריינט און פאַרשטייער פון אַנדערע אָרגאַ־ניזאַציעס האָבען אָנטיילגענומען אין דער גרויסער אונטערנעמונג. אַ געשמאַקער דינער איז סערווירט געוואָרען אויף שייגע דעקאָ־רירטע טישען. חזן הערי פיינבערג, טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרען, האָט פאַרווויילט די פאַרזאַמלטע מיט זיין שיינעם זינגען.

ביי דעם דינער איז געמאַכט געוואָרען אַן אָפּיל פאַרן בילדונגס־פאָנד. די 3 דאָקטוירים, געסט און לאַנדסלייט האָבען זיך זייער וואַרים אָפּגערופען און עס איז געשאַפען געוואָרען אַ גרויסע סומע געלט פאַר דעם צוועק.

מיר פאַרהאָפען, אַז די 3 דאָקטוירים זאָלען בלייבען מיט אונז פאַר אַ סך יאָרען און אָנגיין מיט זייער וויכטיגער אַרבעט.

אַלגעמיינער בילד ביי דעם עהרען־באַנקעט פאַר די 3 דאָקטוירים.

ניו־יאָרק

פון אשר שטשוטשינסקי

שטאָט, יצירה פון שווערער מי,
פון שוויים, אונטער ברעניגער זון.
פון פאַרפראָנענע גלידער, אין קאָלטען ווינטער,
יעדען ציגעל פון דיינע דיקע וועגט
האָבען פאַרברוינטע האַרטע הענט געלייגט.

דער גלאָז פון דיינע ליכטיגע פענסטער
שניטען האָט געלאָזען אין אַ סך הענט.
און אפשר אויגען אויף אייביג פאַרבלענדט,
מענטש — זיין לעבען אין קאָן האָט געשטעלט
העכער, העכער דערגרייכען
שטאָט פון וואָלקן־קראַצערס — דיין צייכען.

איך האָב ליב דיין יעדען וועג,
מיט מיינע טריט איך גלעט.
איך האָב ליב דיין יעדען בויער
וואָס שטעלט זיין לעבען אין געווען.

***

איך הער דעם מאַרש פון דער שטאָט,
דעם גאַנג, דאָס טרעטען פון מחנות.
טראָט נאָך טראָט, טראָט נאָך טראָט.
לעבען — איז דער ציל. אַרבעט — דער תכלית.

די מחנה — איין גיגאַנטע הוידאַווקע
טראָגט זיך אַהין, טראָגט זיך אַהער,
קיינער איז נישט קיינעמס שטער,
קיינער ווייסט נישט ווער איז ווער.

די מיליאָניגע מחנה
ווי אין וואַסער־מיל די ראָד
טראָגט די שווערע משא,
קייקעלט זיך, באַרג אַרויף, באַרג אַראָפּ.

***

איך הער דעם קלאַנג פון געבוי,
דאָס גרילצען פון רעדער אויפן וועג פון שטאָל.
די בויער, די גייער, זייער לעבען איז גרוי
ווי אָפּגעריסענע שטייגער, וואָס פאַלען אין טיפען טאָל.

אַוואו ליגט דער כח וואָס טרייבט,
וואָס פירט, וואָס שטויסט און בויט.
אַוואו ליגט דער ווילען וואָס קלייבט
מיליאָנען מענטשען פאַר דער זעלבער צייט.

פון יעדען פענסטער שטאַרט אַרויס אַ סוד.
פון יעדען אינגעווייד אַן אַנדער גלויבען...
אויף יעדען טיר — אַ נאָמען — אַן אַנדער שטאַם,
אָ שטאָט פון ברעקלעך, אָ שטאָט פון שטויבען...

אַזויפיל וועלטען אין איין וועלט,
אַזויפיל שטעט אין איין שטאָט.
איינע דער צווייטער פאַרשטעלט,
איינע פאַר דער צווייטער אַ סוד.

שטאָט, קנופּ פאַרפלאָנטערטע לעבענס
ווי אַ רעגענבויגען פון פאַרבען, פון קאָלירען,
פון מענטש, פון געמיט, פון גורל.
שטאָט פול מיט פרייד, מיט וויי, מיט צער,
מיט געוואַלד, מיט געפאַר...

אין די נאָרעס פון פאַרנאַכלעסיגטע גאַסען
ס׳קלייבט זיך פון הונגער די קנאַה.
אין סלאָמס מ׳אָטעמט לופט נאַסען,
דאָרטען וואַקסט צער, וווייטאָג און שנאה.

ווי קען איך דיר קאָנטראַסטען־שטאָט
מאָלען, צייכענען מיט מיין אָרימען וואָרט.
מ׳דאַרף אַ גרויסען ראַם פון אַ לויפענדער ראָד
מיט אותיות, מיט שורות, נישטאָ אַזאַ סאָרט...

***

אויף ביידע זייטען פון „לאַנג אייסלאַנד" וועג
ס׳רוען די קברים פון נעכטיגע בויער.
אַ שטיין דערציילט וועג געבוירען, וועג אַוועק...
פאַרפלאָכטען אין שטאָט דער ווינקעל פון טרויער.

אויף אייניציגע, פרישע אָדער פאַרוועלקטע בלומען
היטען אויף, פאַרלענגערן אַ פרייניט׳ס זכר.
צו די מערסטע קיינער וועט נישט קומען...
פאַרגעסענע, אייזאַמע, אין דער ערד דער ווייכער...

מיטן אויפגאַנג פון דער זון, אַ בליאַסק פון פאַרבען
באַפוצט די שפיצען פון שטאָט׳ס הויכע בנינים.
דער הערליכסטער שטיין אויף זייער לעבען און שטאַרבען,
דער דענקמאָל אייביג וועט דויערן, דער שטאָט׳ס פנים...

דיין בליק פון די הויכען פון דער קאָסטשיושקאָ בריק
זעט אין וואונדער־שטאָט, פון דעם היינט און דעם נעכטען.
דער נעכטען אין קברים רוט, נאָר די קייט,
דער מאָרגען וועט ווייטער דער שטאָט׳ס פעדעם פלעכטען.

דערפאלגרייכער ישראל-באנד דראיוו דורכגעפירט פון „משה דיין-קלוב"

זונטאג, דעם 15טען דעצעמבער 1974, איז אין וואלדארף-אסטאריא האטעל, אין ניו-יארק, פארגעקומען א וויכטיגע אונטערנעמונג פון דעם משה דיין-קלוב". דער טשערמאן פון דעם דאזיגען קלוב, וואס העלפט אויף א זייער וואריעטי אופן מדינת ישראל, איז יאנקל וואליקאוו, א וויכטיגער טוער ביי די גראדנער לאנדסלייט.

די דערמאנטע אונטערנעמונג איז וואלדארף-אסטאריא, איז געווען א ספעציעלער דראיוו פאר ישראל-באנדס. דער טשערמאן פון דעם פייערליכען צוזאמענקום איז געווען טשארלס שוועכער, וועלכער איז איינער פון די דירעקטארן פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל. דער וויס-טשערמאן פון דער אונטערנעמונג איז געווען דער חשוב'ער ביאליסטאקער לאנדסמאן סעם סאלאזש, וועלכער איז וויצע-פרעזי-דענט פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל.

ביי דער זייער געלונגענער אונטערנעמונג, זיינען פארקויפט געווארען ישראל-באנדס פאר דער סומע פון 300 טויזענט דאלאר. מיר זיינען צופרידען צו באריכטען, אז דער דערפאלג פון דער אונטערנעמונג איז געווען אויך אין א גרויסער מאס א דאנק דעם ענערגישען טשערמאן און וויס-טשערמאן פון דעם דראיוו, טשארלס שוועכער און סעם סאלאזש, וואס זיינען אויך טרייע און איבערגעגעבענע טוער ביי די ביאליסטאקער לאנדסלייט.

אויך צווישען דעם עולם, ביי דער איינדרוקספולער אונטער-נעמונג, זיינען געווען אנוועזענד א גרויסע צאל ביאליסטאקער און גראדנער לאנדסלייט. סעם סאלאזש האט מיט צופרידענהייט באריכטעט, אז ער האט פארקויפט צווישען די ביאליסטאקער לאנדסלייט ישראל-באנדס פאר דער סומע פון העכער 70 טויזענט דאלאר. די גראדנער לאנדסלייט האבען זיך אויך זייער וואריים אפגערופען צו דעם באנד-דראיוו. ביי דער פייערליכער אונטער-נעמונג איז אויך אנוועזענד געווען איסאק ריבאלאווסקי, געניע-ראל-סעקרעטאר פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל. ריבאלאווסקי, וועלכער איז זייער וואריים אויפגענומען געווארען פון דעם פארזאמלטען עולם, האט געמאלדען אז ער איז געקומען צו דער פייערונג אין נאמען פון דער גרויסער ביאליסטאקער אינסטיטוציע, און אז די באארד או גאווערנארס האט באשלאסען צו קויפען א ישראל-באנד לכבוד דעם פריינט סעם סאלאזש.

א געהעריגע שטימונג צו דער גאנצער אונטערנעמונג האט צוגעגעבען מיט זיין געזאנג דער באקאנטער חזן און זינגער הערי פיינבערג, טשערמאן פון באארד או דירעקטארס פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפי-טאל. פריינט פיינבערג האט אויף א פרעכטיגען אופן געזונגען די „התקוה" און דעם אמעריקאנער הימען. חזן פיינבערג האט אויך אויף אן אינדרוקספולען אופן געבענטשט חנוכה-ליכט.

—•—

סעם סאלאזש אויף א וויכטיגער מיסיע אין מדינת ישראל

אונזער חשוב'ער לאנדסמאן סעם סאלאזש, וועלכער איז וויס-פרעזידענט פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל, איז געווען איינער פון א זייער פראמינענטער דעלעגאציע, פון דעם אזוי-גערופענעם „פרעמיער מיניסטערס קלוב", וועלכע זיינען איינגעלאדען געווארען קיין מדינת ישראל אויף א ספעציעלער מיסיע.

דאס איז געווען אין פארבינדונג מיט דעם 25טען יובל זינט מען האט אנגעהויבען פארקויפען ישראל-באנדס. ווי באקאנט, איז סעם סאלאזש א בריטהארציגער שטיצער פון מדינת ישראל. אין אלגעמיין זיינען צו דעם וויכטיגען צוזאמענפאר אין ישראל געקומען 350 דעלעגאטען פון פארשידענע לענדער, וועלכע גע-הערען אויך צום „פרעמיער מיניסטערס קלוב". פון ניו יארק זיינען געווען 40 דעלעגאטען.

דער דאזיגער דריגנדענדער צוזאמענפאר אין ישראל איז פארגעקומען פון דעם 26טען יאנואר ביזן 2טען פעברואר 1975. סעם סאלאזש גיט איבער אויסערגעווייניליכע אינטערעסאנטע פאקטען וועגען דעם, ווי אזוי די עטליכע הונדערט מיטגלידער פון דעם „פרעמיער מיניסטערס קלוב" זיינען אין מדינת ישראל אויפגענומען געווארען פון די דארטיגע רעגירונגס-פירער, הוי-כע מיליטער-לייט און אנדערע פראמינענטע פערזענליכקייטען. זיי האבען אויך באזוכט פיל וויכטיגע פלעצער אין דער אידי-שער מדינה.

אבער וועגען דעם אלעם וועט פריינט סעם סאלאזש איבער-געבען אויף א גענויעם אופן אין דעם קומענדען נומער פון דער „ביאליסטאקער שטימע".

ביים ישראל-באנד דראיוו פון „משה דיין-קלוב". עס שטייען פון רעכטס צו לינקס: איסאק ריבאלאווסקי, סעם סאלאזש, דזשאאי אדאמס, יעקב וואליקאוו, טשארלס שוועכער און הערי פיינבערג.

ביי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין לאָס־אַנדזשעלעס און סאַן־פראַנציסקאָ

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

גענעראַל-סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל

איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי אַלס געסט פון סעם און עדנאַ נײדאָרף אין זייער היים.

אין די לעצטע וואָכען פון פאַרנאָנגענעם יאָר בין איך, צוזאַמען מיט מײַן פרוי, געווען אויף א רייזע־באַזוך אין וועסט־קאָוסט פון אונזער גרויסער אַמעריקע. זייענדיג אין יענעם טייל פון לאַנד, האָבען מיר זיך ספּעציעל מער אויפגעהאַלטען אין לאָס־אַנדזשעלעס. צוליב מאַנגל אין צייט, האָבען מיר זייענדיג אין לאָס־אַנדזשעלעס ליידער ניט געהאַט קיין מעגלעכקייט צו טרעפען זיך מיט אַלע דאָרטיגע לאַנדסלייט. אָבער מיט א צאָל, האָבען מיר זיך באַגעגענט. און ווי דער שטייגער איז, האָבען מיר אַרויסגעפילט ביי אַלעמען און אומעטום די הארציגע היימישע וואַרימקייט און פרײַנטשאַפט, אַזוי ווי דאָס איז שטענדיג צווישען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע באַגעגענען זיך נאָך אן איבערריים פון א לענגערער צייט.

סאָל און מאַשע סלעזינגער

באַלד נאָכדעם ווי איך מיט מײַן פרוי זײַנען אַריינגעקומען אין דעם פּרעכטיגען האָטעל „האָלידעי־אין", אין האָלליוואוד, האָבען שוין דאָרט אויף אונז געוואַרט סאָל סלעזינגער מיט זײַן פרוי מאַשע. מיר האָבען זיך זייער דערפרייט, ווי מענטשען פון אײַן געטרייער משפּחה. מיט עטלעכע יאָר צוריק האָבען זיי פאַרלאָזט ברוקלין, נ. י. און זיך באַזעצט אין לאָס־אַנדזשעלעס וואו עס וואוינען זייערע קינדער.

ווען סאָל און מאַשע סלעזינגער האָבען נאָך געוואוינט אין ברוקלין, זײַנען זיי דאָ שטענדיג געווען אַקטיוו און גוטע בײַשטייערער פון דעם גרויסען ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. סאָל און מאַשע סלעזינגער, וועלכע זײַנען גוטע פּערזענלעכע פריינט פון מיר און מײַן פרוי, האָבען אונז גלײַך אַוועקגעפירט אין זייער היים. מיר האָבען דאָרט דערפילט א היימישע וואַרימקייט, געשמועסט וועגען די יאָרען וועלכע זיי האָבען געוואוינט אין ניו־יאָרק. מיר האָבען זיך נעזעגענט אויף א האַרציגן אופן און זיך געוואונטשען, אז מען זאָל זיך אין קורצען ווידער זען.

סעם און עדנאַ נײדאָרף

זייענדיג אין לאָס־אַנדזשעלעס, זײַנען צו אונז אויך געקומען די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און גוטע פריינט, סעם און עדנאַ נײדאָרף. נײדאָרף, וועלכער איז מיינער א יוגענט־חבר פון ביאַליסטאָק, איז געקומען קיין אַמעריקע אין יאָר 1939, וועו עס איז דאָ פאַרגעקומען די וועלט־אויסשטעלונג. צוליבן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, איז ער שוין פאַרבליבען דאָ, אין אַמעריקע. ער איז אַריינגעטראָטען אין דער אַמעריקאַנער ארמיי וואו ער האָט געדינט אין די מלחמה־יאָרען. נאָכדעם האָט ער זיך באַזעצט אין לאָס־אַנדזשעלעס, וואו עס האָבען שוין פון די פריערדיגע יאָרען געוואוינט זיינע קרובים.

נײדאָרף האָט חתונה געהאַט מיט זיין באַשערטער, די ליבע עדנאַ, און זיי האָבען אויפגעבויט א זייער שיינע פאַמיליע מיט גערָאטענע קינדער, וועלכע פאַרנעמען וויכטיגע פּאָזיציעס. סעם נײדאָרף פּערזענלעך, איז פּראָמינענט אין די ליקער־ביזנעס. איך מיט מיין פרוי האָבען פאַרבראַכט אַן אָוונט, ביי א מאָלצייט, אין דעם פיינעם הויז פון סעם און עדנאַ. מיר האָבען לאַנג געשמועסט וועגען די יונגע יאָרען אין דער אַמעריקע אַלטער היים. אין אונזער שמועס האָט נײדאָרף זיך זייער פאַראינטערעסירט מיט אַלע אַקטיוויטעטען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, אין ניו־יאָרק. מיט א יאָר צוריק, האָבען סעם און עדנאַ נײדאָרף געמאַכט א טור איבער דער וועלט. זיי האָבען דעמאָלט אויך באַזוכט ביאַליסטאָק. מיט וויטאָג און צער אין זיין האַרץ, האָט פריינט נײדאָרף מיר דערציילט וועגען דעם, וואָס עס איז געוואָרען פון דער אַמאָליגער האַרציגער אידישער ביאַליסטאָק.

ביים געזעגענען זיך מיט אים אויף א האַרציגען אופן, האָט סעם נײדאָרף מיר איבערגעגעבען א טשעק מיט א פיינער ביישטייערונג פאַר אונזער אינסטיטוציע אין ניו־יאָרק.

סעם און אסתר גאָרניק (גאָרניצקי)

בעת אונזער באַזוך אין לאָס־אַנדזשעלעס, זײַנען צו אונז אויך געקומען סעם און אסתר גאָרניק, מײַן א געוועזענער גוטער יוגענט־חבר פון ביאַליסטאָק. סעם (שמואל) גאָרניק האָט דורכגעמאַכט ליידען און פיין אין אוישוויץ, און נאָך דער מלחמה איז ער געקומען קיין אַמעריקע. וועו ער איז פון אָנהויב אָנגעקומען קיין ניו־יאָרק, איז ער גלײַך געקומען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אויף איסט בראָדוועי. אונזער באַליבטער פּירער, דוד סאָהן ע"ה, האָט אים דעמאָלט געהאָלפען מיט אַלעם מעגלעכען. גאָרניק דערמאָנט טאָקע ביי יעדער געלעגנהייט, וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט פאַר אים געטאָן, נאָך זיין אָנקומען פון אָנהויב קיין אַמעריקע. ער איז א זייער גוטער דאָנעיטער פאַר דער אינסטיטוציע.

שפּעטער האָט סעם גאָרניק זיך באַזעצט אין לאָס־אַנדזשעלעס אין דער זעלבער געגנט ווי סאָל סלעזינגער, אַזוי אַז זיי האָבען זיך אָפט באַזוכט.

סעם און עדנאַ נײדאָרף מיט א צייט צוריק אויף א באַזוך אין ביאַליסטאָק לעבען וואָקזאַל.

סעם און אסתר גאָרניק

לעם, ער האָט דאָרט חתונה געהאַט און אויפגעבויט א זייער פיינע פאַמיליע. ער האָט א זייער גערָאטענע טאָכטער, געיל, וועלכע שטודירט אין קאָלעדזש. אויך ער איז אין די ליקער־ביזנעס. מיר האָבען גוט פאַרבראַכט בעת אונזער איצטיקער באַגעגעניש, ביי א דינער אין זייער הויז. מיר האָבען געשמועסט פיל און אויפגעלעבט די אמאָליגע שוין פאַרלאָפענע יאָרען, ווי אויך וועגען די דורכגעמאַכטע לריידען בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה. ביים געזעגענען זיך, האָט דער האַרציקער גאָרניק מיר איבערגעגעבען א פיינע ביישטייערונג פאַר אונזער וויכטיגער אינסטיטוציע אין ניו־יאָרק. מיר האָבען אויסגעדריקט אונזער וואונטש, אז מיר זאָלען זיך ווידער וואָס מער טרעפען ביי גוטע געלעגענהייטען.

דר. יעקב און שושנה סאָקאָל

זייענדיג אין לאָס־אַנדזשעלעס, האָב איך מיט מיין פרוי זיך אויך באַגעגענט מיט דעם פּראָמינענטען ביאָליסטאָקער לאַנדסמאַן דר. יעקב סאָקאָל און זיין פרוי, שושנה. מיר האָבען מיט דעם ליבען פּאָרל פאַרבראַכט אין א פיינעם רעסטאָראַן. דר. סאָקאָל, וועלכער איז איצט איינער פון די באַוואוסטע דאָקטוירים אין לאָס־אַנדזשעלעס, איז געווען דאָקטאָר אין דעם אידישען שפּיטאָל אין אמאָליגען ביאָליסטאָק, וואָס איז געווען אויך וואַרשאַווסקא־נאַם.

אויסער דעם, וואָס דר. יעקב סאָקאָל איז א באַוואוסטער מעדיציינער, איז ער אויך אַן אָנגעזעענער פּראָפעסאָר־לעקטאָר אין קאָלעדזשעס. ער איז א גרויסער העברעאיסט, און צוזאַמען מיט זיין פרוי, זיינען ביידע אויך טרייַע ציוניסטען. אויך פרוי סאָקאָל איז א באַקאַנטע געלערענטע, זי גיט לעקציעס אין קאָלעדזשעס. זיי האָבען אויפגעבויט א זייער פיינע פאַמיליע, זיי זיינען באַליבט ביי אַלעמען אין לאָס־אַנדזשעלעס.

אַלעקס און מירא בעקער

איך מיט מיין פרוי האָבען אין לאָס־אַנדזשעלעס זיך אויך באַגעגענט מיט אַלעקס בעקער (אין אמאָליגען ביאָליסטאָק אין זיין נאַמען געווען בעקריצקי) און זיין פרוי מירא. בעקער איז געקומען קיין אמעריקע נאָך פאַר דער מלחמה. אין צייט פון דער מלחמה האָט ער געדינט אין דער אמעריקאַנער אַרמיי, און ער איז געווען אין אייראָפּע.

זייענדיג באַלד נאָך דער מלחמה אין פּאַריז, האָט ער זיך דאָרט באַגעגענט מיט זיין איצטיגער באַשערטער, מירא (פון דער היים אין ביאָליסטאָק קוואַסאָוויצער), וועלכע האָט דורכגעמאַכט לידען און פיין אין אוישוויץ. זיי האָבען אין פּאַריז געהייראַט, און בעקער האָט זיין ליבער פרוי געבראַכט קיין אמעריקע. זיי האָבען זיך איינגעאָרדענט אין לאָס־אַנדזשעלעס, וואו דאָס האָט אויפגעבויט א פיינעם צופריידענעם פאַמיליע־לעבען. זיי האָבען א גרויס געשעפט פון קאַרפעטס און אַנדערע זאַכען. איך מיט מיין פרוי האָבען פאַרבראַכט עטליכע אָנגענעמע שעה'ן מיט בעקערן און זיין פרוי. מיר האָבען זיך האַרציג געזעגענט און אויסגעדריקט די האָפענונג, זיך צו טרעפען אויך נאָך ביי אַנדערע געלעגענהייטען.

מאיר ווייַנטרויב

זייענדיג אין לאָס־אַנדזשעלעס, האָב איך באַזוכט דעם דאָרטיגען אָפּיס פון דעם „פאָרווערטס". איך האָב זיך באַגעגענט מיט אונזער ליבען און טרייַען לאַנדסמאַן מאיר ווייַנטרויב, וועלכער איז דער מענעדזשער פון דעם „פאָרווערטס"־אָפּיס אין לאָס־אַנדזשעלעס, און ער איז אויך זייער אַקטיוו אין דאָרטיגען אַלגעמיינעם אידיש־געזעלשאַפטליכען און קולטור־לעבען.

זייענדיג ביי מאיר ווייַנטרויב אין אָפּיס, האָבען מיר דאָרט אויך באַגעגענט דעם באַקאַנטען אידישען אַרבעטער־טוער און שרייבער, שמואל ווייס. מיר האָבען געהאַט אַן אינטערעסאַנטען שמועס, מיט ווייַנטרויב'ן און ווייס'ן, וועגען פאַרשידענע ענינים.

מאָרים מאַרקאָוו און פרוי

איך מיט מיין פרוי זיינען אויך געווען איינגעלאָדען אין הויז פון מאָרים מאַרקאָוו און זיין פרוי. מאַרקאָוו איז שוין אין אמעריקע פיל יאָרען און ער איז זייער אָנגעזען און באַליבט אין די קרייזען פון די ביאָליסטאָקער לאַנדסלייט, ווי אויך אין דעם אַלגעמיינעם אידישען געזעלשאַפטליכען לעבען. וועגן אין לאָס־אַנדזשעלעס איז געהאַט געווען אַן אָרגאַניזאַציע פון די ביאָליסטאָקער לאַנדסלייט, איז מאַרקאָוו געווען פּרעזידענט פון דער אָרגאַניזאַציע. ער איז א זייער פּראָמינענטער ביזנעסמאַן, ער האָט איינע פון די גרעסטע פעקטאָרים אין אמעריקע פון ווערטפּולע לאָמפּען. מיר האָבען געערדט וועגען די ביאָליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק, און דער עיקר, וועגען אונזערע וויכטיגע אקטיוויטעטען דאָ, וואָס מיר פירען אַן אָרום דעם צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל.

אין דעם אינטערעסאַנטען שמועס וואָס מיר האָבען געהאַט ביי די מאַרקאָוועס אין הויז, האָט ער אויך פיל געערדט וועגען זיינע עלטערן און זיין אמאָליגער היים אין ביאָליסטאָק. זיינע עלטערן האָבען אין ביאָליסטאָק געהייסען מאַנקאָווסקי, און זיי האָבען געוואוינט אויף שוויענטאָגק ראָגאַ 23, לעבען די מיסיאָנערען. ביים געזעגענען זיך מיט אים, האָט פריינט מאַרקאָוו מיר אויך איבערגעגעבען א פיינע ביישטייערונג פאַר אונזער אינסטיטוציע אין ניו־יאָרק.

מאָקם און יעטא עסטאָן אין סאַן־פראַנציסקאָ

פון לאָס־אַנדזשעלעס בין איך מיט מיין פרוי אויך אַריינגעפאָרען אין דער וואונדערלעכער שטאָט סאַן־פראַנציסקאָ, וואָס ווערט אָנגערופען „די שטאָט מיטן גאָלדענעם טויער". דאָרטען האָבען מיר זיך באַגעגענט מיט אונזערע ביאָליסטאָקער לאַנדסלייט און גוטע פרייַנט, מאָקם און יעטא עסטאָן. מיר האָבען אויך באַגעגענט פרוי עסטאָנ'ס שוועסטער, אידא (פון דער היים אין ביאָליסטאָק, זיינען די שוועסטער פון דער פאַמיליע וואַרשאַווסקי). מיר האָבען אויך גערעדט טעלעפאָניש מיט דער דריטער שוועסטער, בינא, וועלכע וואוינט אויך אין סאַן־פראַנציסקאָ. די דריי משפּחות האָבען פריער געוואוינט אין מאָנטרעאָל, קאַנאַדע.

מיר האָבען זיך האַרציג געזעגענט מיט די עסטאָנס, מיט וועמען מיר האָפען זיך צו באַגעגענען ביי נאָך פיל גוטע געלעגענהייטען.

* * *

קיין סאַן־פראַנציסקאָ בין איך מיט מיין פרוי געפאָרען ספּעציעל, כדי דאָרט זיך צו זען מיט אונזער פּלימעניק, דר. היימאַן אייבלסאָן און מיט זיין פרוי, דזשעניי, וועלכע איז אויך א דאָקטאָרין. מיר האָבען זיך מיט זיי זייער דערפרייט און פאַרבראַכט אויף א גוטען אופן. מיר זיינען געווען צופריידען צו זען ווי אונזער פּלימעניק מיט זיין פרוי זיינען איינגעאָרדענט,

בען – BENN

צו זיין אויסשטעלונג אין לוקסענבורג־פאַלאַץ

פון **הענרי פלוראָק** (קונסט־קריטיקער)

אַן אָפּשטאַמיגער פון די אידישע ישובים אין רוסלאַנד, וואָס האָבען געפֿירט פון הונדערטער יאָרען אַ גאַנץ באַזונדער אַרט לעבען, איז בען דער יורש פון אַן אויסערגעווויינליך טיפֿער טראַדיציע, וואָס ער דריקט אויס אין זיין אַרט מאָלעריי, אַזוי ווי עס איז נאָך קיינמאָל נישט אויסגעדריקט געוואָרען. מיט זיין קונסט באַווירקט בען אַ וועלט מיט באַגייסטערערע.

בעג׳ס אוניווערס? אַן אוניווערס וואו די בערג האָבען לשון, וואו די ביימער זינגען, וואו די באַוועגונגען זענען ניגונים! קיין שום מאָלער האָט ניט אַזוי גוט ווי ער איבערגעגעבען דעם חלום פון מוזיק אין פֿארבען און ליניעס און אין אַ צווייפֿאַכען נס. געפונען די דאָזיגע מוזיק אין דעם ספּעקטאַקל פון דער וועלט און עד מאַכט הערען די דאָזיקע מוזיק דעם צושויער.

בען איז די פֿארקערפֿערונג פון אַן אויסערגעווויינליכער מאַלערישער פילבאַרקייט, פון אַ פולשטענדיגער מאָלער־קונסט, אין דעם ציטער פון די קאָליערן, און פון דער מאַטעריע, פון אַ ספּיריטואַליזם פון אַן אויסערגעווויינליכער קוואַליטעט. עס איז אַן אמת׳ע נשמה מאָלעריי.

בען איז זיכער איינער פון די גרעסטע מאָלער פון אונזער עפּאָכע. אַ מאָדנע אויסערגעווויינליכע זאַך, ער פֿראָקלאַמירט עס ניט, וויל ער איז זיכער, אַז דאָס וואָס ער דריקט אויס, קומט פון ערגעץ־וואו, קומט פון אַן אַנדערן, קומט פון גאָט...

איך מאַך מיט אין דעם נאָכמיטאָג פון מאָנאַט סעפּטעמבער 1974, אין די ראַמען פונ׳ם לוקסענבורג־פאַלאַץ, דעם טריאומף פון אַ ווילען אַן אַ פּגימה פון אַזאַ פאַרדינטען דערפאָלג פון אַ לאַנגער עקזיסטענץ, וואו דער טאַלאַנט טריאומפירט ענדליך פון פיל שוועריגקייטען פונ׳ם לעבען.

צאָרט, דיסקרעט, ווייך, דעליקאַט און סובטיל, דאָס איז דער פילאָרט־גער טאַלאַנט פונ׳ם מאָלער בען.

זיין טאַלאַנט איז ווי זיין געשטאַלט.

ער פאַרשאַפט גרויס כבוד פאַר אונזער לאַנד פראַנקרייך, ווי עס האָט זיך אויסגעדריקט דער פּרעזידענט פון סענאַט, ה׳ אַלען פּאָהער. (פון פראַנצויזיש: א. ל. ג.)

און זיי זיינען דאָרט אָנגעזעהן אין זייער פּראָפעסיע. מיר זיינען פון זיי אוועקגעפאָרען מיט זייער גוטע אינדרוקען.

איך מיט מיין פרוי זיינען אוועקגעפאָרען פון דעם באַזוך אין ווועסט־קאָוסט פון דער גרויסער אַמעריקע, מיט גרויס צופֿרידענקייט פון אונזער רייזע דאָרטען. מיר זיינען ספּעציעל געווען בייַ גאָר צופֿרידען פון אונזערע באַגעגענישען אין יענעם טייל אַמעריקע מיט אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און גוטע פֿרעזענלייכע פרייַנט. ניט געקוקט אויף דעם, וואָס אונזערע ליבע לאַנדסלייט לעבען אזוי ווייט פון אונז דאָ, אין ניו־יאָרק, זיינען זיי אָבער פאַרבונדען מיט זייערע הערצער, וואַרימקייט און הילפֿס־גרייקייט מיט אַלע אָקטיוויטעטען פון אונזערע ביאַליסטאָקער אין ניו־יאָרק. זיי זיינען שטאַרק פאַראינטערעסירט אין אַלעם וואָס קומט פאַר אין דעם גרויסען ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטער מענטשען און שפּיטאָל, וואָס איז אויך דער צענטראַלער אָדערם פאַר די ביאַליסטאָקער טייערע לאַנדסלייט אין דער גאַנצער וועלט.

אויפֿן בילד פון רעכטס צו לינקס: פּראַנצויזישער קולטור־מיניסטער מאָריס דריאָן, דער פּרעזידענט פון דער פּראַנצויזישער קונסט־אַקאַדעמיע, און דער באַוואוסטער קינסטלער, בען.

גוט יום־טוב

פון **מינא בערן**

יאָר־אוים, יאָר איין
פֿראָווען מען דעם יום־טוב
פון דער ביאַליסטאָקער היים.
אַ היים וואָס איז ליכטיג, ציכטיג און וויכטיג.
יעדער מענטש שטרעבט צו ווערען עלטער
און אַז מען ווערט,
דאַרף מען אַ היים, אַן אייגען ווינקעל — אַ שעלטער.
און ס׳איז אַפילו ניט קיין ווינדער
וואָס מען ווייל ניט פאַלען צו לאַסט אייגענע קינדער.
זאָלען טאַקע געבענטשט זיין די,
ווועלכע גיבען זיך די מי
אויפצוהאַלטען די אינסטיטוציע מיט אַזאַ פאַרנעם,
ווועלכע טראָגט איר פאַרדינטען שם.
און אַז גאָט ווען מיר באַשערען
אין זיך ווען זוכה זיין עלטער ווערען,
ווינטש איך זיך קיינעם ניט פאַלען צו לאַסט
אין זיין אין דער ביאַליסטאָקער היים
אַ שטענדיגער גאַסט.

די באַוואוסטע קינסטלערין מינא בערן, וואָס אָנגעשריבען דאָס ליד אַלס אַ מתנה צו דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, ווי אויך צו דער גאָנצער אָנפירערשאַפט פון דער אינסטיטוציע. מינא בערן, וואָס איז דורכגעפירט געוואָרען דעם 13טען אָקטאָבער 1974, אין דעם גרויסען ניו־יאָרקער לינקאָלן צענטער.
— רעדאַקציע

איינדרוקספולע טרויער־פאַרזאַמלונג אין ביאַליסטאָקער צענטער צום 32סטען יאָרצייט נאָך די 60 טויזענט קדושים און מאַרטירער

פון י. ש.

אין הסכם מיט דער טראַדיציע, און אַזוי ווי דאָס איז יעדעס יאָר, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, אין ניו־יאָרק און „קלוב פון ביאַליסטאָקער פריינט", אויך הייַ־יאָר דורכגעפירט אַ גרויסע איינדרוקספולע יזכור־פאַרזאַמלונג, געווימדעט דעם 32סטן יאָרצייט נאָך די 60 טויזענט קדושים און מאַרטירער פון ביאַליסטאָק, ווי אויך אין אָנדענק פון דער אַזוי טראַגיש פאַרניכטעטער אידישער ביאַליסטאָק, דורך די נאַצישע רוצחים. ניט געקוקט אויף דעם שלעכטן וועטער, זיינען הונדערטער ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון ניו־יאָרק, ווי אויך פון דער אַרומיגער געגנט געקומען צו דער גרויסער יזכור־פאַרזאַמלונג, וואָס איז דורכגעפירט געוואָרען אין דעם נייעם גרויסן אוידיטאָריום פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 232 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק. ווי יעדעס מאָל, זיינען אויך דאָס מאָל צווישען די פאַרזאַמלטע געווען אַ גרויסע צאָל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע האָבען אַליין דורכגעמאַכט ליידען און פּיין אין דעם ביאַליסטאָקער גטא, אין טויט־לאַגערן ביי די נאַצים און אַנדערע ערטער. געווען אויך צווישן גרויסן עולם אַ צאָל, וועלכע האָבען זיך באַטייליגט אין העלדישען ווידערשטאַנד געגען די נאַצישע רוצחים. די גרויסע רירענדע יזכור־פאַרזאַמלונג איז פאַרגעקומען זונטאָג, בייטאָג, דעם 9טן פעברואַר, 1975.

די גרויסע אזכרה־פאַרזאַמלונג איז פאַרגעקומען אונטערן פאַרזיץ פון סעם טשודין, וועלכער איז אַליין אַ שווער גליטע־נער ביי די נאַצים, האָט ממש מיט טרערן אין די אויגען גע־שילדערט דעם גרויסען חורבן פון דער אידישער ביאַליסטאָק, און דעם אידישען חורבן אין די היטלער־יאָרען בכלל. ביים עפענען די אייַנדרוקספולע יזכור־פאַרזאַמלונג, האָט טשודין אויפ־געלעבט פאַרן גרויסען פאַרזאַמעלטען עולם די אַמאַליגע האַר־ציגע אידישע ביאַליסטאָק, וואָס איז פאַרשניטען געוואָרען אויף אַזאַ באַרבאַרישען אופן. סעם טשודין האָט אויך גערעדט וועגען דער וויכטיגקייט פון ניט פאַרגעסען, וואָס די נאַצים האָבען געטאָן צו אונזער פאָלק. פריינט טשודין האָט אויך אָנ־געוויזען אויף דער וויכטיגקייט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, וואו עס וועט מיט טריישאַפט און ליבע וועיטער געצויגען דער גאָלדענער פאָדעם פון דער אַמאַליגער אידישער ביאַליסטאָק.

נאָכדעם האָט פריינט טשודין פאַרגעשטעלט פאַרן גרויסען עולם מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַ־ליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. מרס. אינגבערג האָט אין רירענדע וועלטער באַגריסט די פאַר־זאַמלטע, זי האָט געעדט וועגען דעם גרויסען יחוס פון דער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס וועלט אויף אַזאַ טרייען אופן אָפּ־געהיט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אין ניו־יאָרק. מרס. עטל אינגבערג האָט אָנגעוויזען, אַז די ביאַליסטאָקער דאָרפען זיין שטאָלץ מיט די אַקטיוויטעטען וואָס זיי פירען איצט אָן, און וואָס איז אַן אָנדענק און אַ כבוד פאַר די אומגעקומענע קדושים און מאַרטירער.

ביי אַ טיפען שטילשווייגען אין גרויסען זאַל האָט סעם טשודין געפרופען דעם חשוב'ען ביאַליסטאָקער פריינט סעם סאָ־

אַלגעמיינע בילד ביי דער 32סטער הזכרה־פאַרזאַמלונג וואו די פאַרזאַמעלטע עהרען דעם אָנדענק פון די 60,000 קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגענט. עס איז אויך אָנגעצונדען געוואָרען אַ ספּעציעלע ליכט אין אָנדענק פון די געפאַלענע סאָלדאַטען אין ישראל (זעט זייט 10 אין ענגלישען אָפּטייל).

לאָזש, אַליין אויך אַ געליטענער אין דער היטלער־צייט, אַז ער זאָל אָנצינדען אַ ספּעציעל גרויס ליכט, וואָס איז געשטאַנען אין אַ זייט אינגעהילט אין שוואַרצען. סעם סאָלאָזש, וועלכער איז אַ וויס־פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, האָט אָנגעצונדען אַ ספּעציעל ליכט אין אָנדענק פון די העלדען, וועלכע זיינען געפאַלען ביים פאַרטיידיגען מדינת ישראל און פאַר דער שטאַרקייט און כבוד פון דעם גאַנצען אידישען פאָלק.

אַלס גאַסט־רעדנער איז אַרויסגעטראָטען דער באַקאַנטער שרייבער, מיטאַרבעטער פון דעם "פאָרווערטס", י. שמולעוויטש. אין זיין אײַנדרוקספולער רעדע האָט י. שמולעוויטש אויפגעלעבט די אַמאָליגע אידישע ביאַליסטאָק, וואָס איז געווען פאַרשוויגט אויף אַלערליי געביטן. דער רעדנער האָט אויך געשילדערט דעם גרויסען חורבן פון דער אידישער ביאַליסטאָק ביי די נאַציס, ווי אויך דעם העלדישען ווידערשטאַנד. י. שמולעוויטש האָט אויך גערעדט וועגען די איצטיגע נייע געפאָרען, וואָס לויערן אויפן אידישען פאָלק. ביים אָפּהיטען דעם אָנדענק פון די אומגעקומענע אידישע מאַרטירער און קדושים ביי די נאַציס — האָט ער אָנגעוויזען — דאַרף מען אויך זיין אויף דער וואַך געגען די איצטיגע געפאָרען, וואָס לויערן אויפן אידישען פאָלק. די ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט, האָט י. שמולעוויטש אונטערגעשטראָכען, ערען אויף דעם בעסטען און ווירדיגסטען אופן דעם אָנדענק פון די אומגעברענגטע קדושים דורך דעם, וואָס עס ווערט וויטער געצויגען דער גרויסער יחוס פון דער פאַרניכטעטער אידישער ביאַליסטאָק. דאָס ווערט געטאָן דורך דעם גרויסען ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק; דאָס ווערט אויך געטאָן דורך די פאַרצוויגטע ביאַליסטאָקער אַקטיוויטעטען אין דעם צענטער, און דאָס ווערט געטאָן דורך העלפען נויטבאַדערפטיגע לאָנדסלייט, העלפען מדינת ישראל און כלל־ישראל.

איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, האָט אין וואַרעמע ווערטער דערמאָנט די אַמאָליגע האַרציגע אידישע ביאַליסטאָק. ער האָט אויך גערעדט וועגען די פאַרשידענע אַקטיוויטעטען און הילפס־אַרבעט אין דעם צענטער, וואָס לאָזט ניט פאַרגעסען אין דער אידישער ביאַליסטאָק. די ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט, האָט ער אָנגעוויזען, זיינען די אייניגע פון צווישען אַלע לאָנדסלייט, וואָס האָבען אַזאַ פרעכטיגע אינסטיטוציע און צענטער, וואָס גיבען אַרויס אַן אייגענעם זשורנאַל "די ביאַליסטאָקער שטימע" און וואָס פירען אַן פאַרצוויגטע אַקטיוויטעטען און וויכטיגע הילפס־אַרבעט. צום סוף האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי געמאַכט דעם אַפּיל, אויף וואָס דער פאַרזאַמלטער עולם האָט זיך זייער וואַרעם אָפּגערופען. נאָכדעם האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי, ביי אַ גאָר ערנסטער שטימונג אין זאַל, אויסגערופען די נעמען פון 32 ביאַליסטאָקער מענער און פרויען, צווישען די פאַרזאַמלטע אין זאַל, וועלכע האָבען אָנגעצונדען די 32 טרויעריגע יאָרצייט־ליכט.

אונזער פרעזידענט, אילאַי טאַרלאָפסקי, איז אַוועקגעפאָרען פאַר וואָקאַציע אין פלאָרידע און דערפאַר האָט ער נישט געקענט זייַן אָנוועזענד צו דעם מיטינג. פונדעסטוועגען האָט ער געגעבן אַ בריי־טהאַרציגע ביישטייערונג.

מרס. הילדאַ סלאָיער, פרעזידענטין פון דער ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי, האָט פרעזענטירט איסאַק ריבאַלאָווסקי מיט

ראַפּל קאַמפּעין ציאונג פאַר נייעם בילדינג פאָנד וועט אָפּגעהאַלטען ווערען בײַם יערליכען דינער אין נאָוועמבער, 1975

פאַר אַ סך חדשים פירט די ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל אַ ראַפּל־קאַמפּעין. די געלטער וואָס ווערען געשאַפּען פון דעם דאָזיגען קאַמפּעין ווילען גיין צו דעם נייעם בילדינג־פאָנד. מיר פלאַנירען צו בויען אַ נייע געביידע לעבען אונזער איצטיגער בילדינג, וואָס ווערט האָבען מאַדערנע באַקוועמליכקייטען פאַר עלטערע מענטשען. עס איז נויטיג אָבער צו דערמאָנען אונזערע מיטגלידער און פריינט, אַז נאָר דורך אייער בריי־טהאַרציגער שטיצע ווילען מיר קענען רעאַליזירען אונזערע האָפענונגען.

די ראַפּל־ציאונג ווערט אָפּגעהאַלטען ווערען בײַם קומענדען יערליכען דינער אין נאָוועמבער, 1975. מיטגלידער און פריינט ווילען קריגען אײַנלאַדונגען מיט דער געוויסער דאָטע פון דינער און דער צייט ווען אַלע ווילען זיך פאַרזאַמלען. געווינער פון דעם ראַפּל ווילען קריגען אייניע פון די פאָלגענדע פרעמיעס:

ערשטע פרעמיע — אַן אָריגינעל בילד געמאָלען פון אונזער לאָנדסמאַן, בען פון פאַריז, ווילט־באַרימטער מאָלער.

צווייטע פרעמיע — אַ 19 אינטש קאָלירטע טעלעוויזיע.

דריטע פרעמיע — אַ טראַנסיסטאָר־ראַדיאָ.

5 אָנדערע פרייזען ווילען אויך אָוועקגעגעבען ווערן.

אַ צאָל מענטשען האָבען געבעטען, אַז מיר זאָלען זיי שיקען מער ראַפּל־ביכלעך צום פאַרקויפען. צו די ווילכע קענען פאַר־קויפען מער ביכלעך זיינען מיר גרייט זיי אָרויסצושיקען. מיר בעטען, אַז איר זאָלט צוריקשיקען די אויסגעפילטע "סטאָבס" מיט די נעמען און אַדרעסען פון די וואָס האָבען געקויפט די ראַפּלס, צו אונזער אָפּיס:

ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל
228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק, נ. י. 10002

אַ טשעק פאַר אַ העכערע סומע, אין נאָמען פון איר אָרגאַניזאַציע, וואָס זאָל געוונט ווערען צו העלפען נויטבאַדערפטיגע לאָנדסלייט.

צום סוף האָט הרב שמואל קראָניק, ראָבאַי פון דער אינסטיטוציע, געזאָגט קדיש בציבור מיט דעם גאַנצען עולם.

אַ טיף אײַנדרוקספולע שטימונג צו דער רירענדער יזכור־פאַרזאַמלונג האָט צוגעגעבען דער באַוואוסטער חזן הערי פיינבערג, אַ טרייער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן, וועלכער איז וויס־טשערמאַן פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. גלייך ביים אָנהויב פון דער טרויער־פאַרזאַמלונג, האָט חזן הערי פיינבערג געזאָגט פאַסיגע קאַפּיטלען תהילים און אויסגעזונגען אונ אויסגעווייגט דעם טרויעריג־באַרימטען "אני מאמין". אין מיטען פון דער פאַרזאַמלונג, האָט חזן פיינבערג געזונגען "עס ברענט" און "ביאַליסטאָק מיין היים". צום סוף פון דער טיף־אייגדרוקספולער יזכור־פאַרזאַמלונג, האָט חזן הערי פיינבערג געזונגען דעם "פאַרטיזאַנער הימן" און די "התקוה", וואָס דער גאַנצער עולם אין זאַל האָט אויך מיטגעזונגען. חזן פיינבערג איז באַגליים געוואָרען ביי דער פיאַנאָ פון זיין טאָכטער, די באַגאַבטע פיאַניסטין דזשאַיס ראָטמאַן.

די דריי ביאַליסטאָקער, בני שבעים, אין אַרגענטינע

פון בן ציון ברוקער (בוענאָס אייראס)

דער ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד אין אַרגענטינע האָט לעצטענס געפייערט די 70סטע געבורטסטעג פון דריי אָנגעזעענע אידישע געזעלשאַפטליכע טוער, וועלכע זיינען אַקטיוו טוער אין דער אָנפירערשאַפט פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַרגענטינע. מיר גיבען דאָ קורצע פערזענלעכע שטריכען וועגען די דריי חשוב'ע לאַנדסלייט.

זלמן דוד יעוורעיסקי

שוין אין זיין פריסטער יוגענט האָט ער געהאַט אַ געזעל־שאַפטליכען אומרו און געווען טעטיג אין אַ ריי ביאַליסטאָקער לאָקאַלע אינסטיטוציעס. אָבער ער האָט ניט געהאַט קיין גייס־טיגע באַפרידיגונג. עס האָט אים געצויגען צו גרויסע מעשים, דעריבער איז יעוורעיסקי אַריינגעטראָטן אין דער חלוצישער באַוועגונג און רעאַליזירט דעם אידעאַל מיטן פאַראיניגען זיך צו אַ הכשרה־קיבוץ.

וועז יעוורעיסקי האָט געוואָלט רעאַליזירען זיינע שטרעבונ־גען און עולה זיין קיין ארץ־ישראל, טרעפט ער זיך אָן אויף ערנסטע שוועריגקייטען און זיין לאַגע ווערט אויסזיכטסלאָז. אין ביאַליסטאָק האָט ער לעגגער ניט געקענט בלייבען און ער מוז עמיגרירען קיין אַרגענטינע. דאָ האָט ער אָנגעטראָפען אַ גע־זעלשאַפטליכען מידבר. ער ווארפט זיך אָבער גלייך אַריין אין דער געזעלשאַפטליכער אַרבעט צוזאַמען מיט די געקומענע ביאַליסטאָקער — זיינע חברים שלום שמיד (ע"ה) און אַנשל קרופינסקי. ער האָט געגרינדעט דעם קלוב „מוזע" און שאַפט אויך ביים עקזיסטירענדיגען פּוילישען פאַרבאַנד אַ דראַמאַטי־שע סעקציע. זיין היימשטאָט ביאַליסטאָק איז ביי אים טיף אייג־געבאַקען אין האַרצען. צוזאַמען מיט נאָך לאַנדסלייט גרינדעט ער דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד. אינעם פּע"יאָד, וועז יצחק מנאַקער איז געווארען פּרעזידענט, ווערט יעוורעיסקי געווויילט אַלס זיין וויצע.

די לעצטע יאָרען איז זלמן דוד דער רוח החיים פונעם „פאַרבאַנד". ער איז ניט סתם „פּרעזידענט", נאָר דער טעטיג־סטער אויף אַלע געביטען, אָפילו אויף אָזעלכע, וואָס פאַסען ניט פאַר אַ „פאָרזיצער". אָבער ער רעכענט זיך ניט מיט דעם, נאָר מיט דער טובה, וואָס עס ברענגט פאַרן פאַראיין. ער פאַרשטייט, אַז ניט שטענדיג ווירקען וועלטער און דעריבער באַמיט ער זיך מיט פערזענליכען ביישפיל צו ווירקען אויף אַנדערע, אַזוי אַז מיטן דאָזיגען וועג געלינגט אים טאַקע צו באַוועגען אַנדערע צו אַקטיוויזם.

וועז מען מאַכט אַ סך־הכל פון אַלץ, וואָס דער ביאַליסטא־קער פאַרבאַנד האָט געשאַפען אין די לעצטע יאָרען, מוז מען זאָגען, אַז אין דעם איז פאַראַנען אַ חלק, וואָס איז געטאָן גע־וואָרען דורך יעוורעיסקין. עס איז דעריבער קיין וואונדער ניט, וואָס די מסיבה, וואָס איז איינגעאָרדענט געווארען לכבוד אים, איז געווען אַ זייער וואַרעמע. די באַגרוסונג האָט באַוויזען, אַז די געזעלשאַפטליכע אַרבעט האָט ניט קיין שייכות מיט דער אינ־פלאַציע אין אַרגענטינע, נאָר איז נאָך די וועלט־פּולע מטבע.

שמואל צעסלער

גוט האָט צוגעשפּילט דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד אין אַרגענטינע מיט דעם וואָס מיר האָבען דאָ דעם אַלזייטיג באַ־גאַבטען שמואל צעסלער, וועלכער איז אַ גאַנץ לעבען נוצליך דער געזעלשאַפט. שוין אין דער אַלטער היים — אין זאַבלודאָוע — האָט מען אים געקענט אַלס לערער, פּאָעט און קולטור־טוער. אָט די אייגענשאַפטען זיינען אים אויף תמיד געבליבען. ער האָט זיך ניט אָפּגעשלאָסען אין די מחיצות פונעם קליינעם שטע־טל; זיינע פּעאיגקייטען האָבען געבראַכען גרעניצען. אין זיינע אינגסטע יאָרען איז ער שוין מיטאַרבעטער פון ביאַליסטאָקער „דאָס נייע לעבען"; זיינע לידער ווערען אויך פאַרעפענטליכט אינעם וואָכענשורנאַל „וועלטשפּיגעל", וואָס איז אַרויסגעגעבען געווארען דורכן וואַרשעווער „היינט". ער איז אויך שעפּעריש אויף אַנדערע געביטען. ער איז אויך געווען אַן אינטערעסאַ־טער לעקטאָר, זיינע רעפעראַטען האָבען גרויס דערפאָלג.

אין אַרגענטינע ווערען זיינע קענטענישען נאָך מער אויס־געוויצט. בעת עס גרינדעט זיך דאָ דער לערער־סעמינאַר, ווערט ער גלייך אָנגאַזשירט אַלס פראָפעסאָר; דעם זעלבען אַמט פאַר אידיש פאַרנעמט ער אין דער מדרשה. ער אַרבעט אַלס רע־

זלמן יעוורעיסקי

שמואל צעסלער

זיידל וואראן

57 יאָר זינט דער גרינדונג פון דער ישיבה אין ביאַליסטאָק איז זי צוריק אויפגעשטעלט געוואָרן אין ירושלים

אַ זעלטענע בילד פון דער ישיבה אין ביאַליסטאָק פון יאָר תרפ"ה וועלכע שטעלט פאָר אַ טייל פון די תלמידים מיטן ראש-הישיבה הגאון ר' אלחנן (פערטער פון רעכטס).

ווען ס'איז אויסגעבראָכען די ערשטע וועלט-מלחמה און די ליטווישע ישיבות האָבען געוואַנדערט אין טיפערען רוסלאַנד, האָט אַ גרופּע ישיבה-תלמידים ביאַליסטאָקער איינוואוינער, וועלכע זיינען פאַרבליבען אין שטאָט מיט דער דייטשער אָקופּאַציע, זיך אָרגאַניזירט וויטער אָנצוהאַלטען אין געווייסע צייטען דעם ישיבה'שען טיפען תורה-לערנען. דאָס האָט פיגורירט דעם קערנדעל וואָס פון אים איז אויסגעוואַקסען די ביאַליסטאָקער ישיבה.

ענדע יאָר תרע"ח (1918) איז דורכגעפאָרען אין ביאַליסטאָק (אומקערענדיג זיך פון רוסלאַנד) הגאון ר' אלחנן יאָקוֹבאָוויטש זצ"ל. ער איז פאַרבעטען געוואָרען דורך דער אויבענ-דערמאָנטער גרופּע און פון די ביאַליסטאָקער לומדים און חשוב'ע בעלי-בתים, ער זאָל דאָרט פאַרבלייבען צו אָרגאַניזירען אַ פול-שטענדיגע ישיבה פאַר דער יוגענט פון ביאַליסטאָק און פון געגענט, וועלכע שטרעבען זיך צו פאַרפאָלקאָמען אין העכערען תורה-שטודיום און אין אַלגעמיינעם ישיבה'שען תורה-גייסט.

די ישיבה וועלכע האָט זיך געהויבען (ביי דער רעגירונג „די ראַבינער-שולע", און ביי די ביאַליסטאָקער אידען) דער „קיבוץ", האָט זיך אַנטוויקעלט צו אַ חשוב'ען תורה-צענטער, אין וועלכען ס'זיינען געקומען לערנען אויך פון וויייטע געגענטען פיל תלמידים, וועלכע אַ סך פון זיי פונקציאָנירען נאָך היינט ביי פאַרשידענע תורה-פאָסטענס אין דער אידישער וועלט.

ביי דער פאַרבריייטערונג פון דער ישיבה, איז אָנגענומען געוואָרען אָלס ראש-ישיבה אויך הגאון הצדיק ר' יעקב מתמיד זצ"ל, אייניער פון די ביאַליסטאָקער גרויסע לומדים, וועלכער האָט זיין גרויסע תורה-קענטעניש ערווָארבען אין דער באַוואוסטער וועלאָזשינער ישיבה. דער אויבענדערמאָנטער הג"ר אלחנן איז אין יאָר תרצ"ו עולה געוואָרן אין ארץ-ישראל, און נפטר געוואָרען דאָרט אין יאָר תש"א; דאָגעגען דער אויבענדערמאָנטער הג"ר יעקב זצ"ל האָט אָנגעפירט מיט דער ישיבה ביז אין דער שרעקליכער תקופה פון אומקום, ה' ינקום דמם.

דאָקטאָר פונעם קינדער-זשורנאַל „שלום" און שרייבט לידער אין דער קינדער-זייט פון דער „אידישע צייטונג" (ביידע אונטערגעגאַנגען).

נאָטירליך האָבען אויך די ביאַליסטאָקער אָפּגעשאַצט שמואל צעסלער'ס קענטענישען און אויף זייערע אָוועלטען טרעט ער אַרויס מיט רעפעראַטען. ער נעמט אָנטייל אין די קינסטלערישע פראָגראַמען. די נייסטע נומערן פון „די ביאַליסטאָקער ווע-גען" זיינען דורך אים רעדאַגירט. אין אַלעם איז ער אַ ווערט-פולער עלעמענט, זיין וויסען און געווייסען קענען פיל העלפען דער געזעלשאַפטליכער אַרבעט.

זיידל וואַראַן

אין זיין יוגענט איז ער געווען אַקטיוו אין דער ציוניסטיש-סאָציאַליסטישער באַוועגונג. צוזאַמען מיטן כנסת-דעפוטאַט דר. יוסף סערלין ז"ל און אַנדערע כלל-טויער, האָט ער זיך באַמיט פאַר דער עקזיסטענץ פונעם „החלוץ". אין 1929, ווען ס'איז אין ארץ-ישראל אויסגעבראָכען די טרויעריג-באַרימטע געשעענישען, שליסט ער זיך אָן אין אַ גרופּע, וואָס האָט געזאָלט אָפּפאָרען, און זיידל מוז אַוועק פון ביאַליסטאָק. ער איז געקומען קיין אַרגענטינע, וואו ער זעצט פאָר זיין אַרבעט אַלס וועבער. זיינע פאַך-קענטענישען וועלען אויסגענוצט, ער ווערט באַשטימט אַלס אַרבעטס-אויפזעער און דערנאָך וועלט ער אַ זעלבסטשטענ-דיגער טעקסטיל-אינדוסטריעלער.

ער האָט שטענדיג פאַרנומען פירענדיגע אָמטען אינעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד. בעת'ן קריזיס, ווען ס'האָט געדראָט אַ געפאָר אַז דער פאַראיין זאָל געשלאָסען וועלען, איז זיידל וואראן, צוזאַמען מיט נאָך טויער, געווען פון די, וואָס האָבען עקשנות'דיג געקעמפט, אַז די ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט זאָל וויייטער עקזיסטירען.

ער איז אויך דאָ אַלע יאָרען אַקטיוו אויף אָנדערע געביטען פאַר אונזערע לאַנדסלייט און פאַר כלל-ישראל. אַ דאָנק אים האָט זיך אין דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד אויך אָנגעהויבען אַ נייער אויפשוואונג, און מיט דעם אויך אַ נייע בליענדיג תקופה.

פריינט ישראל מינעס פון שיקאַגאָ אויף אַ באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו-יאָרק

פריינט ישראל מינעס, איינער פון די וויכטיגסטע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַקטיוויסט טוער אויסער ניו יאָרק, איז געווען דער ליבער גאַסט אין אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענשען און שפּיטאָל, אין ניו יאָרק. אין דער אינסטיטוציע איז פריינט מינעס אויפגענומען געוואָרען פון מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו-דירעקטאָר, און איסאַק ריבאַלאָווסקי, געניראַל-סעקרעטאַר, וועלכע האָבען דעם חשוב'ען גאַסט אַרומ-געפירט אין אַלע אָפּטיילונגען און אים געגעבען די נויטיגע אינ-פאָרמאַציעס וועגען אונזער אינסטיטוציע, וואָס איז אַ שטאָלץ פאַר ביאַליטטאָקער אומעטום און אויך פאַר'ן היגען אידישען ישוב בכלל.

כאָטש פריינט ישראל מינעס קען אונזער אינסטיטוציע פון זיינע פריערדיגע באַזוכען, איז ער אָבער אויך דאָס מאָל געווען באַגייסטערט פון דעם אַלעם וואָס ער האָט ביי אונז געזען. עס איז ניט קיין וואונדער, וואָס פריינט מינעס איז אומאויפהערליך שטאָלץ מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענשען און שפּיטאָל. דאָס איז אויך דערפאַר, וויל פריינט מינעס איז געווען איינער פון די ערשטע בויער פון אונזער זייער פאָפּו-לערער און נוצלעכער אינסטיטוציע.

אונזער ליבער לאַנדסמאַן ישראל מינעס איז אַ טרייער „אַמ-באַסאַדאָר" אין שיקאַגאָ. ער האָלט אויף אַ זייער פיינער טראַ-דיציע און שיקט יעדעס יאָר, פאַר די ימים-נוראים, אַריין אַ גרעסערע סומע פאַר אונזער אינסטיטוציע, וואָס ער זאַמעלט ביי פריינט אין שיקאַגאָ. פריינט ישראל מינעס איז אויך דער יעניגער, וועלכער גיט אָפּ באַריכטען צו די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין שיקאַגאָ וועגען אונזערע אַקטיוויטעטען אין ניו יאָרק. מיר זיינען ביי דער גרעלעגענהייט צופריידען צו דערמאַנען, אַז אַלע ביאַלי-סטאָקער לאַנדסלייט אין שיקאַגאָ מיט דער דאָרטיגער לעידיס אָקזילערי, פון וועלכער ראָזי צוקערמאַן איז די טשערלעידי, זיינען מיטגלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. פריינט ישראל מינעס איז נאָך זיין באַזוך ביי אונז אין דער אינ-סטיטוציע אַוועק אַ צופריידענער און אויסגעדריקט שטאָלץ מיט דעם וואָס ער האָט געזען.

אַ דאַנק-אויסדרוק צום ציוניסטישען אַרבעטער-פאַרבאַנד

די באַאַמטע פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, באַדאַנקען האַרציג דעם „גרייטער ניו-יאָרק ראַיאָן-קאָמיטעט, ציוניסטישער אַרבעטער פאַרבאַנד" און די מיטגלי-דער פאַר דעם שיינעם אָפּרוף צו אונזער מעות-חיטים-קאַמפּעיין.

דאָס גיט אונז די געלעגנהייט צו פאַרבעסערען און פאַרשענערען די אינסטיטוציע און ספּעציעל מאַכען בעסער פאַר די עלטערע איינוואוינער.

מיר זיינען זייער צופריידען צו זיין פאַרבונדען מיט אַזאַ וויכטיגער אידיש-נאַציאָנאַלער אָרגאַני-זאַציע אַלס אונזערע מיטהעלפער.

אליהו הנביא

פון חנה שטיינמאַן

ביים סדר, פּסח, כ'האָב געוואַרט,
געוואָלט דיר, ליבער נביא, זען.
„פּארשלאָפען האָסט", מיין טאַטע זאָגט,
„ער איז שוין דאָ פון לאַנג געווען".

מען זאָגט, דו גייסט אַרום אויך היינט.
די וועלט אַרום איז פול מיט האָס און פיינט.
און ווי אַמאָל, מיט וואָרט און טאַט
אַנטפּלעקסט דעם אמת, צייגסט פאַרראַט.

טאָ, קום צום הויז פון „פעלקער-בונד",
וואו „מאַליק" רעוועט ווי אַ הונט;
וואו שבטים ווילד אין מדבר-טראַכט
רייסען זיך נאָך מאָרד און מאַכט.

ישראל איז דאָרט עלענט, און אַליין.
די וועלט אַרום איז ליגנעריש געמיין.
מען דאַרף דאָרט שטאַרקער זיין פון שטאָל,
מען דאַרף דיך אליהו מער נאָך ווי אַמאָל!

כ'וואַרט, אליהו! כ'וואַרט אויף דיר
ווי גאָר אַמאָל, אַלס קינד, צו עפענען מיין פאַטער'ס טיר.
און אפשר האָט מיין לאַנגער וואַרטען זיך פאַרדינט
אַז קומען זאָלסטו צו ישראל'ס הויז-געזינד? !

אַ דאַנק-בריוועל פון מאָרים מאַלאָזאָווסקי

פּרעזידענט פון גאַניאַנדזער-טערעסטינער י. פּ. ב. א.

טייערע פריינט עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו-דירעקטאָר
איסאַק ריבאַלאָווסקי, געניראַל-סעקרעטאַר

אַ באמת האַרציגען דאַנק פאַר דער הילף וואָס איר האָט אונז געגעבען מיטן צוגרייטען דעם זאָל אַזוי יום-טוב'דיג שיין, וואו מיר האָבען דורכגעפירט די 70טע „אינסטאַליישאָן" פון אונזערע באַאַמטע פאַר יאָר 1975.

אונזערע מיטגלידער וווי אויך אונזערע איינגעלאַדענע געסט האָבען (ווי זיי זאָגען אונז) פאַרבראַכט זייער אַן אָנגענעמען נאָכ-מיטאָג, וואו מיר האָבען סערווירט אַ שיינעם „לאָנטש", פריי צו אַלעמען.

מיר ווילען אייך אויך דאַנקען פאַראויס פאַר געבען אונז דעם זאָל פאַר דעם זונטאָג בייטאָג, 18טער מאַי 1975, פאַר אונזער יערליכען באָל, וואו די גאַנצע הכנסה גייט פאַר אונזערע גאַניאַנדזער און טרעסטינער ליי-קאַסעס אין ישראל.

זייט האַרציג געגרוסט.

אַנערקענונג און לויב פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל

אין „פאָרווערטס" פון פרייטאָג, דעם 7טן פעברואַר 1975, איז געווען געדרוקט אַ גרעסערער אַרטיקעל וועגן דער אַלטער אידישער איסט־סאַיד, געשריבען פון דעם באַקאַנטן שרייבער י. שמולעוויטש. אין דער באַשרייבונג איז אויך אָנגעוויזען געווָארען אויף דער וויכטיגקייט פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. מיר ברענגען דאָ אַן אויסצוג פון אָט דעם אַרטיקל.

שבת אָוונט, אַדער זונטאָג בייטאָג, ווען איך גיי פאַרבי קלינטאָן סטריט, דערמאָן איך זיך זאַכען ווי דאָס וואָלט געווען ערשט נעכטן. אויף דער גאַנצער קלינטאָן סטריט, צווישען גרענד און דילענסי, איז איצט פּוסט, אומעטיג. אַמאָל, געדענק איך, ערשט מיט עטלכע יאָר צוריק, איז דאָרט געווען אַ גרויסער פיינער זאָל. שבת אָוונט און זונטאָג בייטאָג פלעגן דאָרט שטענדיג פאָרקומען אידישע חתונות, בר־מצוה'ס און אַנדערע שמחות. עס איז געווען לעבעדיג, פרייליך, אומעטום אויסגעפילט מיט אידישער פרייד. ווען איך שטיי אויף דעם פלאַץ און קוק, וואו אַזעלכעס פלעגט אַמאָל פאָרקומען, הער איך קלאָר אין מיינע אויערן אַן אָפּקלאַנג. איך הער אידישע מוזיק, געזאַנג און פרייד, עס זעט ביי מיר אַלץ אויס ווי אַ חלום.

אויף דער לינקער זייט איסט בראָדווי שטייט אַ צען־שטאָקיגע מאַסיווע געביידע. דאָס איז דער „ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל", אויף 228 איסט בראָדווי. דאָס איז אויסגעבויט געווָארען מיט קנאַפּע פופציג יאָר צוריק, פון אַמאָליגע געקומענע טרייַע ביאַליסטאָקער אידישע פאָלקס־מענטשען. איצט ווערט דער גרויסער „צענטער" אויך אָנגעפירט פון דעם אינגערען דור ביאַליסטאָקער, צווישען זיי געראַטעוועטע פון דעם היטלער־גיהנום.

אָט די גרויסע ביאַליסטאָקער געביידע, וואָס איז אָנגעפילט מיט וויכטיגע און נוצליכע אַקטיוויטעטן, איז ווי אַ לעבעדיגער מאָנומענט פאַרן געווען־ווערענעם אידישען פאָלקס־לעבען אויף דער איסט־סאַיד. דאָס איז אויך ווי אַ גרויסער וויירדיגער מאָנומענט. ניט בלויז נאָך דער חרובֿ־געווָארענער — ביי די נאָכישע רוצחים — אַמאָליגער, שפּרודעלדיגער אידישער ביאַליסטאָק; עס איז אויך ווי אַ לעבעדיגער מאָנומענט נאָכן פאַרשניטענעם אידישען לעבען אין מזרח־אייראָפּע בכלל. אָפּטמאָל אין שטילען אָוונט, ווען איך גיי פאַרבי די גרויסע געביידע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, דוכט זיך מיר אויס, אַז די מויערן דאָרט באַקומען לשון. מיינע טריט ווערען באַגלייט ווי מיט אַ געווייַן, דורכגעפלאָכטען מיט געזאַנג:

רבקה'לע די שבת'דיגע
אַרבעט אין פאַבריק,
דרייט צונויף אַ פאָדעם,
פלעכט צונויף אַ שטריק.

אוי, די געטאָ, די פינסטערע
דויערט אַזוי לאַנג...

פּרוזשענער לאַנדסלייט פירען דורך גרויסען יזכור נאָך די קדושים אין ביאַליסטאָקער צענטער

זונטאָג בייטאָג, דעם 2טען פעברואַר 1975, האָט דער פאָר־אייניגטער פרוזשענער און אומגעגענט רעליף־קאָמיטעט אין ניו־יאָרק, דורכגעפירט אין דעם גרויסען אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 232 איסט בראָדווי, די 32טע יערליכע אזכרה־פאָרזאַמלונג אין אָנדענק פון די קדושים און מאַרטירער. ביי דער אייַנדרוקספולער פאַרזאַמלונג זיינען אָנווועזענד געווען עטליכע הונדערט לאַנדסלייט פון פרוזשענע און פון דער אַרומיגער געגענט. די מערסטע צווישען די פאַרזאַמעלטע האָבען אַליין דורכגעמאַכט ליידען און פּיין ביי די נאַציס און זיך גערַאטעוועט מיט ניסים.

פאָרזיצער פון דער טרויער־פאַרזאַמלונג איז געווען איטשע יאַנאָוויטש. ער האָט אויף אַן אייַנדרוקספולען אופן אָנגעפירט מיט דער גרויסער אזכרה. יאַנאָוויטש, וועלכער האָט געערעדט וועגען דעם גרויסען חורבן פון דער אידישער פרוזשענע ביי די נאַציס, האָט אויך מזכיר געווען די פאַרשטאָרבענע לאַנדס־לייט אין פאַרליוף פון פאַרגאַנגענעם יאָר. ער האָט אויך אָרומ־געערעדט וועגען די אַקטיוויטעטן פון דעם פרוזשענער און אומ־געגענט רעליף.

דער גאַסט־רעדנער ביי דער אייַנדרוקספולער פאַרזאַמלונג איז געווען דער באַקאַנטער שרייבער און מיטאַרבעטער פון „פאָרווערטס", י. שמולעוויטש. ער האָט געערעדט אויף דער טע־מע: „דער אידישער חורבן און ווידערשטאַנד אונטער דער נאַ־ציש־שער הערשאַפט". וועלוול גאָלובאָוויטש, איינער פון די אַקטי־ווע פירער פון דעם פאַראייניגטען פרוזשענער און אומגעגענט רעליף־קאָמיטעט, האָט אין ריריעדע וועלקאָם־ווערטער געשילדערט די אַמאָליגע אידישע פרוזשענע און אַלע שטעטלעך אַרום מיט די דאָרטיגע אידען, ווי אויך דעם חורבן ביי די נאַציס. גאָלובא־ווישט האָט אויך אויף אַ זייער שטימונגספולען אופן פאָרגע־לייענט פון די חורבן־שאַפונגען פון ז. סעגאַלאָוויטש.

דער פרוזשענער לאַנדסמאַן, רבי אבא זאַיאַנס האָט גע־זאָגט פאַסיגע קאַפּיטלעך תהילים. ביי דער יזכור־פאַרזאַמלונג איז מיט ספּעציעלע חורבן, געטאָ און קאַמפּס־לידער אויפגע־טראָטען דער באַוואוסטער זינגער פון מאָסקווע גרישאַ טשאַצ־קעס. ער איז באַגלייט געווָארען אויף דער פּיאַנאָ פון זיין פרוי, אַ באַוואוסטע פּיאַניסטין.

הערַאלד מאָראָ וועלכער איז דער טרעזשורער פון פרוזשע־נער רעליף־קאָמיטעט האָט אָראַנזשירט, אַז די יזכור־פאַרזאַמלונג זאָל פאָרקומען אין גרויסען זאָל פון ביאַליסטאָקער צענטער, וואו די לאַנדסלייט זיינען געווען זייער צופרידען.

דער פאָרזיצער פון דער טרויער־פאַרזאַמלונג, איטשע יאַ־נאָוויטש, האָט געמאַכט דעם אַפּיל און דער עולם האָט זיך וואַ־רעם אָפּגערופען מיט ביישטייערונגען, וואָס גייט פאָר דער הילפס־אַרבעט פון דעם פאַראייניגטען פרוזשענער רעליף־קאָ־מיטעט. נאָכדעם זיינען אָנגעצונדען געווָארען זעקס יאָרצייט־ליכט. דער עולם האָט געזאָגט קדיש בציבור און די יזכור־פאַרזאַמלונג איז פאַרענדיגט געווָארען מיטן געזאַנג פון דעם „פאַרטיזאַנער הימן" און די „התקוה".

■ העלפט פאַרקויפען ראַפּעל־ביכעלעך פאַרן נייעם בילדינג־פאָנד!

זכרונות פון אַמאָליגער ביאַליסטאָק...

מיינע טייערע לאַנדסלייט און פריינט, ליבע פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מרס. עטל אינגבערג און איסאַק ריבאַלאָווסקי!

איך דאַנק אייך האַרציג פאַר שיקען מיר דעם זשורנאַל, די „ביאַליסטאָקער שטימע", וואָס איז ביי מיר ליב און טייער. איך האָב אַ גרויסען פאַרגעניגען צו לייענען דעם זשורנאַל, ווייל דאָס איז מיר זייער נאָענט צום האַרצען. יעדעס מאָל, ווען איך לייען די „ביאַליסטאָקער שטימע", קומט מיר אין מיין מוח געדאַנקען פון יענער צייט ווען איך בין געווען יונג, און ווען איך לייען אין געוועון אין דער אַלטער היים ביאַליסטאָק. ווען איך לייען אין דעם זשורנאַל נעמען פון דער אַמאָליגער ביאַליסטאָק, איז ווי איך וואָלט דאָס אַלץ איצט געזען פאַר מיינע אויגען. יאָ, געווען אַמאָל אַ טייערע האַרציגע אידישע שטאָט ביאַליסטאָק, און ניטאָ מער...

ניטאָ מער אונזער אַלעמענס אומפאַרגעסליכע אידישע ביאַליסטאָק, וואָס די נאַצישע רוצחים האָבען אָפּגעווישט מיט אַזאַ גרויזאַמקייט. אָבער אין אונזערע הערצער איז די אידישע ביאַליסטאָק ווי איינגעבאַקען. מיר אַלע, ביאַליסטאָקער אומעטום, דאַרפען זיין שטאָלץ מיט אונזער אָפּשטאַם. מיר דאַרפען זיין שטאָלץ מיט די אומצאָליגע אינסטיטוציעס, מוסדות און הילפס־אָרגאַניזאַציעס, וואָס די אידישע ביאַליסטאָק האָט אַמאָל געהאַט. אָט דעם גאָלדענעם פאָדים, פון אויפהאַלטען אידיש־האַרציגע אינסטיטוציעס און הילפס־גרייטקייט, פּראַקטיצירט איר אויך איצט וויי־טער דאָ, אין דער פרייער אַמעריקע. איך שטאַלציר דעריבער מיט אייך אַלעמען, קינדער, אייניקלעך און די וואָס זיינען מיט ניסים געראַטעוועט געוואָרען פון היטלער גיהנום, פאַר דעם וואָס איר היט אָפּ מיט אַזוי פיל ליבע דעם גרויסען ביאַליסטאָקער יחוס און וואָס איר ציט וויייטער דעם גאָלדענעם פאָדים פון דער אַמאָליגער אַזוי טייערער אידישער ביאַליסטאָק. ניטאָ מער די אי־דישע ביאַליסטאָק, און אָפּגעווישט זיינען אויך די אַרומיגע אי־דישע שטעטלעך פון דאָרט. זייט געלויבט פאַר ניט לאָזן פאַרגעסן.

איך שיק אייך מיינע האַרציגסטע גרוסען און וואונשען צו אייך אַלעמען, צו אַלע באַליסטאָקער אומעטום. זייט געבענשט און געלויבט פאַר דער גוטער אַרבעט וואָס איר טוט.

אייער טרייער 95־יאָריגער לאַנדסמאַן,

קלמן ביילעס

אַלבאָקורקי, ניו מעקסיקא.

סידני (יששכר) קאַהן ע״ה

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז דעם 18טען פעברואַר, 1975, געשטאָרבען דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן סידני (יששכר) קאַהן ע״ה. ער האָט דורכגעמאַכט לייִדען און פּיין אין צייט פון דער צוויייטער וועלט־מלחמה, און איז געקומען קיין אַמעריקע אין 1951. ער האָט דאָ געהיראַט און אויפגעבויט אַ פיינע פאַמיליע.

קאַהן, וועלכער איז געשטאָרבען אין עלטער פון 58 יאָר, האָט פאַר־יתומ׳ט זיין פרוי, נעטאַ און צווי זין, לעסטער און האַרוועי. אין דער לוויה האָבען זיך באַטייליגט אַ גרויסע צאָל פריינט פון דעם פאַרשטאַרבענעם. כבוד זיין אָנדענק!

אַ טרער אויפן פרישען קבר פון מיין ליבער פרוי ראָז (רושקע) סעלעצקי ע״ה

פון **בען סעלעצקי** (פילאַדעלפיע)

עס דוכט זיך, אַז דאָס איז געווען ערשט נעכטען... יאָ, געווען איז דאָס דעם 25־טען יולי 1945, אין בערגען־בעלזען, גלייך נאָך דער באַפרייאונג פון דעם קאָנצענטראַציע־לאַגער. מיר ביידע, איך און רושקע, האָבען באַשטימט חתונה צו האָבען און אויפ־צובויען אַ פאַמיליע. מיר זיינען געווען יונג און אויך אַרומגע־רינגעלט פון די ביאַליסטאָקער חברים און פריינט, ווי אויך מיינע פרוזשענער לאַנדסלייט. אַן ענגלישער ראַבינער האָט אונז חתונה געמאַכט, און אַלע אונזערע לעבענגבליבענע ברידער און שוועס־טער האָבען זיך געפרייט מיט אונז ביידען.

שפּעטער זיינען מיר געפאָרען קיין פאַריז און נאָך דעם פון דאָרט קיין קיובאַ. זייענדיג 9 יאָר אין קיובאַ, האָט מיין פרוי קיינמאָל ניט אויפגערגעריסען דעם קאָנטאַקט מיט די אַלע ברידער און שוועסטער ביאַליסטאָקער און פרוזשענער, וואָס האָבען אונז געפירט אין בערגען־בעלזען צו דער חופּה. שפּעטער, אין 1955, זיינען מיר געקומען קיין אַמעריקע מיט אונזערע צוויי טייערע טעכטערלעך, מאַלקעלע און ציפּעלע. מיר האָבען אָנגעהויבען אונ־זער נייעם לעבען אין פילאַדעלפיע, וואו אין אַ יאָר שפּעטער איז ביי אונז געבוירען געוואָרען נאָך אַ טעכטערל, לירעלע. מיר האָבען אויפגעבויט אַ פיינע היים ניט בלויז פאַר אונז, נאָר אויך פאַר אַלע אונזערע ברידער און שוועסטער פון בערגען־בעלזען.

צוזאַמען מיט מיר, האָט אויך מיין ליבע פרוי זיך אַרייִנ־געוואָרפען אין דער אַקטיוואַר אַרבעט פון אונזער אָרגאַניזאַציע פון די נייע אַמעריקאַנער אין פילאַדעלפיע, און ביז׳ן לעצטען טאָג פון איר לעבען איז זי אַרום דעם אַלעם געווען זייער אַק־טיוו. מיין פרוי איז גלייכצייטיג אויך געווען אַ געטרייַע מיט־גלידערין פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" אין ניו יאָרק, און זי פלעגט זיך באַטייליגען אין אַלע אונטערנעמונגען.

דעם 17־טען אָקטאָבער 1973 האָט אַ שרעקליכע קראַנקהייט איר אַוועקגעריסען אין דעם שפּיטאָל. זי האָט דורכגעמאַכט אַ שווערע אָפּעראַציע, איך מיט די קינדער זיינען ניט אָפּגעטראָטען פון איר בעט. נאָך זעקס וואָכען האָב איך זי צוריקגענומען אַהיים, וואו זי האָט זך געמאַטערט עטלעכע חדשים. און דעם 24־טען פעברואַר, 1974, איז זי שטיל און רואיג אויסגעאָנגען. מיר האָבען אויפגעבויט אַ פרעכטיגע פאַמיליע, חתונה געמאַכט צווי טעכטער מיט צווי טייערע איידעמס, דערלעבט דריי טייערע, ליכטיגע אייניקלעך און מיין פרוי האָט איבערגעלאָזט אונז אַלע־מען און אַליין איז זי אַוועק אין דער אייביגקייט. מיין ליבע רושקע איז געווען אַזאַ טייערע פרוי, אַזאַ געטרייַע מאַמע און טרייַע באָבע, און אויך איבערגעגעבען די ביאַליסטאָקער פאַר אַלע אַן אויסנאַם. וועט וועט פאַרהיילען אונזערע וואונדען? קיי־נער ניט! שטענדיג און אייביג וועלען מיר איר געדענקען, דער גוטער און געטרייער רושקע סעלעצקי. ערע איר אָנדענק!

יערליכער מעמבערשיפ-מיטינג און פֿורים-פּאַרטאַמלונג דורכגעפֿירט אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו-יאָרק

זונטאָג, דעם 23טן פעברואַר, 1975, איז פּאַרגעקומען די טראַדיציאָנעלע פֿורים פייערונג אין ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק. דאָס איז אויך געווען אַן אַלגעמיינע מיטגלידער פּאַרטאַמלונג אויסצוקלייבן די נייע דירעקטאָרען פּאַר 76־1975.

דער פּאָזיצער פון דער פּאַרטאַמלונג און פֿורים פייערונג איז געווען חזן הערי פיינבערג, טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס. אין קורצע ווערטער האָט ער באַגריסט דעם עולם און דאַן אַרויפגערופען מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו דירעקטאָר, וועלכע האָט אָפּגעגעבען אַ באַריכט וועגען די טעטיגקייטען פון דער אינסטיטוציע, ספּעציעל וועגען די פּאַרבאַריי־טונגען צו פּסח.

דער טשערמאַן האָט פּאַרגעשטעלט הרב שמואל קראָניק, דירעקטאָר אָוו פּאָבליק ריליישאַנס, וועלכער האָט געריידט וועגען דער באַדייטונג פון פֿורים אין אונזער צייט.

סעם סאָלאָוש, וויס־פּרעזידענט פון ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל, האָט איבערגעגעבען זיינע אײַנדרוקען פון זיין יעצטיגע רייזע אין ישראל אַלס פּאַר־שטייער פון דעם „פֿרעמיער מיניסטער׳ס קלוב", וואָס יעדער דעלעגאַט קויפט פּאַר איבער $25,000 ישראל באָנדס.

חזן פיינבערג האָט פּאַרגעשטעלט איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווערקאַל סעקרעטאַר, וועל־כער האָט איבערגעגעבען אַ גרוס פון דעם פּרעזידענט, אילאַי טאַראָפּסקי, וועלכער האָט אַריינגעשיקט אַ טשעק פּאַר אַ גרע־סערע סומע פּאַר שלחו מנות. ריבאַלאָווסקי האָט אויך באַגריסט געסט פון אַרגענטינע, משה בערנשטיין און זיין פּרוי ראָזע (איר מיידלשער נאָמען איז קאַפּלאָן). זי האָט זיך ספּעציעל געטראָפען בייַ דער פורים פייערונג מיט לאַנדספּרויען מיט וועמען זי איז געווען צוזאַמען אין אוישוויץ.

דער געווערקאַל סעקרעטאַר האָט געמאַכט אַן אָפּיל פּאַר שלח־מנות צו וועלכען דער עולם האָט זיך וואַרעם אָפּגערופען.

מרס. הילדע סלאָיער, פּרעזידענטין פון דער ביאַליסטאָקער ליידיס אָקזילערי, האָט געריידט אין נאָמען פון די פּרויען פון דער אָרגאַניזאַציע, וועלכע טוען גוטע אַרבעט. זי האָט איבערגעגעבען אַ טשעק פון $2000.

דער טשערמאַן האָט דאַן געלייענט פּאַר־ן מעמבערשיפ מיטינג אַ ליסטע פון די נייע דירעקטאָרען פּאַר 76־1975 וואָס איז גוט־גענומען געוואָרען.

דער עולם האָט גוט פאַרבראַכט בייַ די שיינע געדעקטע טישען וואו מען האָט סערווירט געשמאַקע יום טוב׳דיגע מאכלים.

חזן פיינבערג האָט געזונגען מיטן עולם.

„קלוב פון גראָדנער פריינט" פירט דורך 32טע אזכרה נאָך די קדושים אין ביאַליסטאָקער צענטער

זונטאָג, דעם 9טן מערץ, 1975, האָט דער „קלוב פון גראָדנער פריינט" דורכ־געפירט אין גרויסען אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָד־וויי, נ. י., די 32טע יערליכע אזכרה אין אָנדענק פון קדושים און מארטירער. עס איז אויף אַ ווירדיגען אופן באַצייט געווא־רען דער הילליגער אָנדענק פון די אום־געבראַכטע קנאַפּע 30 טויזענט אידען אין גראָדנע און אומגעגענט.

פּאַרזיצער פון דער טרויער־פּאַרטאַמלונג איז געווען יאָנל וואָליקאָוו, וועלכער האָט אין זיין אַריינפיר וואָרט אויך געגעבען אַן אָפּשאַצונג וועגען דעם אָמאָליגען פּאַר־צווייגטען אידישען ישוב אין גראָדנע, פון וואָס עס איז מער ניטאָ קיין צייכען.

מיישל קרעמער, סעקרעטאַר פון „קלוב גראָדנער פריינט" האָט אויף אַ טיף רי־רענדען אופן געשילדערט די פּיין און העלדישקייט פון די אידען בייַ די נאַציס. דער גאַסט־רעדנער איז געווען דער באַקאַנטער שרייבער, מיטאַרבעטער פון „פֿאָרווערטס", י. שמולעוויטש. ער האָט געגעבען אַן אָפּשאַצונג וועגען אידישען חורבן און ווידערשטאַנד בייַ די נאַציס, און וועגען די נייע געפּאָרען וואָס לויערען איצט אויף מדינת ישראל און אויפן אידישען פּאָלק.

אין טיפּען טרויער זיינען אָנגעצינדען געוואָרען זעקס ליכט, דורך דעם חשובן עלטסטען בן־עיר טראַכטענבערג. דער בא־וואוסטער ביאַליסטאָקער חזן, הערי פריינ־בערג, האָט געמאַכט דעם א־ל מלא רחמים און אויף אַן איינדרוקספולען אופן האָט ער געזונגען פאַסיגע חורבן־לידער. עס איז דורכגעפירט געוואָרען אַ זאַמלונג פאַר־ן „יונאַיטעד דזשואיש אַפּיל", אויף וואָס דער עולם האָט זיך זייער וואַרעם אָפּ־געפּרופען.

די איינדרוקספולע טרויער־פּאַרזאַמלונג איז פאַרענדיגט געוואָרען מיט זיכגען דעם פּאַרטיזאַנער הימן און די „התקוה".

REFUAH SHLEIMAH

Rabbi Lowell S. Kronick, Director of Public Relations, was hospitalized in November, 1974 for several weeks. Consequently, he was unable to attend a number of important affairs and meetings. Rabbi Kronick has since returned and we pray that he be granted a complete recovery so that he can continue his important work on behalf of our Home and residents.

* * *

We also extend our best wishes for a *refuah shleimah* to our *Gabbai,* Max Tobias, who underwent surgery. As everyone knows, Mr. Tobias conducts our daily *minyan* and attends to many ritual functions within our institution. May the Alm-ghty grant Mr. Tobias the continued ability to discharge his important responsibilities.

* * *

Our Director, Diana Medvedev, underwent a serious operation and was confined in the hospital for several weeks. She has been very active in the position she holds within our organization and has given generously of her time and resources. We hope to see her back with us very soon in good health.

* * *

We wish a *refuah shleimah* to our Director, Dora Bykofsky-Myerson, who had an accident. She is convalescing and we pray that she be granted a complete recovery.

* * *

Mrs. Nettie Stern, wife of Alfred Stern and a member of our Board of Directors, has been ill and in the hospital. For many years, she and her husband have worked for our Home and contributed generously. On behalf of our officers and directors, we extend to Mrs. Stern our best wishes for a complete and speedy recovery.

פּסח אין אונזער היים

ווי אַלע יאָרן וועט אויך דעם יאָר געפֿייערט ווערן אין אַ טראַדיציאָנעלען אופן דער יום־טוב פּסח אין אונזערע היים פֿאַר עלטערע מענטשן.

די איינוואוינער וועלען פֿראַווען די סדרים אין דעם גרויסן, ליכטיגן עסזאַל און זאָגען צוזאַמען די הגדה. געשמאַקע פּסח׳דיגע מאכלים וועלען סערווירט ווערן וועלן אויף שיינע, דעקאָרירטע טישען.

מעות חיטים

איינע פון די שענסטע אידישע טראַדיציעס און מצוות איז צו העלפֿען נויטבאַדערפֿטיגע פייערן דעם יום־טוב פּסח. דאָס רופט זיך אָן מעות חיטים. די באַאַמטע פון דער ביאַליסטאָקער היים באַדאַנקען אַלע שטיצער פון אונזער מעות חיטים־קאַמפּיין.

מיר קענען נישט אויסרעכענען אַלע וועלכע האָבען אַליין געגעבען און אויך געשאַפֿען געלט פון פריינט, און די אָרגאַניזאַציעס וועלכע זיינען שטענדיג גרייט צו טאָן וואָס איז מעגליך. מיר בעטען אַז די וואָס האָבען נאָך נישט דורכגעפֿירט זייער פֿליכט, זאָלען אַריינשיקען זייער ביישטייערונג איצט צו דעם מעות חיטים־פֿאָנד.

יערליכער מיטגליד־אָפּצאָל

מיר באַדאַנקען אַלע מיטגלידער וועלכע האָבען שנעל אַריינגעשיקט זייערע „דיוס". אונזער אינסטיטוציע איז גלקיליך דערפֿאַר וואָס זי האָט אַזויפיל טרייַע מיטגלידער וועלכע זיינען גרייט צו העלפֿען אונזערע עלטערע און שוואַכע אינוואוינער.

מיר בעטען די וועלכע האָבען נאָך נישט אַריינגעשיקט זייערע „דיוס" אַז זיי זאָלען וואָס גיכער טאָן זייער פליכט, ווי אויך פֿאַראינטערעסירטע זייערע קינדער און פריינט זיך אָנשליסען אין אונזערע רייען און אָנטיילנעמען אין דער הייליגער, נאָבעלער אַרבעט.

יערליכע חנוכה־פייערונג פֿאַר לאַנדסלייט און פריינט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק

די יערליכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט פֿאַר מיטגלידער און פריינט איז געהאַלטען געוואָרען אין דעם נייעם אוידיטאָריום ביים ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, דעם 8טען דעצעמבער, 1974. טראָץ דעם וואָס דער וועטער איז נישט געווען אַזוי גוט, האָבען די לאַנדסלייט ווי אַלעמאָל באַוויזען זייער שטאַרקע איבערגעגעבענקייט און אויסגעפילט דעם זאַל. עס איז געווען אַן אמת׳ע היימישע שמחה אויף דעם עכטען ביאַליסטאָקער שטייגער.

טשערמאַן פון דער גרויסער אונטערנעמונג איז געווען הערי פיינבערג, וועלכער האַלט אויך דעם אַמט פון פּאָרזיצער פון אונזער באָארד אָוו דירעקטאָרען. ער האָט געבעטען הרב שמואל קראָניק, דירעקטאָר אָו פּאָבליק רעליישאַנס, וועלכער איז געקומען ספּעציעל צו דער פֿאַרזאַמלונג נאָך אַ קורצער קראַנקהייט, צו רעדען וועגען חנוכה בנוגע אונזער צייט.

חזן פיינבערג האָט אַרויפגערופען מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר, צום באַריכטען. זי האָט באַגריסט די געסט און זיי באַדאַנקט פֿאַר קומען צו דער חנוכה־פּאַרטי אין אַזאַ שלעכטען וועטער. זי האָט גערעדט וועגען פֿאַרשידענע אַדמיניסטראַטיווע ענינים פון דער היים.

דער טשערמאַן האָט געבעטען איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווערקס־סעקרעטאַר, אויפצוטרעטען אויף דער בינע. פרייַנט ריבאַלאָווסקי באַגריסט די לאַנדסלייט, און דאַן האָט ער פֿאַרקויפט 6 חנוכה־מנורות און געשאַפֿן אַ סומע געלט. אַזוי ווי אַלע יאָר, האָבען סעם און אַננאַ אַדלער, דירעקטאָרען פון דער היים, געקויפט אַ גאַנצע מנורה פֿאַר זייער משפּחה. אונזער ווייס־פֿרעזידענט מיט זיין פרוי, מר. און מרס. סאָלאָזש, האָבען, ווי דעם לעצטען יאָר, געקויפט אַ פולע מנורה. דער עולם האָט זיך וואַרעם אָפּגערופען צו דעם אַפּיל און געגעבען שיינע ביישטייערונגען.

דער עולם האָט פֿאַרבראַכט אין אַ פריילעכער, יום־טוב׳דיגער אַטמאָספֿער, מיט שיינע, באַדעקטע טישען און געשמאַקע חנוכה־לאַטקעס זיינען סערווירט געוואָרען. דער הויכפֿונקט פון דער פֿאַרווייַלונג איז געווען חזן הערי פיינבערג׳ס בענטשען חנוכה־ליכט און זינגען שיינע לידער, באַגלייט ביי דער פּיאַנאָ פון זיין טאָכטער, מרס. דזשאָיס ראָטמאַן.

דער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען אַהיים אין אַ געהויבענער שטימונג.

יערליכער באַזאַר

אונזער יערליכער באַזאַר, אָנגעפּירט פון דער ביאַליסטאָקער ליידיס אוקזילערי, איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען פון 14טען ביז 22־טען דעצעמבער, 1974. מיר באַדאַנקען דעם ענערגישען טשערמאַן, ארטשי לין, הילדע סלאָיער, פרעזידענטען פון דער ליידיס אוקזילערי, ווי אויך דער קאָמיטע וואָס האָבען געאַרבעט צוזאַמענברענגען, סאָרטירען און פֿאַרקויפען די סחורה. מיר זיינען זייער צופֿרידען אַז הייַנטיגס יאָר האָט דער באַזאַר געהאַט מער דערפֿאָלג ווי אין פריערדיגע יאָרן, דערפֿאַר וואָס מיר האָבען געקראָגען מער סחורה פון אַ סך שטיצער. צו אונזערע אַלע גוטע פריינט דריקען מיר אויס אַ שיינעם דאַנק.

אונזער שוהל

מיר ווילען אויסדריקען אַ גרויסען יישר־כח צו אונזער גבאי, מאָקס טאָביאַס, וועלכער גיט אַכטונג אַז עס זאָל זיין אַלץ מכין אין דער פרי און פֿאַרנאַכט, און אַז אַלץ זאָל זיך פירען בסדר. ביים דאַוונען דערמאָנט מען די נעמען פון אַלע נפטרים און אויך פֿאַר די וועלכע מ׳האַלט יאָרצייט און מ׳זאָגט קדיש בציבור. זאָל השי״ת בענטשען פריינט טאָביאַס מיט אַלע מתפּללים אַז זיי זאָלען געזונט זיין און קענען אָנפירען מיטן מנין.

גרויסער ערפאָלג פון ביאַליסטאָקער טעאַטער־בענעפיט אין דעם לינקאַלן סענטער

זונאָג בייטאָג, דעם 13טן אָקטאָבער 1974, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, דורכגעפירט דעם יערליכען טעאַטער־בענעפיט, אין דעם גרויסען אייווערי פישער האַל פון פרעכטיגען לינקאָלן סענטער אין ניו־יאָרק. די אונטערנעמונג איז געווען אַ ריזיגער דערפאָלג, וואָס איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ גרויסען אידיש־קולטורעלען פאָלקס־יום־טוב. דער גרויסער עלעגאַנטער זאַל איז געווען פול געפאָקט מיט פיל טויזענטער ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, ווי אויך פריינט און ליבהאָבער פון דעם בעסערען אידיש־קינסטלערישען וואָרט. פיל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט זיינען צו דעם גרויסען קאָנצערט אויך געקומען פון די נאָענטע שטעט און שטעט־לעך אַרום ניו־יאָרק.

דער גרויסער קאָנצערט, וואָס איז געוואָרן אונטערן נאָמען „זינג אַ ליד פון שלום", איז פראָדוצירט און אָנגעפירט געוואָרען פון דעם באָוואוסטען בינע־קינסטלער בען באָנוס. אויסער אים האָבן אין דער פאַרשטעלונג זיך באַטייליגט די באַקאַנטע שוישפילער און קינסטלער: מינאַ בערן, מימי סלאָון, יאַנאַ קאַראַל, די בריידער זים, בערנאַרד סאיער, און מיט דעם אָרקעסטער האָט אָנגעפירט רענע סאלאָמאָן. אַלע זיינען זיי אויפגעטראָטען אין אַ ספּעציעלען צוגעפאַסטען פּראָגראַם מיט אידישע, העברעאישע און אָנדערע לידער, ווי אויך מיט רעציטאַציעס. אַלע קינסטלער זיינען אויפגענומען געוואָרען פון גרויסען עולם מיט ווערמע אַפּלאָדיסמענטן.

פאַרן אָנהויב פון צווייטען טייל האָבן צו דעם גרויסען פאַרזאַמלטען עולם גערעדט: רעוו. הערי פיינבערג, טשערמאַן פון באָארד אָו דירעקטאָרס; מרס. עטל אינגבערג און איסאַק ריבאַלאָווסקי, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר און גענעראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. זיי האָבען באַגריסט דעם גרויסען עולם און אויסגעדריקט צופרידענקייט, וואָס די ביאַליסטאָקער זיינען כמעט די איינציגע לאַנדסמאַנשאַפט־אָרגאַניזאַציע אין ניו־יאָרק, וואָס פירט דורך אַזעלכע יער־ליכע אידיש־קולטורעלע אונטערנעמונגען.

צום 27סטען יום העצמאות

פון מאָטל פּטאַשעוויטש

אָט אַזוי לויפען די יאָרען,
און אַזוי גייט אַוועק די צייט,
זיבען און צוואַנציג יאָר איז געוואָרען
ווי ישראל איז באַפרייט.

טויזענטער יאָרען האָבען מיר געוואָרט
אויף דעם טאָג און דער שעה.
מיר זיינען נישט געוואָרען געמַרט
און מיר זיינען צוריק דאָ.

די וועלט האָט אונז געגעבען
וואָס מיר האָבען געוואָלט.
מיר האָבען פאַרזיכערט אונזער לעבען
און דער וועלט — גוט אָפּגעצאָלט.

מיט די נאָענטסטע שכנים געפירט מלחמות
און געוואונען אַלע דריי.
מיר האָבען געגעבען געגוג קרבנות
און מיר זיינען צוריק — ישראל עם חי.

ווען די שכנים וועלען אונז וועלען פאַרטיליגען
אומצוברענגען אונזער לאַנד,
וועלען מיר זיי קיין זאַך באַוויליגען
און נישט געבען אונזער האַנט.

מיט אַלע כוחות וועלען מיר באַמיען
און מאַכען די גרעסטע הוצאות,
און אַזוי וועלען מיר וויטער ציען
נאָכן 27טן יום העצמאות.

און אַזוי וועלען מיר פאַרבלייבען
פאַראייניגט מיטן גאַנצען כח,
יאָסיר אַראַפאַט'ן — פאַרטרייבן
און צעברעכען זיין מח.

ברוקלין, נ. י., דעצעמבער 25טן, 1974.

מזל טוב!

אונזערע לאַנדסלייט, סטעלאַ און שלמה גאַרבער פון תל־אביב, האָבען חתונה געמאַכט זייער טאָכטער שוש צו אריה יאָסאָלאָוויץ־שאָחאָם, דעם 3טן דעצעמבער 1974 אין תל־אביב.

שלמה גאַרבער און זיין פרוי זיינען געראָטוועטע פון די נאָצישע לאַגערן. שלמה גאַרבער איז אַ טעטיגער טוער בייַ די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ישראל. זאָל ער צוזאַמען מיט זיין פרוי האָבען אַ סך נחת פון דעם נייעם פּאָרל.

מזל טוב!

די באַאַמטע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשען באַגריסט אונזערע טרייַע לאַנדסלייט, מר. און מרס. פּאָול ניוהאָוו, לכבוד זייער ניי אייניקעל, דזשענניפער ראָזע. דער זיידע מיט דער באָבע, צוזאַמען מיט די עלטערן פון דעם ניי געבאָרענעם קינד, זאָלען האָבען אַ סך נחת פון איר.

מזל טוב!

לייבל עפרון מיט זיין פרוי, פּנינה, האָבען גענפראָווט אַ חתונה פאַר זייער טאָכטער נעמי צו מנשה גולן אין תל־אביב, דעם 29טן דעצעמבער, 1974.

פריינט עפרון האָט זיך גערַאטעוועט פון די נאַצישע מערדער. מיר ווינטשען אים מיט זיין פרוי אַ סך גליק פון זייערע קינדער.

לייבל עפרון איז זייער טעטיג געזעלשאַפטליך ביי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ישראל.

מזל־טוב און בעסטע וואונטשן צו אונזער לאַנדסמאַן בערל שאַצמאַן

אונזער חשוב'ער לאַנדסמאַן בערל שאַצמאַן, פון קאָפּענהאַגען, דענמאַרק, האָט מיט מזל גענפירט צו דער חופּה זיין גערַאטעוונעם זון. די חתונה איז פאַרגעקומען דעם 30טן יוני 1974, אין טאָראָנטאָ, קאַנאַדע.

בערל שאַצמאַנ'ס זון, פרענק שאַצמאַן־ווישניעווסקי, האָט גענלערנט און פאַרענדיגט די קונסט־אַקאַדעמיע אין טאָראָנטאָ. נאָכדעם האָט ער גענַארבעט אַלס לערער אין אַ דאָרטיגער שולע. אין דעצעמבער 1973 האָט ער גענהאַט אַן אויסשטעלונג פון זיינע בילדער.

זיין פרוי הייסט סוזאַן, פון דער היים קאָסאָווער. זי איז אַ טאָכטער פון אידיש־נאַציאָנאַלע עלטערן, זי רעדט אידיש און העברעאיש. סוזאַן איז אַ לערערין. זי איז ספּעציאַליזירט ביי אַרבעט מיט צוריקגעשטאַנענע קינדער.

מיר ווינטשען דעם יונגען פּאָרל אַ גליקליכען און צופרידענעם לעבען אויף זייער נייעם לעבענס־וועג. און אונזער לאַנדסמאַן בערל שאַצמאַן, מיט דער גאַנצער משפּחה, ווינטשען מיר פיל נחת און פרייד פון דעם יונגען פּאָרל.

אונזערע פאַרלוסטען

צום אייבערגעבן אנדענקען

דזשיי קאָהן ע"ה

מיטוואָך, דעם 25טען סעפטעמבער 1974, איז נאָך אַ קורצער קראַנקהייט און אין טיפען עלטער געשטאָרבען, אין מיאַמי, אונזער טרייער, איבערגעבענער לאָנדסמאַן דזשייקאָב (יהושע זעליג) קאָהן ע"ה. דער פאַרשטאָרבענער, וועלכער איז געוואָרן זייער פּראָמינענט אין די ריעל-עס-טייט און האָטעל ביזנעס, האָט איבערגעלאָזט אַ שיינע און פאַרצווייגטע משפּחה.

דזשייקאָב קאָהן ע"ה

ער איז געווען אַ טרייער, איבערגעגעבענער מאַן, פאָטער, זיידע און עלטער-זיידע.

דזשייקאָב קאָהן, וועלכער איז געקומען קיין אַמעריקע פון ביאַליסטאָק מיט העכער אַ האַלבען יאָרהונדערט צוריק, איז פון אָנהויב דאָ געווען פון פּאַך אַ קאָר-פּענטער. פון אָנהויב האָט ער דורכגעמאַכט, אַזוי ווי דאָס איז געווען אין יענער צייט מיט אַנדערע געקומענע אימיגראַנטן, שוועריע צייטן. אָבער אַ דאַנק זיין ענערגיע, אָנשטרענגונגען און אַרבעט-זאַמקייט האָט ער זיך מיט דער צייט דערשלאָגען צו איינעם פון די פּראָמינענטסטע ריעל-עסטייט און האָטעל אונטערנעמער.

מיט אַ באַזונדערער ווארעמקייט און טריישאַפט האָט דזשייקאָב קאָהן זיך באַציגען צו אונזער אינסטיטוציע, דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשען. ער האָט אונזער אינסטיטוציע שטענדיג געשטיצט מיט אַ ברייטער האַנט. מיר זיינען געווען שטאָלץ פון דעם, וואָס דזשייקאָב קאָהן איז אין משך פון 20 יאָר געווען פּרעזידענט און 8 יאָר ערשן-פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשען. פון אָנהויב, וועו אונזער אינסטיטוציע האָט דורכגעמאַכט שווערע צייטן, האָט דזשייקאָב קאָהן מיט זיין שטיצע געהאָלפען אַז מיר זאָלען אַזעלכע שוועריגקייטען איבערקומען. אין יאָר 1946 האָט דזשייקאָב קאָהן פאַרברענט דעם מאָרטגעדזש פון אַ גרויסער סומע, וואָס מיר זיינען נאָך געווען שולדיג אויף דער געבוידע פון דער אינסטיטוציע.

אין פאַרלויף פון זיין גאַנצען לעבען וואָס ער איז געווען אין אַמעריקע, האָט דזשייקאָב קאָהן אָנגעהאַלטען די שיינע טראַדיציעס פון זיינע עלטערן פון אַמאָליגען ביאַליסטאָק און דעם דערהויבענעם גייסט פון אידישקייט וואָס ער האָט אין זיך איינגעאַפּט אין דער אַלטער היים.

אין יאָר 1967, וועו מען האָט איבערגעבויט און מאָדערניזירט דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, אויף 228 איסט בראַדווי אין ניו יאָרק, האָט דזשייקאָב קאָהן אין דעם אָלעם דעמאָלט אויך גע-האָלפען אויף אַ זייער וואַרעמען אופן. די שוהל אין דער ביאַליסטאָקער היים איז איצט אויפן נאָמען פון דזשייקאָב קאָהן ע"ה. וועו זיין פרוי, דאָראַ, איז געשטאָר-בען, האָט מען דעם שיינעם פּאַרק אַרום דעם ביאַליסטאָקער צענטער אַ נאָמען גע-געבען "דאָראַ קאָהן מעמאָריעל פּאַרק".

מיטן טויט פון דזשייקאָב קאָהן ע"ה האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשען, ווי אויך די ביאַ-ליסטאָקער לאָנדסלייט בכלל, פאַרלוירען איינעם פון די טרייסטע און איבערגעגע-בענסטע לאָנדסלייט און פריינט. מיר וועלען אים שטענדיג געדענקען. כבוד זיין אָנדענק!

מענדל גאָלדמאַן ע"ה

פון דער ווייטער טאַשקענט, די הויפּט-שטאָט פון דער סאָוועטישער אוזבעקי-סטאַן, איז אָנגעקומען די טרויעריגע נייעס, אַז אין עלטער פון 76 יאָר איז דאָרט געשטאָרבען דער באַוואוסטער שרייבער און פּאָעט, אונזער חשוב'ער לאָנדסמאַן מענדל גאָלדמאַן. פאַר דער מלחמה איז ער געווען געהילף-רעדאַקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער "דאָס נייע לעבען", פון וועלכען פּסח קאַפּלאַן איז געווען רעדאַק-טאָר.

וועו די צווייטע וועלט-מלחמה איז אויס-

ענדל גאָלדמאַן ע"ה

געבראָכען, איז מענדל גאָלדמאַן געווען באַשעפטיגט אַלס אַסיסטענט-דירעקטאָר פון דעם "ביאַליסטאָקער אידישען מלוכה-טעאַטער". שפּעטער איז ער מיט דעם טעאַטער אַרויסגעפּאָרען אויף אַ טור קיין טיף רוסלאַנד. וועו היטלער איז אָנגעפּא-לען אויף סאָוועט-רוסלאַנד, אין יוני 1941, איז גאָלדמאַן געווען אין טיף רוסלאַנד. זיין פרוי, ראָזע (פון דער היים זאַבלו-דאָווסקי), וועלכע איז געווען אַ פּיאַניסטין, איז אומגעבראַכט געוואָרען פון די נאַצים.

זייענדיג אין רוסלאַנד, האָט גאָלדמאַן דאָרט חתונה געהאַט אַ צווייטען מאָל. ער האָט אויפגעבויט אַ פיינע פאַמיליע. ער מיט זיין פרוי האָבען דערצויגען צווי גע-ראָטענע קינדער, די טאָכטער איז אַ באַ-רימטע שאַך-שפּילערין. פון אָנהויב האָט מענדל גאָלדמאַן מיט זיין פאַמיליע גע-

וואוינט אין פרונזע. שפּעטער האָבען זיי זיך אַריבערגעצויגען קיין טאַשקענט.

אין אַמעריקע וואוינט גאָלדמאַנ׳ס אַ שוועסטער, פרוי איידאַ וועלס. זי איז שוין עטליכע מאָל געהאַט געווען אויף באַזוכען ביי איר ברודער אין טאַשקענט. אויך אירע צוויי זין, אַרנאָלד און דזשעי וועלס, זיינען געווען אין טאַשקענט צו באַזוכען זייער פעטער.

עס דאַרף דערמאָנט ווערען, אַז די היגע משפּחה וועלס האָבען געמאַכט אַלערליי באַמיאונגען כדי אַראָפּצוברענגען אַהערצו אויף אַ באַזוך מענדל גאָלדמאַן, פון טאַשקענט. אָבער יעדעס מאָל האָט די סאָוועטישע רעגירונג אָפּגעזאָגט גאָלדמאַנ׳ען אַ וויזע אַרויסצופאָרען.

כבוד זיין אָנדענק!

יוסף בערנשטיין ע״ה

דעם 6טען נאָוועמבער 1974, איז נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט געשטאָרבען יוסף בערנשטיין, וועלכער האָט געשטאַמט פון זאָבלודאָווע. אין זיין יוגנט האָט ער געלערנט אין ביאַליסטאָק.

יוסף בערנשטיין איז געקומען קיין אַמעריקע אין די דרייסיגער יאָרען. ער איז דאָ געווען אין די אינשורענס ביזנעס. פאַר אַ צאָל יאָרען איז ער געווען טעטיג אין דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט״.

דער פאָרשטאָרבענער האָט דאָ אויסגעבויט אַ פיינע פאַמיליע, צוזאַמען מיט זיין פרוי עטל (פון דער היים חייקלין), וועלכע שטאַמט פון ביאַליסטאָק. בערנשטיין מיט זיין פרוי האָבען דערצויגען פיר זייער געראָטענע קינדער, צוויי טעכטער און צוויי זין, וועלכע פאַרנעמען איצט וויכטיגע פאָזיציעס.

כבוד זיין אָנדענק!

אהרן ראָזשאַנסקי ע״ה

נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט איז פריי־טאָג, דעם 24טען יאַנואַר 1975, געשטאָרבען אין עלטער פון 78 יאָר אהרן ראָזשאַנסקי, וועלכער איז געווען אַ געטרייער מיטגליד פון דער אינסטיטוציע.

דער פאָרשטאָרבענער איז געקומען קיין אַמעריקע אין יאָר 1950 צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע. ער איז געווען פון פאַך אַ פּעינטער און האָט זיך גלייך פאַרבונדען מיטן ביאַליסטאָקער פּעינטערס קלוב און צוזאַמען מיט זיי פלעגט ער קומען אַרבעטן זונטאָגן צו פּעינטען די צימערן פון דער אינסטיטוציע.

דער פאָרשטאָרבענער לאָזט איבער זיין פרוי פרידאַ און צוויי טעכטער, עלען סטיין און סילוויאַ גרינבערג מיט זייערע פאַמיליעס.

כבוד זיין אָנדענק.

מאָרים גאָלדבערג ע״ה

דעם 14טען דעצעמבער, 1974, איז נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט געשטאָרבען דער לאַנדסמאַן מאָריס גאָלדבערג. ער איז געקומען מיט יאָרען צוריק קיין אַמעריקע, און ער אז דאָ געווען אין די ביזנעס פון שפּייז.

באַלד נאָך זיין קומען מיט יאָרען צוריק קיין אַמעריקע, האָט גאָלדבערג זיך דאָ פאַרבונדען מיט דער „ביאַליסטאָקער יאָנג מענס״, וואו ער איז די לעצטע יאָרען געווען פּרעזידענט פון דער אָרגאַניזאַציע. ער לאָזט איבער אַ פרוי מיט קינדער.

כבוד זיין אָנדענק!

דוד פוקס ע״ה

נאָך אַ קורצער קראַנקהייט איז מאַנ־טאָג, דעם 27טען יאַנואַר 1975, געשטאָרבען, אין עלטער פון 77 יאָר, דוד פוקס ע״ה, וועלכער איז געווען אַ געטרייער מיטגליד פון דער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל.

דער פאָרשטאָרבענער איז געקומען קיין אַמעריקע אין יאָר 1939 פאַר דער צוויי־טער וועלט־מלחמה, געווען אין ביאַליסטאָק אַ געשעפטסמאַן מיט זייער אַ גוטען נאָמען.

אין אַמעריקע איז ער געווארען אַ פאָ־ריער וואו ער האָט געאַרבעט אַלע יאָרען.

ער לאָזט איבער אַ ברודער חיים און אַ שוועסטער גיטל מיט פאַמיליעס אין אַמעריקע און אַ שוועסטער גאָלדע און רייזל מיט פאַמיליעס אין אַרגענטינע.

זיין נאָמען איז פאַראייביגט געווארען מיט אַ טאָוועל אין אונזער שוהל.

כבוד זיין אָנדענק.

רייכל פיסמאַן־אפרון ע״ה

די ביאַליסטאָקער משפּחה אין אַרגען־טינע האָט געליטען אַ גרויסען פאַרלוסט מיטן טראָגישען אומקום פון דער טרייער אַקטיוויסטין רייכל אפרון ע״ה. פון זינט איר קומען קיין אַרגענטינע, איז זי געווען זייער אַקטיוו אויף פאַרשידענע געביטען אין דעם היגען געזעלשאַפטליכען לעבען. צוזאַמען מיט איר מאַן, ישראל פיזול (שיבדל לחיים), איז זי געווען טעטיג אין פאַרשידענע אידיש־וואוילטעטיגע אינסטי־טוציעס, פאַר מדינת ישראל און פאַר דער ציוניסטישער יוגענט־באַוועגונג. פאַרשטייט זיך, אַז זי איז אויך געווען זייער אַקטיוו אין דעם היגען „בית ביאַליסטאָק״.

אויף שטענדיג וועט בלייבען איר אָנ־דענק פאַר אַלע ביאַליסטאָקער אין אַר־גענטינע. ביים קבר האָט מספּיד געווען דער סעקרעטאַר, גדליה פיינסאָד און ביי דער שלושים־אזכרה האָט גערעדט דער פּרעזידענט זלמן דוד יעוורעיסקי; ער האָט צווישען אַנדערס געזאָגט: „דאָס גליקליכ־סטע און לענגסטע לעבען האָט דאָך זיין ענדע, אָבער אַ גוטער נאָמען גייט איבער דורות״.

דזשעני ראם ע״ה

זונטאָג, דעם 22טען דעצעמבער 1974, איז אין שיקאַגאָ געשטאָרבען די טרייע ביאַליסטאָקער לאַנדספּרוי, דזשעני ראם ע״ה. זי איז געווען פאַר פיל יאָרען זייער אַקטיוו אין דער ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי אין שיקאַגאָ. די פאַרשטאָר־בענע איז געווען טרעזשורערין פון דער אָוקזילערי און זי האָט שטענדיג געאַרגט דערפאַר, אַז די פרויען־אַרגאַניזאַציע זאָל אויף אַ טרייען אופן העלפען אונזער ביא־ליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק. דזשעני ראַם פלעגט יעדעס יאָר, פאַר די ימים־נוראים, צוטראָגען אַ פיינע ביישטייערונג צו דער זאַמלונג פאַר אונזער אינסטיטו־ציע, וואָס עס האָט אָנגעפירט אונזער חשוב׳ער לאַנדסמאַן און דער פאַרשטאָר־בענער׳ס ברודער, ישראל מינעס.

די פאַרשטאָרבענע האָט געשטאַמט פון אַ פיינער און באַלעבאַטישער פאַמיליע אין ביאַליסטאָק. אירע עלטערן, משה און חיה די ווילנערקע, האָבען געהאַט אַ גרויסע בעקעריי פון אייער־קיכלעך און חלה.

דזשעני ראַם האָט איבערגעלאָזען איר מאַן, הערי ראַם און צוויי פאַרהייראַטע טעכטער, סיביל קאַן און קעראָל רייזמאַן, פינף אייניקלעך און איר טרייען ברודער, ישראל מינעס. מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיל צו דער גאַנצער פאַ־מיליע אויף זייער גרויסען פאַרלוסט. אונ־זער טרייער לאַנדסמאַן, ישראל מינעס אין שיקאַגאָ, איז געבליבען איצט איינער פון זיין גאַנצער נאָענטער משפּחה. מיר ווינ־טשען אונזער חשוב׳ען לאַנדסמאַן, ישראל מינעס, אַז ער זאָל מער ניט וויסען פון קיין צער. זאָל ער געפינען אַ טרייסט אין דער טרייער אַרבעט צווישען די ביאַלי־סטאָקער לאַנדסלייט און פריינט אין שי־קאָגאָ, וואָס ער טוט פאַר דעם ביאַליסטאָ־קער צענטער און היים אין ניו יאָרק.

גרויסע טראַגעדיע אין דער משפּחה פון אברהם שייקעוויטש אין תל-אביב

אין דער משפּחה פון אונזער טרייַען לאַנדסמאַן און קאָרעספּאָנדענט פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" אין מדינת ישׂראל, אברהם שייקעוויטש, האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק געטראָפֿען אַ גרויסער אומגליק. די נייעס האָט געמאַכט אויפציטערן אַלעמען אין דער אידישער מדינה, ווי אויך צוישען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום, וואָס האָבען וועגען דעם אומגליק געהערט.

אַ ריזיגער דזשעט־עראָפּלאַן פון דער טי־דאָבעליו־עי־קאָמפּאַני איז געפלויגען פון דעם ווייטען מזרח צוריק קיין אַמעריקע. אָבער אויפן וועג צווישען גריכנלאַנד און איטאַליע, וואו דער עראָפּלאַן האָט געדאַרפט אַראָפּלאַנדזען אַ צאָל פּאַסאַזשירן פון ישׂראל, האָט דער עראָפּלאַן אויפגעריסען אין מיטען פליען. אַלע 85 פּאַסאַזשירען מיט דער מאַנשאַפֿט זיינען אַריינגעפאַלען אין דעם אַטלאַנטישען ים און פאַרטרונקען געוואָרען פון די ברויזענדע כוואַליעס. געוואָרן איז דאָס דעם 8טען סעפּטעמבער, 1974.

צווישען די אומגעקומענע פּאַסאַזשירען זיינען אויך געווען בן־ציון (בערי) און אלישבע שייקעוויטש, דער זון און די שנור פון אונזער טיערן לאַנדסמאַן אין ישׂראל, אברהם שייקעוויטש און זיין פאַרשטאָרבענע פרוי צפורה ע״ה. דער אומגעקומענער בן־ציון איז געבוירען געווָאָרען אין מאַנטראָאל, קאַנאַדע. ער האָט באַקומען אַ אידישע דערציאונג. ער האָט פאַרענדיגט די אידישע פּאַלקס־שולע, וואו ער האָט אויך באַקומען אַן אַלגעמיינע דערציאונג. שפּעטער האָט ער געענדיגט די הויך־שולע אין מאַנטעוויידעאָ, אורוגוואַי, און פון דאָרטען איז די משפּחה עולה געווען קיין מדנת ישׂראל, מיט דריי־צען יאָר צוריק.

בן ציון און אלישבע (שיי) שייקעוויטש ע״ה

בן־ציון שייקעוויטש האָט מיט אַכט יאָר צוריק געהייראַט מיט אלישבע לובעל־טשיק. אַ געבוירענע אין ישׂראל, איז זי געווען די טאָכטער פון נחמה און שלמה ע״ה לובעלטשיק. זי האָט דורכגעמאַכט אַן אַלגעמיינע בילדונג ביזן אוניווערזיטעט און זי האָט זיך אויסגעצייכענט אין דעקאָראַציע־אַרבעטען. זיי האָבען איבערגעלאָזט צוויי קינדער, אלעד 5 יאָר אַלט און ליאור 3 יאָר. בן־ציון (בערי) שייקעוויטש איז אַלט געווען 30 יאָר און זיין פרוי, אלישבע, איז אַלט געווען 27 יאָר.

דאָס אומגעקומענע פּאָרל האָבען איבערגעלאָזט אין טיפען טרויער זיין פאָטער און פרוי אברהם און שושנה שייקעוויטש, זיין שוועסטער מרים און דר. יואל גרייף. אלישבע האָט איבערגעלאָזען אין טרויער איר מוטער, נחמה לובעלטשיק, אירע שוועסטער יהודת און אורי חנוק, און בת־עמי און דוד וואַרסאַנו און זייערע פּאַמיליעס, אויך משפּחה אין מדינת ישׂראל, קאַנאַדע און אַמעריקע. די נעמען פון דעם יונגען באַליבטען פּאָרל, וואָס זיינען אויף אַזאַ טראַגישען אופן.

אין דער אידישער מדינה האָט דער יונגער פּעאיגער בן־ציון זיך צוגעגרייט פאַר אַקאַדעמישער בילדונג. ער האָט געדינט אין דעם אינזשינערען־קאָרפּוס פון דער ישׂראל־אַרמיי. ער איז געווען אַ העלדישער קעמפּער אין דער „זעקס־טאָגיגער מלחמה", אין יוני 1967, ווי אויך אין דער יום־כיפּור מלחמה, אין אָקטאָבער 1973. נאָכדעם איז ער אַריין אין שותפות אין אַן אינדוסטריעלער אונטערנעמונג און ער איז אייגנטלעך געווָאָרען צו וויכטיגע אינטערנאַציאָנאַלע טעכנאָלאָגישע אויסשטעלונגען. און איצט, אויף זיין וועג צו אַן אינדוסטריעלער אויסשטעלונג אין מילאַנאָ, איטאַליע, איז ער אומגעקומען אויף אַזאַ טראַגישען אופן.

זשירען פון ישׂראל, האָט דער עראָפּלאַן אויפגעריסען אין מיטען פליען. אַלע 85 פּאַסאַזשירען מיט דער מאַנשאַפֿט זיינען אַריינגעפאַלען אין דעם אַטלאַנטישען ים און פאַרטרונקען געוואָרען פון די ברויזענדע כוואַליעס. געוואָרן איז דאָס דעם 8טען סעפּטעמבער, 1974.

צווישען די אומגעקומענע פּאַסאַזשירען זיינען אויך געווען בן־ציון (בערי) און אלישבע שייקעוויטש, דער זון און די שנור פון אונזער טיערן לאַנדסמאַן אין ישׂראל, אברהם שייקעוויטש און זיין פאַרשטאָרבענע פרוי צפורה ע״ה. דער אומגעקומענער בן־ציון איז געבוירען געוואָרען אין מאַנטראָאל, קאַנאַדע. ער האָט באַקומען אַ אידישע דערציאונג. ער האָט פאַרענדיגט די אידישע פּאַלקס־שולע, וואו ער האָט אויך באַקומען אַן אַלגעמיינע דערציאונג. שפּעטער האָט ער געענדיגט די הויך־שולע אין מאַנטעוויידעאָ, אורוגוואַי, און פון דאָרטען איז די משפּחה עולה געווען קיין מדנת ישׂראל, מיט דריי־צען יאָר צוריק.

אַזאַ טראַגישען אופן אומגעקומען, וועלען פאַראייביגט ווערן אויף אַ פאַסיגען אופן אויף אַ ספּעציעלען פלאַץ אין דער שוהל פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, אין ניו־יאָרק. דאָס וועט זיין לעבען דעם פלאַץ מיט די נעמען פון בן־ציונ׳ס זיידע און באָבע, בן־ציון און חינקע שייקעוויטש ע״ה, די עלטערן פון אונזער חשוב׳ען לאַנדסמאַן אברהם שייקעוויטש.

די אָנפּירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, שיקט איבער אויך אין נאָמען פון אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, אונזערע טיפסטע אויסדרוקען פון מיטגעפיל צום פרייַנט אברהם שייקעוויטש און צו דער גאַנצער משפּחה, צוליב דעם אומגליק וואָס האָט זיי געטראָפֿען אויף אַזאַ טראַגישען אופן. זיי האָבען פאַרלוירען אַ טייערען האַרציגען בן־יחיד און אַ זייער פּעאיגען געשפּטסמאַן. זאָלען זיי מער ניט וויסען פון קיין צער, זאָלען אין זייערע משפּחות שטענדיג הערשען גליק, פרייד און נחת.

אויסבעסערונג

אין דעם לעצטען נומער „ביאַליסטאָקער שטימע", אין אַ טרויער־נאָטיץ אין אָנדענק פון אלהו ראַפאַפּאָרט ע״ה, האָבען

אליהו ראַפאַפּאָרט ע״ה

מיר בטעות געשריבען אַז ער האָט איבערגעלאָזט אַ טאָכטער, רחל. מיר פאַרריכטען דעם גרייז אַז זיין טאָכטער הייסט לאה (צוקערמאַן).

JAMES P. REGAN

Institutional Fire Safety Consultants

★

8501 FT. HAMILTON PARKWAY
Brooklyn, N. Y. 11209
(212) 680-8111-2

GEORGE CAU

Medical Labor Relations Services

★

527 MADISON AVENUE, ROOM 617
New York, N. Y. 10022

EAST NEW YORK & INWOOD
FISH CO.

★

208 FRONT STREET
New York City 10038

ROTHMAN DENTAL LAB.

2549 Webster Avenue Bronx, New York

ESQUIRE PHOTO ENGRAVING

We process the "cuts" for the Bialystoker Stimme

4 West 22nd Street New York, N. Y. 10010

DR. MORRIS J. LIPTON

Optometrist

★

129 EAST BROADWAY
N. Y. C., N. Y.

FALLS POULTRY CORP.

★

448 EAST 173rd STREET
Bronx, New York

RCL — ROCHE CLINICAL
LABORATORIES, Inc.

★

5 JOHNSON DRIVE
Raritan, N. J. 08869

Compliments of . . .

POMERANTZ PAPER CORP.

★

239 26th STREET
Brooklyn, N. Y. 11232

CENCO MEDICAL INDUSTRIES, Inc.

★

350 FIFTH AVENUE - Room 616

New York, N. Y. 10001

Fruit & Gift Baskets

•

Open Sundays

Phones:
212-EV-4-8859
212-EV-4-1222-3

LASKAS FLOWERS

Established 1889

270 BROADWAY

Brooklyn, New York 11211

Laskas Flowers Are Always Fresh

SELECT FILM LIBRARY, Inc.

★

115 WEST 31st STREET

New York, N. Y. 10001

JACK ZABUSKY

Venetian Blinds - Window Shades
Traverse Rods - House Furnishings

59 HESTER STREET

New York, N. Y. 10002

GR 7-9770

H. SCHRIER & CO., Inc.

WHOLESALE GROCERS

Institution, Restaurant & Hotel Trade Exclusively

★

363 BOND STREET

Brooklyn, N. Y. 11231

SCHEMBRI PRODUCE CO., Inc.

★

86-02 101st AVENUE

Ozone Park, N. Y. 11416

''A FRIEND''

TURKEY HOUSE OF NEW YORK, Inc.

407 WEST 13th STREET

New York City 10014

AL 5-6350

The Finest in Bronze Tablets

W & E BAUM BRONZE TABLET CORP.

524 WEST 43rd STREET

New York, N. Y. 10036

BRyant 9-5341

PARK SURGICAL COMPANY, Inc.

The Medical Department Store

5001 NEW UTRECHT AVE. (cor. 50th St.)

Brooklyn, New York 11219

GEdney 6-9200

GOTHAM EXTERMINATING CORP.

241 EAST BROADWAY

New York, N. Y. 10002

ROCHESTER GERMICIDE COMPANY

Envinronmental Sanitation Products since 1888

WILLIAM BRITTON, *Sales Representative*

Tel. 582-5749

Compliments of . . .

RIV PHARMACY, Inc.

Prescription Specialists

55 AVENUE A, Corner 4th Street

New York, N. Y. 10009

Phone 475-5000

ROBERT RUBENSTEIN, PHG.

BROOKLYN BRONZE TABLET CORP.

18 CRESCENT STREET

Brooklyn, N. Y. 11208

ATTENTION BIALYSTOKER LANDSLEIT!

RYVKA ROSENTHAL

of the

Max Rosenthal Travel Bureau, Inc.

853 BROADWAY (at 14th St.), N.Y.C. 10003 — ROOM 410
OR 4-3382 - 3

where you can make reservations for your travel plans to
ISRAEL, EUROPE, & ALL PARTS OF THE WORLD
Also PACKAGE TOURS / CRUISES & HOTEL RESERVATIONS
IN MIAMI / APPLIANCES & SHIPPING FURNITURE TO ISRAEL

EDWARD BOKER, Inc.

458 HUNTS POINT TERMINAL MARKET

Hunts Point & East Bay Avenues

Bronx, N. Y. 10459

SP 7-2560 - YU 9-5445 Est. 1932

Hy Goldfine Barney Rosen

G & R KOSHER FOODS

Penn South Kosher Meat & Poultry, Inc.

STRICTLY בשר כשר *KOSHER*

MEAT • POULTRY • PROVISIONS

Suppliers to Camps, Hotels & Restaurants

240 — 9th AVENUE

New York, N. Y. 10001

Your Independent Insurance Agent Serves You First

WILLIAM L. OSSIP

LIFE & GENERAL INSURANCE

117-14 QUEENS BOULEVARD

Forest Hills, New York

BOulevard 3-5400

Ossip Associates, Inc.

BLEVITZKY BROS.

Monuments

Branch and Factory:

210 FORSYTHE STREET GR 7-4908 NEW YORK, N. Y.

28 THAMES STREET BROOKLYN, N. Y.

FROLICH & NEWELL FOODS, Inc.

11 JAY STREET

New York, New York

Tel. 226-0191 - 2

Compliments of . . .

RIDGEWAY LAUNDRY SERVICE

748 64th STREET

Brooklyn, New York

Tel. SH 5-1304

Wholesale-Retail Laundry Service

HUB FIREPROOF DOOR CORP.

2576 PARK AVENUE

Bronx, New York

GRramercy 5-7926

MONTGOMERY

STATIONERY & PRINTING CO.

Printing - Engraving - Office Supplies

Rubber Stamps Made to Order

35 Canal Street New York, N. Y. 10002

more, she was equally insistent that others in the organization contribute as well. She assumed positions as a member of our Board of Directors, Financial Secretary of the Bialystoker Ladies Auxiliary and Financial Secretary of the Bronx League. In each of these responsibilities she spared no effort or resource. Her beloved husband, Harry Siderman, who passed away two years before, shared her passion for the Bialystoker Home.

In recent years, Mrs. Siderman purchased and dedicated rooms in memory of her parents, her husband's parents and her husband. She arranged that memorial plaques be affixed in our synagogue in tribute to them and her late sister, Fannie Paleschuck.

She leaves her daughter, Mrs. Muriel Flagg, and her husband Marvin; her son, Herbert, and his wife, Barbara, and their families.

Her loss leaves a vacuum in our Home not soon filled. May her memory be a blessing to us as we carry on her good work.

MORRIS SCHWARTZ

A Bialystoker landsman, member and Director of our Home for many years, Morris Schwartz passed away on December 19, 1974 at the age of 84, after a long illness. He was very dedicated to helping the elderly residents of our Home. A favorite custom he established was to donate an amount of money equal to his age each birthday.

He leaves his wife Ida, four daughters and their husbands, two sons and their wives, many grandchildren and one great-grandchild. Our officers and directors pray that the family be comforted.

PHILIP SIVEN

One of the charter members of the Bialystoker Home, Philip Siven, passed away on May 5, 1974. He was born in Bialystok and came to the United States in 1922. He was one of the early members of the Painters Club and contributed many thousands of hours doing painting jobs in the Home.

He is survived by his wife, Pauline, also from Bialystok; his daughters, Estelle Rothman and Sylvia Palefsky; five grandchildren and a sister, Mary Epstein. A plaque in his memory has been installed in our synagogue. Our officers and members express heartfelt condolences to his family.

JON LEWIS LEWENTHAL

On February 4, 1974, Jon L. Lewenthal, son of Sam and Flora Lewenthal, died suddenly at a young age. He worked in public relations and commercial advertising. His mother's parents were Jacob and Sarah Rosenthal, among the first active members of our institution. A memorial plaque has been affixed in our synagogue perpetuating the name of Jon Lewenthal alongside plaques for his late father and grandparents.

Surviving him are his mother and three sisters. Our officers and members pray that his family be comforted.

TILLIE SURASKIE

Mrs. Tillie Suraskie, a Bialystoker landsfrau, passed away December 3, 1974. She was politically active in Paterson, New Jersey for many years and was involved in a number of charitable causes.

Surviving her are her husband, Joseph; a daughter, Mrs. Saul Schiffman; two sisters, two grandchildren and one great-grandchild. May the bereaved family be consoled on their loss.

ANN SCHNEER

The sisters of Myer Schneer — Dora Clayman and Raia Lipshitz, and their husbands, Hyman Clayman and Shaia Lipshitz — express their condolences to him on the loss of his wife, Ann Schneer of blessed memory, who was a devoted member of our Home. We pray that the bereaved family be comforted.

צום 32סטען יאָרצייט פון חורבן ביאַליסטאָק

פון יעקב מעללער

אין ביאַליסטאָק — האָבען אידען
אָנגעגאַנגען געמיטליך מיט זייער לעבען.
וועד געהאַנדעלט, וועד געאַרבעט,
אין פאַבריקען געטאָן טוך וועבען...

קומט אַ היטלער, מיט זיינע חיילים,
פאַרצאַמט די אידן אין געטאָ־וועגט.
זיצן אין שרעק ביאַליסטאָקער אידען,
זיפצען, קלאָגען, ברעכען מיט די הענט...

זיצט מען אין געטאָ, מען טוט בעטען:
העלף אונז, אַלמעכטיגער ג־ט!!!
עס איז — כי באו מים עד נפש.
וואָס שווייגסטו? דערפיל דיין געבאָט!!!

פלוצלונג עפענט זיך די געטאָ־טיר,
אַלע ווי איינער ווערען אַוש טויט.
אַ באַנדע נאַצי־סאָלדאַטען מיט ביקסען —
און זיי רייַדען מערדערישע רייד...

„— שנעלער! שנעלער! אַלע איר יודען,
מענער, פרויען, קינדער — אַרויס!
קיינע געפּאַקע מיט זיך נעמען,
אין צוויי רייען שטעלט זיך אויס...“

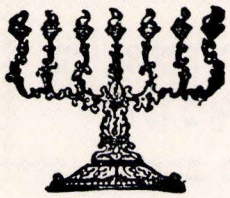
נישט געהאָלפען דער ווייגען, יללות,
קיינע פראַגען זיי צו פרעגען.
ס׳זיינען געקומען משא־טראָקס,
און אָנגעפילט דעם גאַנצען געטאָ־
פאַרמעגען...

וואָס וועט ס׳איז געשעען?
אוישוויץ, טרעבלינקע, געז־קאַמער טויטען.
אַזוי זיינען די ביאַליסטאָקער אידען
פריי געוואָרען פון זייערע לעבענס־
נויטען...

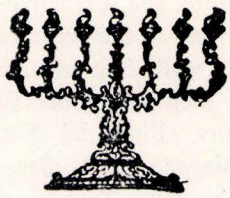
ס׳וועט דערציילט, אַז אין דער נאַכט,
וען אַלע יעצטיגע איינוואוינער שלאָפען
— טרעפט,
קומען די קדושים צו זייערע היזער,
קוקען אַריין אין די פענסטער געפלעפט...

קוקען מיט באַדויער אַ לאַנגע צייט.
טוען זיך לאַנג אַרומדרייען.
אָט אַזוי אַ גאַנץ פינסטערע נאַכט,
— — — — — — — —
ביז די הענער פאַנגען אָן צו קרייען...

ברוקלין, נ. י., פעברואַר 9טער, 1975.

In Memoriam

JACOB COHEN

Wednesday, September 25, 1974, our devoted former President, Jacob Cohen, passed away at an advanced age after a short illness. He was a good husband, father, grandfather and great grandfather.

Jacob Cohen

Jacob Cohen, who came to America from Bialystok more than a half century ago, started out as a carpenter in his new land. At the beginning he endured, like his fellow immigrants, hard times. Thanks to his energy and stamina, he was able to achieve great prominence as a realtor and hotel entrepeneur. He was well known as a philanthropist.

With singular warmth, Jacob Cohen related to the Bialystoker Center and Home for the Aged. He consistently supported our institution in many ways. We are proud that he was for 20 years our President and for the next eight years, Honorary President. When the Bialystoker Home suffered adversity in the early years, Jacob Cohen lent a helping hand in order that we could overcome our difficulties. In 1946, he helped us burn the outstanding mortgage on our building.

Throughout his life, Mr. Cohen upheld the beautiful tradition of his parents from Bialystok of old, as well as the noble spirit of Judaism which he absorbed from the old country. He was an ardent lover of Israel, which he supported most munificently.

Jacob Cohen assisted us in renovating our building in 1967. The synagogue of our Home bears his name. When his wife, Dora Cohen, passed away, the lovely park next to our Home was named, "Dora Cohen Memorial Park."

With Jacob Cohen's passing, the Bialystoker Center and Home for the Aged has lost one of its best friends of all times.

RAY APPLEBAUM

In Memory of the 2nd Anniversary of the demise of a beloved wife, mother and grandmother on

Ray Applebaum

May 2, 1973, who is sadly missed and will be forever in our hearts.

MR. ALTER APPLEBAUM
MR. & MRS. HARRY BASS
AND SHELDON
MR. & MRS. JACK APPLEBAUM
AND BARRY

RAE SIDERMAN

As we went to press with the September 1974 edition of the *Bialystoker Stimme,* we had just learned that Mrs. Rae Siderman had passed away on Friday, August 16, 1974. Consequently, we were unable to insert an adequate obituary in the last issue.

Rae Siderman

Rae Siderman's interest in our Home was as profound as her efforts and generosity on our behalf were virtually boundless. She was born in Bialystok and, throughout her life, kept alive its humanitarian traditions long after its liquidation.

She had a phenomenal memory for detail, a command of bookkeeping and an encyclopedic grasp of family milestones among our membership. She maintained a record book containing birthdays and anniversaries and never failed to send a card on time when it would be most appreciated. In this way she motivated members of the Bialystoker Home, Ladies Auxiliary and the Bronx League to continue their active involvement in these institutions. Rae Siderman made each individual among us feel needed and wanted. That was the secret behind her effective leadership.

Because she demanded so much of herself and gave a great deal

Feeding patients: Martha Ambus, Dina Farber, Pauline Koenig.

Providing materials and help when needed: Helen Sharron, Lena Weber, Betty Ostro, Lena Bazin, Anne Reilly and Regina Feit.

SOMETHING NEW

The residents always decorate the *sukkah,* the auditorium and the garden for holidays and parties. This year they outdid themselves. They fashioned a number of turkey replicas and placed one on each table in the dining room for Thanksgiving dinner.

Another first: Residents donated some very well made articles auctioned at the annual meeting of the New York State Occupational Therapy Association. The proceeds go to a C.O.T.A. Scholarship Fund.

* * *

During this year, residents presented Aaron Rappaport, Dr. Irwin Weisbuch and Joe Hogan — all three of them got married recently — with hand-made decorative pillows.

STUDENTS

In the seven years of its existence, the Activities Therapy program at the Bialystoker Home has gained quite a reputation. We get constant requests from colleges, civic groups and individuals to observe the Home and interview residents for articles and term papers. Our people, among other things, have contributed recipes for a cook book, selections for an anthology of Jewish folk songs, and craft objects made during occupational therapy sessions.

Esther Michaelson of Lehman College received an "A" for her paper on "Recreation and the Elderly," based on our program. Eugenie Gross, a free lance writer, did some of her research here for an article on the aging. Dagmar Kantorova, a music therapy student at NYU, completed a three month clinical practice internship on our infirmary floors.

We had art students from Pratt Institute, occupational therapy students from NYU and Downstate Medical Center for seminars. We have currently a work-study student from Brooklyn College as part of our staff. Ruth Lafosse and Joanne Karp from Encampment for Citizenship did their work here under the supervision of their counselor, Chaim Cohen.

Coordinating and supervising all these academicians is time consuming for our Activities staff but we believe the residents benefit from contact with so many young people. It is rewarding to help young students understand aging. Their interest enriches our program.

BAZAAR

The resident's table at the yearly Bialystoker Bazaar in December was very successful. The hand-made articles that were sold enriched the Activities Fund by $60. Many thanks to Mrs. Hilda Sloyer and the Ladies Auxiliary for helping the residents and for the material they donated to our Arts and Crafts program.

PURIM PARTY FOR THE RESIDENTS AND PURIM PLAY

On February 25th, Purim Day, our annual party for the residents was held in the auditorium. Our elderly people gathered and enjoyed a festive afternoon. Delicious refreshments were provided.

As is customary, the residents put on a Purim play in Yiddish, re-enacting the *Megillah* story. Rabbi Lowell S. Kronick and Mrs. Mifa Rogoff directed the rehearsals. Our thanks to William Lifshitz, Evelyn Sloane, Isidore Eckstein, Mary Gitlin, Charles Lieberman, Sigmund Ordinsky, Celia Slipowitz, Rose Rubin and Tessie Schwartz, the actors and actresses in the play.

Helen Weinstein

NOW I KNOW...

By HELEN WEINSTEIN

God hath not promised
Skies always blue,
Flowers, streams, pathways
All our lives through.
Sun without rain,
Joy without sorrow,
Peace without pain.

God hath not promised,
We shall not know,
Toil and temptation,
trouble and woe.
He hath not told us
We shall not bear
Many a burden
Many a care.

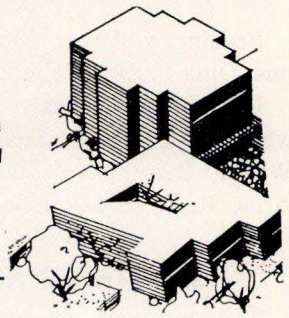
God hath not promised
Smooth roads and wide,
Swift, easy travel,
Needing no guide.
Never a mountain
Rocky and steep
Never a river turbid and deep.

But God hath promiesd
Strength for the day
Rest for the labor
Light for the way
Grace for the trials
Help from above
Unfailing sympathy
Undying love.

Mrs. Weinstein is a resident of our Home.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

HENRY STREET FAIR

"The Bialystoker Booth" is becoming a tradition at the yearly Henry Street Fair. Residents participate in the preliminary planning meetings, help with the arrangements and by the time the Fair opens, are on a "first name" basis with their multi-lingual, multi-racial neighbors. All the articles for sale are made by our residents during "Activity Therapy" sessions. This year's best sellers were rattles made by Mr. Hyman Stanger from discarded orange juice containers and "no bake" cookies prepared by Mrs. Farkas, Mrs. Slipowitz and Mrs. Scheinman. The Henry Street Fair took place August 21, 1974.

RESIDENTS COUNCIL

The Residents Council has been meeting monthly under the able chairmanship of Rose Rubin. The various committees function very efficiently. A special commendation to Rose Savador and Evelyn Sloane for showing new residents around and introducing them to all the activities in the Home. The Council allocated money from its special activities fund, for transportation to visit hospitalized residents and staff.

ENTERTAINMENT IN THE HOME . . .

On August 28th, a lavish farewell party was held in our Auditorium for Helen Eichler, the social worker, who left for Israel.

* * *

The semi-annual Birthday Party was celebrated on September 4th, with birthday cake and ice cream, provided by Mrs. Skorka, and individual gifts from the Administration.

* * *

On November 13th, Ariel, of the "Performing Pixies" team, entertained the residents with a gay, colorful performance of dance and songs.

* * *

On November 20th, we had a return visit of the U.F.T. Retired Teachers' Folk Dance Group. Many more residents and patients joined in the dancing than the previous year. Those not bold enough or strong enough clapped hands and sang. Many thanks to: Harry Lazar, Sol and Lillian Brenner, Sylvia Lowenstein, Bess Linder and Sylvia Koch. We hope they will come again in the spring and bring Sy Grossman, their leader with them.

* * *

The yearly Chanukah Party sponsored by Mrs. Ingberg, Mr. Rybal, and Mrs. Skorka was held on December 4th. The residents and patients enjoyed their gifts, the delicious refreshments and the professional entertainment of Bryan D. Carew.

. . . AND OUTSIDE

The Bialystoker Concert at Lincoln Center on October 13th, and the special dinner served at the Home afterwards, were the highlight of the year for the many residents who attended. A special "thank you" to Hugo Lewenthal for the transportation.

* * *

On October 29th, the residents went again to Lincoln Center, this time for an excellent concert for I.L.G.W.U. retirees.

Besides these organized activities, many residents avail themselves of the various programs at the Educational Alliance, particularly the monthly concerts.

VOLUNTEERS RECOGNITION TEA

A party for our volunteers was held in the Auditorium on January 15th. Esther Schonfeld High School Students — volunteers themselves who entertain patients and help feed them every Tuesday—provided the entertainment. Mrs. Skorka supplemented the unbaked cookies, made by the residents, with cake and coffee. Each volunteer was presented with a flower and a gift made in Activity Therapy sessions. To all the volunteers who help us run the various programs, giving of their time, talent and warmth, and serving as a link between the residents and the outside world — thanks and G-d bless you.

The following are our volunteers:

Movie program: Shirley Schneier, Axel Schumacher, Bernice and Nathan Birnbaum.

RSVP: Doris Kohn, Albert Kohn, Fanny Sternberger, Sylvia Hyman and Eva Shapiro.

Esther Schonfeld Students: Debbi Katz, Marcy Kessler, Ethel Krinsky, Janet Mandelstern, Sarah Lax, Mimi Klein, Rachel Pfeffer, Faige Becker and Chaya Sprecher.

Bingo: Helen Friberg

Current Events: Lillian Tamarkin

ANNUAL CHANUKAH PARTY FOR MEMBERS AND FRIENDS HELD DECEMBER 8th, 1974

The annual Chanukah party and concert for members and friends was held in our new auditorium Sunday, December 8th, 1974. Although the weather was bad, our members as usual exhibited their strong dedication and filled the hall. The celebration was truly enjoyable.

Harry Feinberg, Chairman of our Board of Directors, presided at this occasion. He asked Rabbi Lowell S. Kronick, Director of Public Relations, who just returned from a long convalescence, to speak about the meaning of Chanukah in our time.

Mr. Feinberg then called upon Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director, to deliver a report. She greeted the guests and thanked them for attending the dinner despite inclement weather. She spoke about various administrative matters affecting the Home.

The Chairman called Izaak Rybal, General Secretary, to the podium. Mr. Rybal auctioned six Chanukah *menorahs* and raised a substantial sum of money. As is their custom, Mr. and Mrs. Sam Adler, directors of our Home, purchased a full *menorah* for their family. Our Vice-President and his wife, Mr. and Mrs. Sam Solasz, also bought a *menorah* as they did last year. The audience enthusiastically responded to the appeal by making generous contributions.

Everyone spent an enjoyable, festive afternoon in the presence of beautifully decorated tables, where delicious Chanukah latkes were served. The highlight was Cantor Harry Feinberg's kindling the Chanukah candles, after which he sang several songs, accompanied at the piano by his daughter, Mrs. Joyce Rothman.

Our special appreciation to Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services, for preparing such delicious, traditional dishes for this occasion.

This Chanukah party demonstrated once again that the Bialystoker Home enjoys strong and active support from its people.

HAPPY EVENTS

BAR MITZVAH

Mazel Tov to Mr. and Mrs. George Garfinkel on the Bar Mitzvah of their son, David Adam, Saturday, January 18th, 1975. The Bar Mitzvah boy led the services at Congregation Beth Emeth, Hewlett, New York in a most impressive manner. Congratulations also to the maternal grandparents, Dora and Paul Schochet. Mr. Schochet is the Treasurer of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged, as well as a prominent Zionist leader and one of the pioneers of Israel Bonds. Best wishes to the paternal grandparents, Jennie and Julius Garfinkel. We pray that the family of this young man will enjoy much *nachas* from him.

MAZEL TOV

Barbara Mines and Jerry Dressner were married Sunday, January 12th, 1975.

The new Mrs. Dressner is the daughter of Jennie Mines and the late Sol Mines, who was one of the founders of the Club of Bialystoker Friends.

Our officers and members congratulate the newlyweds and their parents on this most joyous occasion.

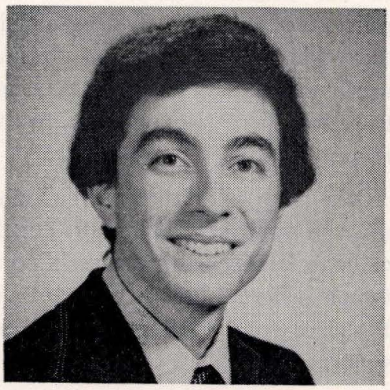
BAR MITZVAH

Congratulations to Avery Ira Wagman on his Bar Mitzvah held December 28th, 1974. Avery is the son of Alex and Helen Wagman and the grandson of Nettie Wagman, a member of our Board of Directors for many years and a Vice President of the Bialystoker Ladies Auxiliary. Mazel Tov to the maternal grandmother, Fay Gold.

The officers and members of the Bialystoker Home wish the family of this young man much *nachas* in the future.

CONGRATULATIONS

In June 1974 Sheldon Bass, son of Frances and Harry Bass of Philadelphia, Pennsylvania, graduated from Central High School with a degree of Bachelor of Arts and was awarded a Mayor's Scholarship. He

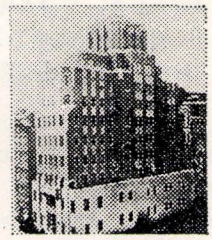

Sheldon Bass

is now in Israel for a year of study and when he returns he will continue his education at the University of Pennsylvania starting September 1975.

OUR INSTITUTION

PASSOVER

We are very proud of the way Passover is celebrated in our Home. Our Gabbai and Director, Max Tobias, traditionally leads the Seder and the residents join him in reciting the *Haggadah*. Our dining room is specially decorated for the occasion, emphasizing the festive nature of the holiday. Among the ritual items featured on the Seder table are: cups of wine, *matzoth,* bitter herbs and *charoseth*.

Many thanks to the devoted supporters of our Home who help make our *Sedorim* possible by their generosity. They fulfill an important *Mitzvoh* by enabling the needy to observe the Festival of Freedom.

MAOTH CHITIM

Each year we appeal to our members and friends to contribute to our Maoth Chitim Fund. The purpose of this campaign is to assist our elderly residents and various needy individuals in our community to celebrate Passover in a festive manner.

We are proud that we can also use this fund in sending gift certificates to landsleit in need residing in Israel where they can purchase Passover food in Super-sol (Israel supermarket).

SUMMER CAMPAIGN

The Bialystoker Home has customarily launched a Summer Emergency Campaign after Passover to help our institution meet its responsibilities to our elderly residents during the summer months when many of our supporters are away on vacation and we receive less income.

To those who enthusiastically contributed to our Summer Fund last year we express our gratitude and call upon them, their relatives and friends to help us out again this year so that our aging people will enjoy uninterrupted service during the vacation season.

ANNUAL BAZAAR

Our annual Bazaar, conducted by the Bialystoker Ladies Auxiliary, was held from December 14th to 22nd, 1974.

We extend warm thanks to its energetic chairman, Archie Lynn, Mrs. Hilda Sloyer, President of the Ladies Auxiliary, and also to their committee which collected, stored and sold the merchandise. We are pleased to report that this year's Bazaar was more successful than in previous years, because we received more materials than ever before. To all our good friends, we express a hearty "thank you."

TRADITION, TRADITION

Our Director and active Ladies Auxiliary member, Rose Finkelstein, is continuing the tradition of her late uncle, David Rosenblum and her departed mother, Yetta Finkelstein, of donating two cases of Passover wine to our Home. We warmly thank her for her thoughtfulness.

BIALYSTOKER ANNUAL THEATRE BENEFIT A GREAT SUCCESS AT LINCOLN CENTER

Sunday afternoon, October 13, 1974, the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged conducted its Annual Theatre Benefit at Avery Fisher Hall of Lincoln Center in New York. This event was a great success, a rich Jewish cultural festival.

The grand, elegant hall saw thousands of Bialystoker landsleit, friends and other afficionados of higher Jewish culture gathered, many from cities and suburbs surrounding New York.

This concert, titled "Sing a Song of Peace," was produced and directed by the well known stage personality, Ben Bonus. The performers included, the Brothers Zim, guest stars, Mina Bern, Mimi Sloan, Yona Coral, Bernard Sauer, and orchestra leader, Renee Solomon. The skillfully presented program consisted of Yiddish, Hebrew and English songs, as well as humorous and dramatic recitations. Members of the cast were warmly applauded by the audience as the curtain fell.

During the intermission, short addresses were made by Harry Feinberg, Chairman of our Board of Directors, Ethel Ingberg, Executive Director, and Izaak Rybal, General Secretary, thanking the performers, pointing out that we are the only organization of its kind to present annual theatre benefits and thanking the audience for supporting the important work of the Bialystoker Home.

BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY

By HILDA SLOYER, *President*

As President of the Bialystoker Ladies Auxiliary it is a pleasure for me to review our actions of the past six months and report our various activities to our many friends.

I wish to congratulate many new members who joined our organization in the past six months. We are really fortunate in having a group of dedicated women whose chief goal is to give of themselves in helping the elderly of our institution. We welcome them with open arms and wish them and their families good health and long life.

As in the past, our Monday meetings are attended by a vast majority of our membership and the results are very fruitful. Lunch is served to our members and friends and their donations are always generous.

Our past Chanukah party was a great success. Even though the weather was against us, the hall was filled to capacity. It rained on the outside, but inside it was warm and loving; the hall had a warm glow surpassed only by the glowing lights of the menorahs. On this occasion the Ladies Auxiliary presented the Bialystoker Home with a check in the sum of $2,000. Because of a death in my family, I could not be present. Our Treasurer, Mrs. Celia Plocki, presented our check in my name on behalf of all the members of the Ladies Auxiliary.

Our ladies also did a great job in helping the staff with the yearly Chanukah party for the residents. This is a happy event in their lives and they all look forward to it, as well as to the Purim party. My sincere thanks to the ladies who attend these functions and do their best to help with the many details.

The members of the Ladies Auxiliary assist our elderly residents on a voluntary basis in many ways. They feed patients unable to eat by themselves. They take patients in wheelchairs outside to our park when the weather is nice. They read letters to the residents who cannot read by themselves and also write letters to family members living far away or unable to visit frequently. Volunteers from our Auxiliary assist residents in bingo and other games. When a patient requires visiting an outside medical consultant, one of our volunteers will accompany him. The need for this is infrequent, but it is important to have this help.

My greatest appreciation goes to the Ladies Auxiliary for their endless efforts in making our yearly Bazaar the great success that it was. The work was indeed hard, but the results were most gratifying.

And now with the winter months behind us we look forward to the spring and summer with a renewed hope and a desire to continue our charitable work on behalf of the elderly residents of the Bialystoker Home.

STATE UNIVERSITY OF NEW YORK
DOWNSTATE MEDICAL CENTER
450 Clarkson Avenue, Brooklyn, New York 11203
Area Code (212) 270-1000
COLLEGE OF HEALTH RELATED PROFESSIONS
at 445 Lenox Road
Occupational Therapy Program

December 20, 1974

Ms. Mifa Rogoff, C.O.T.A.
228 East Broadway
New York, N. Y.

Dear Ms. Rogoff,

Thank you for your time and effort in arranging the clerkship for our Junior Class Occupational Therapy students.

The students enjoyed the opportunity and the learning experience.

Sincerely,
Ms. PEGGY NEUFELD, O.T.R.
Instructor

RESIDENTS' CHANUKAH PARTY

This year's Chanukah party for the residents was held December 4, 1974. Mr. and Mrs. Jack Ingberg, Mr. and Mrs. Izaak Rybal and Mr. and Mrs. Jack Skorka sponsored it.

The auditorium, specially bedecked with beautiful decorations for the occasion, was the scene of the celebration. General Secretary Izaak Rybal served as master of ceremonies. He warmly greeted the audience, stressing the joyous nature of Chanukah. Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director, and Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services, each addressed the residents, after which a gift was distributed to each resident by the sponsors of the party. Delicious refreshments were served by the Food Services department.

Bryan D. Carew entertained the residents by playing appropriate songs at the piano. Mrs. Rose Rubin, an Honorary Vice-President and resident of our Home, spoke on behalf of her peers, conveying their appreciation for the wonderful party.

During Chanukah, the residents assembled in the dining room, and participated nightly in lighting the *menorah*. Mr. Samuel Levine, one of the residents, led the ceremony.

LETTERS TO OUR EDITORS

בס"ד

Rosh Chodesh Adar 5735 February 11, 1975

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director
Mr. Izaak Rybal, General Secretary

Bialystoker Home and Infirmary for the Aged
228 East Broadway
New York, N. Y.

Dear Mrs. Ingberg and Mr. Rybal יחי':

I would like to extend, in my own name as well as on behalf of the other relatives of Gussie Saltz, expressions of appreciation to you and the wonderful staff of the Bialystoker Home for the warm and wonderful care you extended to my aunt for the last years of her life.

Her passing, as much of her life, was not, unfortunately, marked by fulfillment of normal human hopes. She was not educated; she had no children; she was the last survivor among her brothers and sisters. The people closest to her were the relatives of her late husband. They were, in fact, the only ones, and few in number, who attended her funeral. There were no neighbors, no friends.

It is for these reasons especially that we can think of her stay with you as one of the few privileges she, and we, had.

I recall the numbers of visits there, in her earlier years when she was fairly lucid. The pleasant atmosphere, the cleanliness, the cheerfulness of the many staff members, who were always available; the care and the concern for the patients shown by everyone; and above all, the sense of decency and dignity for all people that seemed to be part of everything—it let us feel that there is still some good in this world, and that it can, by the grace of the Almighty, become part of one's life.

The Bialystoker Home stands as an island of compassion in a world torn by strife and conflict. The Home deserves tribute under any circumstances, but how much more so now, when the sordid publicity about care for the elderly in other types of institutions casts a negative image upon the wonderful work being done by people like yourselves.

It is always an inspiration when we read in the Bible of the good deeds of our forebears, Abraham, Isaac, and Jacob, and Sarah, Rivkah, Rachel, and Leah. It is, however, an even greater inspiration when we can witness a living example of such good deeds being carried on in front of our eyes. This is the case in the Bialystoker Home.

May you be privileged to continue your noble work, and above all, to set an example for others to follow.

Sincerely, RABBI ELKANAH SCHWARTZ
350 Empire Boulevard, Brooklyn, N. Y.

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director
Mr. Izaak Rybal, General Secretary
Bialystoker Home and Infirmary for the Aged
228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

Dear Mrs. Ingberg and Mr. Rybal:

Psalmists and poets alike have praised the garden that reaches into the soul to cure our ills, to salve and calm the perturbations that beset us. The lovely garden at Bialystoker Home is a treasure. With perennial blessings of green and living plants, it must indeed be ranked high among the positive benefits enjoyed by Bialystoker Home residents and patients. Planted in memory of Dora Cohen, the Memorial Park is a perfect example of urban planning, a tiny exquisitely proportioned ecological island bringing joy, rest and gladness to all who share it.

Here patients and residents are able to fulfill themselves. Here they greet friends and relatives. Here they practice their individual interests in life by cultivating flowers, fruits and vegetables in season. Here they share the words and contacts integral to a full life and a well administered Home for the Aged. Here they gather for parties, for festive occasions, to enjoy the songs of visiting *cheder* children, to sing their own songs of long ago.

The garden blooms in spring with the blaze of flame colored azaleas in profusion. Flowers abound through the warmth of summer, lasting into autumn's cooler days. Many trees and flowers are planted and tended by the residents whose interest in their plants is far more than a mere hobby or pastime; it is all-consuming. Residents cultivate mint, tomatoes, strawberries, and other herbs, providing a harvest of pleasure for all observers and gardeners alike.

This garden of earthly delights and soulful joys is indeed a morale builder, a mitzvah for the Home and the residents it serves so well.

Sincerely,
—J. PORTER REILLY

(EDITOR'S NOTE: The writer is a son-in-law of our resident, Mrs. Fannie Kliegman.)

32nd Annual Memorial Meeting for 60,000 Bialystoker Martyrs

On Sunday, February 9th, 1975, the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged and the Club of Bialystoker Friends conducted the 32nd annual memorial tribute to 60,000 martyrs of Bialystok and vicinity liquidated by the Nazis in World War II. Despite bad weather many of our landsleit and friends from New York and other places attended this Yizkor Commemoration, held in our new building auditorium. Among those who participated were many who themselves had escaped the concentration camps and annihilation in the Bialystoker ghetto.

The Chairman of this event was Sam Chuden, President of the Club of Bialystoker Friends. Himself having suffered during the war, he opened the meeting by depicting the tremendous destruction of Jewish Bialystok and the profound holocaust during the Hitler years generally. He emphasized the importance of our not forgetting what happened to our people, to which the Bialystoker Center and Home are committed.

The Chairman called upon Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director of the Bialystoker Home. Mrs. Ingberg expressed her feeling that our Home is a living memorial to those so brutally murdered. Its purpose is to comfort the elderly and infirm as well as help landsleit and friends in need.

As silence filled the auditorium, Mr. Chuden invited Sam Solasz, Vice President of our Home and a refugee from Nazism, to light a special candle which stood in a corner with a black ribbon around it. This was a special tribute in memory of those heroic soldiers who gave their lives defending Israel and the honor of the Jewish people.

The guest speaker was the well known journalist, correspondent of the Jewish Daily Forward, Mr. I. Shmulewitz. In great detail, Mr. Shmulewitz reviewed the multifaceted cultural achievements of pre-war Bialystoker Jewry, the magnitude of its destruction and the heroic resistance to the enemy. He pointed out dangers to the Jewish people in our time as well. We should all remain vigilant in the face of these current dangers. Mr. Shmulewitz praised the Bialystoker Center and Home for its fidelity to its heritage and for conducting numerous activities benefiting needy landsleit throughout the world.

Izaak Rybal, General Secretary, also reminisced about Bialystok before its extermination. He emphasized the importance of our membership contributing generously to the Home so that we can continue our important, humanitarian work. The Bialystoker Home, he said, is the only one among landsmanschaft organizations which maintains such a beautiful institution and publishes a high quality journal, the *Bialystoker Stimme*. Mr. Rybal made an appeal, to which the audience responded most benevolently.

Sam Solasz, Vice-President of our Home, lighting a special candle in tribute to the fallen Israeli soldiers at the 32nd memorial meeting.

Our President, Elly Tarlofsky, was on vacation in Florida and consequently did not attend the Yizkor. He did, however, make a generous contribution. Mrs. Hilda Sloyer, President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, presented a check for a substantial sum in the name of her organization, to be used for helping the needy.

At the conclusion of his appearance, Mr. Rybal called upon a group of landsleit to kindle the 32 yahrzeit candles representing 32 years since the liquidation of the Bialystoker ghetto.

Rabbi Lowell S. Kronick, Director of Public Relations and spiritual leader of the Bialystoker Home, led the recitation of kaddish for the martyred Bialystoker Jews.

Lending beauty and poignancy to the occasion, Cantor Harry Feinberg, Chairman of our Board of Directors, sang a number of inspiring songs expressing the valor and mourning of our people. He concluded the assembly by leading the singing of the "Partisan Hymn" and "Hatikvah." He was accompanied at the piano by his daughter, Mrs. Joyce Rothman.

sible that each patient receive the proper diet prescribed by a staff physician; ensures that patients' clothing and linen are kept clean and satisfactory for use.

Jacob Skorka, *Chief Building Engineer*

Responsible for maintenance of the physical plant, equipment and machinery; supervises the maintenance staff; responsible for cleanliness in the building.

Rabbi Lowell S. Kronick, *Director of Public Relations*

Rabbi of the Home; maintains contact with residents and patients as spiritual counselor; supervises kashruth; in charge of all correspondence, public relations, and memorial department.

Sonya K. Essin, MSW, *Social Worker*

Social worker; responsible for initial applications, interviews for new residents; maintains constant direct contact with residents and patients; evaluates each for adjustment to the environment; works with all staff members to help patients and their families when problems arise.

Mifa Rogoff, C.O.T.A., *Activities Director*

Responsible for all activities programs for residents and patients; arts and crafts, music, exercises, birthday parties, outside excursions.

George Cau, *Medical Labor Relations Consultant*

Advises on latest governmental regulations and standards for nursing homes; personnel director; liaison between administration and union.

* * *

A question and answer period followed the brief remarks made by each staff member. For their part, relatives expressed satisfaction at the quality of care and were impressed by the variety of services their kin receive in our Home. While an opportunity was provided for suggestions to be made, no one seemed to feel that there was any major problem.

This unprecedented breakfast get-together between relatives and staff clearly communicated the smooth, excellent functioning of our institution. It was evident that families were convinced the best was being done for their relatives. We hope to have annual meetings of this kind in the future.

THANKS TO LABOR ZIONIST ALLIANCE

The Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged expresses its warm thanks to the Greater New York Regional Committee, Labor Zionist Alliance (Farband) and its members for their cooperation in our Maoth Chitim appeal.

We are honored and privileged to be associated with Farband, dedicated to the welfare of the Jewish community at large.

A PROFILE OF THE FOOD SERVICES DEPARTMENT

By MRS. B. SKORKA
Director of Food Services

At the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged, where Kashruth is strictly observed, our goal is to bring joy with eating. We strive to make each meal both nourishing and savory. Since many of our residents subsisted on irregular diets before entering our Home, our provisions are considered a luxury. Not only is our food of superior quality, but the surroundings in which it is eaten are always cheerful. Soft background music promotes a good appetite which is further enhanced by the courteous attitude of serving personnel and a cheerful decor for tables and trays.

Food services for a Home of our size are necessarily complex and require meticulous organization. Our system is centralized. This means that all preparations and disbursement of trays occurs in the kitchen where each phase is carefully monitored. Several sets of meat and dairy dishes as well as silverware are separated by color and pattern for different departments. In total, there are sixty different medical diets to observe as well as a separation between infirmary and dining room meals. All special diets are color-coded, and name tickets are attached to each tray for every meal served throughout the home. We also provide a menu in the dining room from which residents may make a selection of assorted offerings. This helps greatly to maintain food interest, since a loss of appetite is not uncommon among the aged.

We consider holidays a specialty in the Bialystoker kitchen. We celebrate them in the traditional manner. For example, the basic meaning of Purim is merriment. For this festival we bake our own Hamantaschen, decorate the dining room, and serve wine, nuts, and candy. Passover, one of the major events of the year, requires a complete changeover in the kitchen. Supervised by our Rabbi, all traces of chometz are removed. Our Seder menu is carefully prepared and Haggadahs are provided. At Shevuoth we serve an assortment of dairy delicacies. We welcome Rosh Hashana lavishly with a real feast befitting the New Year. Our Sabbath is celebrated with traditional items such as challah and wine. Candles are lit at the correct time each week.

The Food Services Department enjoys its work and we can see in our residents how much we are appreciated. We extend to all our sincere wishes for a Happy Passover.

Staff department supervisors at dais during question period at family meeting. Sitting from left to right: Mifa Rogoff, Jacob Skorka, Izaak Rybal, Florence Lookretis, Ethel Ingberg, Bronia Skorka, George Cau, Sonya K. Essin. Dr. Jacob I. Migden and Rabbi Lowell S. Kronick were not in attendance.

Sons and Daughters Breakfast with Staff Supervisors Held at Bialystoker Home, Sunday, October 20, 1974

On Sunday, October 20th, 1974 a breakfast meeting including children of residents in our Home and supervisors of departments was held for the first time. The purpose of this meeting was to enable department management to explain their responsibilities and functions regarding the residents to family members, for the latter to express their views on the quality of care and register complaints where there is room for improvement.

A delicious breakfast was served in a relaxed, friendly atmosphere. Most department heads attended this conference, except for Dr. Jacob Migden, Medical Director, and Rabbi Lowell S. Kronick, Director of Public Relations. The supervisors were seated at a dais with signs indicating their names.

Mr. George Cau, Medical Labor Relations consultant, introduced Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director, who served as chairlady of this meeting. Mrs. Ingberg greeted the audience, explaining the reason for the meeting, and then introduced Izaak Rybal, General Secretary, who welcomed members of our patients' families in the name of the institution and expressed his pride at the large turnout.

Each department head was given an opportunity to identify his or her area of responsibility. The following is a summary of each department's jurisdiction:

Ethel Ingberg, *Executive Director*

Responsible for administration and management of all departments in the Home; chief executive officer with overall accountability for the proper functioning of the Home and fulfilling the needs of our membership.

Izaak Rybal, *General Secretary*

In charge of membership—including attracting new members to broaden the base of support for this institution, landsmanschaft activities and fund-raising.

Jacob I. Migden, M.D., *Medical Director*

Directs all medical personnel; sets standards for patient care and has general responsibility that each patient receive competent medical attention.

Florence Lookretis, R.N., *Director of Nursing*

Supervises the nursing staff; responsible that doctors' orders be carried out; oversees that patients' charts and records be kept current.

Bronia Skorka, *Director of Building and Food Services*

Supervises kitchen staff and food preparation; respon-

Families of residents at meeting during question and answer session.

From a Sick Bed in Florida to Israel On Special Assignment

By DAVID LUBIN

On September 19th, 1974, under my doctor's orders, I entered Mount Sinai Hospital, Miami Beach, Florida, because of a lung ailment.

After thorough examinations, my doctors advised me to undergo immediate surgery. Before consenting, I wanted to consult my nephew, Dr. M. R. Rogers, a lung and chest specialist affiliated with Lenox Hill Hospital in New York. Dr. Rogers made a special trip to my bedside and, after carefully reviewing my case, strongly advised me against the operation because of my advanced age. Subsequently, a colleague of his, one of the top thoracic surgeons in New York, fully concurred with Dr. Rogers that I should not have surgery.

Having endured this ordeal, I thought as President of the Kiryat Bialystok Foundation that I should attend to a matter which has heavily weighed on my mind for a long time—the fiscal and physical integrity of Kiryat Bialystok, the neighborhood near Tel Aviv founded by an international conference in 1949, convened in New York by the Bialystoker Center and Home for the Aged.

I called my friend, David Hein, treasurer of Kiryat Bialystok, asking him to accompany me to Israel so that we could identify whatever problems were allowed to happen and resolve them. Mr. Hein suggested that I also ask my nephew, David Rogers, a vice president of Kiryat Bialystok and Dr. M. R. Rogers' brother, to accompany us to Israel. Since I was not well, having a young man like David Rogers would reassure me that were I to get sick again, he would take care of me.

Three days later, we flew to Israel. Among the problems we were determined to correct were obtaining a new lease on the industrial building, paying outstanding insurance premiums on all public institutions and questions concerning the free loan society.

I proceeded to gather everyone who could assist us in our task: Zvi Klementynowski, former deputy mayor of Tel Aviv, our chief attorney; Zalman Yerushalmi, president of the Irgun Yotzei Bialystok; Bezalel Lurie, Messrs. Chernochowski, A. Cynowicz, Yoven and several others.

We arranged a new lease for the industrial building and signed it. We formulated a budget for 1975 and called a meeting of the Synagogue Committee, including the chief *Gabbai,* P. Silberfeld, and Chaim Kagan. We also met with those involved in the free loan society. We systematically examined all of the difficult issues and, I believe, we found effective solutions. I am however sorry to say that under the strain of this assignment, I became ill once again and entered a hospital in Israel where I was examined and was given the same advice—no surgery, plenty of rest and go back home as fast as you can.

The general economic situation in Israel saddened me. Prices are exorbitant; the average family has tremendous difficulties in getting along. Taxes are terribly high. The most agonizing sight was young children, 18 years and above, in uniform with packs on their shoulders—boys and girls ready at a moment's notice to defend their precious homeland from the enemies surrounding it. I left Israel with a broken heart, after witnessing what I felt was a significant deterioration of its standard of living.

I pray to G-d that things will improve in Israel, that there shall be no more wars. I thank everyone who helped me with my assignment.

The Raffle Drawing To Be Held at Annual Dinner in November, 1975

For many months we have been conducting a raffle campaign, the proceeds of which will go to our New Building Fund. We contemplate constructing a building adjacent to our Home, which will feature the latest concepts in care for the aging. Only adequate financial support can translate our hopes into reality.

The raffle drawing will take place at our forthcoming Annual Dinner in November, 1975. Our membership will receive invitations announcing the exact date and time. Winners can look forward to one of the following:

First prize—an original painting, 24"x32", by our Bialystoker landsman, the internationally renowned painter, Benn of Paris.

Second prize—a 19" portable color television.

Third prize—an AM/FM transistor radio.

Five other prizes will also be offered.

A significant number of individuals have requested selling additional raffle booklets. We will distribute these to a select group who feel that they can sell more booklets. We ask you to return the stubs, filled out with the names and addresses of those solicited, to our office:

BIALYSTOKER HOME
AND INFIRMARY FOR THE AGED
228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

ABRAHAM GORDON AND HAROLD TALIN GUESTS OF HONOR AT ISRAEL BOND RALLY; $75,000 IN ISRAEL BONDS RAISED

Sunday, September 8, 1974, our Home held an Israel Bond Rally in the auditorium honoring two of our worthy officers, Abraham Gordon, Vice-Chairman of the Board of Directors and Harold Talin, Vice-Chairman, Board of Governors.

The chairman of this event, Philip Novick, also Chairman of our Board of Governors, praised the organizers of the Bialystoker Israel Bond campaign, Ethel Ingberg and Izaak Rybal, for their energetic efforts in bringing about this impressive testimonial breakfast.

Azariah Rappaport, Israeli Consul and of Bialystoker ancestry, was the guest speaker. In his address, Consul Rappaport gave an interesting, analytical overview of the situation in the Middle East, emphasizing the importance of assisting Israel financially in its continuing struggle against its enemies, particularly by purchasing Israel Bonds.

The well known cantor and one of our most devoted landsleit, Harry Feinberg, Chairman of our Board of Directors, entertained the audience with his beautiful singing. Then the guests of honor, Harold Talin and Abraham Gordon, received plaques giving recognition to their efforts on behalf of Israel Bonds. Mr. Talin and Mr. Gordon each thanked everyone for the tribute rendered them and pledged to continue working hard for the State of Israel.

The Bialystoker Home is well known for its uncompromising support of Israel, as reflected by this rally. A total of $75,000 in bond purchases was raised, which other organizations may wish to match. The following served on the special committee for Israel Bonds: Elly Tarlofsky, President; Paul Schochet, Treasurer;—Honorary Chairmen; Rubin Bindler, Vice-President; Harry Feinberg; Sam Solasz, Vice-President; and Rabbi Lowell S. Kronick, Director of Public Relations—Committee Co-Chairmen.

BENJAMIN LACH CASE BEFORE FEDERAL DISTRICT COURT IN HOUSTON ON MOTION FOR WRIT OF HABEAS CORPUS

We are pleased to inform our readers and those who have contributed to the Committee for the Defense of Benjamin Lach, that his attorney has filed a motion for a writ of Habeas Corpus in the Federal District Court in Houston, Texas. The purpose of this move is to obtain judicial review in the federal courts, where it is hoped that Mr. Lach will receive fairer treatment.

You will recall that Benjamin Lach, the son of Bialystoker parents, was arrested on a charge of murdering a woman on the Texas college campus where he was attending school. He was convicted and sentenced to 40 years in the Texas penitentiary.

We believe that his conviction was unfair because his previous lawyers did not adequately explain to him his constitutional rights and, consequently, the federal courts are being asked to review his trial and conviction with the possibility that the adverse judgment against him be reversed and that he be set free.

This has been the goal of the Committee for the Defense of Benjamin Lach, the Bialystoker Home and the Club of Bialystoker Friends. All those who made generous and compassionate contributions to Mr. Lach's defense fund fervently hope that their concern will be rewarded by his ultimate exoneration and release from prison.

Consul Azariah Rappaport presents Israel Bond plaque to Harold Talin. Standing left to right are: Izaak Rybal, Miss Enid Talin, Lorna and Harold Talin, Consul Rappaport and Ethel Ingberg. The Talins' other daughter, Anita, was away at college.

Three Distinguished Physicians Honored at Gala Testimonial Dinner Tendered by Bialystoker Home and Infirmary, November 11, 1974

Our Annual Dinner, held Sunday, November 11, 1974, paid tribute to three of our dedicated doctors—Jacob I. Migden, M.D.; Alexander Katz, D.D.S.; and H. Charles Lilienfeld, D.P.M. This was the first time in the history of the Bialystoker Home that members of our medical staff were so honored.

Dr. Migden has served our Home for the past twenty years — ten years as an attending physician and the last ten years as our medical director. In his latter capacity he has insisted that the highest quality of medical practice and nursing care be offered our elderly. He is above all a warm, compassionate practitioner, sensitive to the emotional as well as physical problems of his patients. His relationship with other doctors and nurses on our staff exemplifies how professionals should behave toward one another.

Dr. Katz, our dental consultant since 1967, has instituted modern dental care for our people, some of whom never received such care prior to their entering the Home. He is a dentist of many years experience and commands the confidence of his patients.

Our podiatrist, Dr. Lilienfeld, also began treating our residents in 1967, establishing an effective foot care program so essential to their health. He brings with him an impressive background of competence in his specialty.

Philip Novick, Chairman of our Board of Governors, presided at this testimonial. He greeted the guests of honor, their families and friends, as well as our members. President Elly Tarlofsky conveyed an appropriate message for the occasion, thanking the doctors for their excellent service.

Mrs. Ethel Ingberg presented a special plaque to Dr. Lilienfeld. Mr. Izaak Rybal, General Secretary, awarded another plaque to Dr. Katz. Dr. Migden received his plaque from both Mrs. Ingberg and Mr. Rybal, who separately expressed their appreciation to the physicians in the name of our Home and its residents.

The three doctors respectively extended their gratitude to the Home for its recognition of their efforts and looked forward to continuing their good work for a long time.

In addition to family members and friends, many prominent colleagues of our three doctors were also in attendance. Representatives of other nursing homes and hospitals, as well as governmental health agencies, shared in the tribute.

A delicious dinner was served in our elegantly decorated auditorium. Cantor Harry Feinberg, Chairman of our Board of Directors, entertained the audience with his magnificent singing.

Honoring the medical staff was our way of communicating appreciation of the fine care which each resident in our Home receives. At a time when the quality of health delivery institutions is in question, we may justly be proud that our reputation remains impeccable.

Three prominent doctors of our Home holding plaques awarded to them. From left to right: Dr. and Mrs. H. Charles Lilienfeld, Dr. and Mrs. Jacob I. Migden, Dr. and Mrs. Alexander Katz.

Fannie Tarlowsky

Elly Tarlofsky

PRESIDENT AND MRS. ELLY TARLOFSKY CELEBRATE 65th WEDDING ANNIVERSARY IN MARCH, 1975

The officers, directors, members, residents and staff of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged join in extending a heartiest mazel tov to our President and First Lady, Mr. and Mrs. Elly Tarlofsky, on the occasion of their 65th wedding anniversary, March 19, 1975.

As everyone knows, Mr. Tarlofsky has been a pillar of strength to our institution for decades. His name has lent added prestige to our Home and his expertise in the construction trade has helped us enormously as we have steadily expanded and modernized our facilities. He is a philanthropist, a man of compassion and an inspiration to all.

His wife, Fannie Tarlofsky, has been active in our Bialystoker Ladies Auxiliary and at the side of her husband consistently through their fruitful marriage.

We express to their children, Mr. and Mrs. Arthur Tarlowe, Mr. and Mrs. Robert Nelson, Mrs. Sybil Tarlowe, and their families, warmest wishes on this important milestone in the lives of their parents.

CONGRATULATIONS TO MY PARENTS, MR. AND MRS. ELLY TARLOFSKY ON THEIR 65th WEDDING ANNIVERSARY

On my parents' 65th Wedding Anniversary, going back, what do I recollect over the years of our family memories—the joys and sorrows?

I could recount innumerable events, but basically my memories and feelings over the years, summed up, justify my judgment that they were and are thoughtful, loving parents, who stood by us—my sister, my late brother and myself, at times, when I am sure we must have been a trial to them, but being what they were and continue to be, they always came through.

They have enjoyed a fruitful life. I, joined by my wife, children and grandchildren, wish them many more years together, in good health and happiness.

M. ARTHUR TARLOWE
Comptroller, Bialystoker Home

RUBIN BINDLER, VICE-PRESIDENT, CONTINUES HIS ANNUAL CUSTOM OF DONATING MONEY IN HONOR OF HIS BIRTHDAY

Many of our members and friends know Rubin Bindler, a Vice-President of our Home for many years and a truly devoted supporter. He has selflessly given of his time and resources to help us provide that quality of care for our elderly residents which has given the Bialystoker Home a wonderful reputation.

Mr. Bindler's family and friends have established a beautiful custom—annually donating a substantial sum to our Home in honor of his birthday on Shabbos Hagodol—the "great Sabbath" immediately preceding Passover. For Rubin Bindler, for us, and for all Jews alike, Shabbos Hagodol is indeed great, because it heralds a holiday marking the liberation of our people from physical and spiritual bondage and, within our institutional family, it commemorates the birth of a good man in our midst.

In the name of our officers, directors and residents, we extend to Mr. Bindler best wishes for many happy returns of the day. May he together with his dear wife Minnie, their family and friends, celebrate this joyous occasion and continue the worthy tradition of helping our institution.

MRS. EVA GRYNGAUS OF SOUTH AFRICA AND SON PHILIP VISIT BIALYSTOKER HOME

In December, 1974, we had the pleasure of greeting Mrs. Eva Gryngaus, widow of our Bialystoker landsman and supporter for many years, Louis Gryngaus of blessed memory. Accompanied by her son, Philip, Mrs. Gryngaus toured the renovated building and expressed delight at our modern residential and medical facilities.

During our Bialystoker tour in 1973, Mrs. Ethel Ingberg and Mr. Izaak Rybal had a chance meeting with Mrs. Gryngaus in Israel. At that time she promised that upon her next visit to the United States, she would include a stopover at our Home. She fulfilled this pledge in December.

As usual, Mrs. Gryngaus left a generous contribution with us, following the charitable and compassionate example of her late husband. We wish Eva Gryngaus the very best as she returns to her home in Johannesburg. May we have the privilege of seeing her more often.

PASSOVER IMPRESSIONS OF A RABBI ON THE MEND

By RABBI LOWELL S. KRONICK

I was ill, for a time in the hospital, now mending, thank God. Being a patient oneself, I now know, is altogether different from ministering to one. As the rabbi of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged, I have observed, conversed with and confronted many in pain, providing companionship for a brief interlude, easing loneliness, calming fear. Throughout I have sympathized, yet existentially and emotionally I remained a spectator, standing outside, looking in.

In October, 1974, I suddenly entered the world of the patient, standing inside, looking out. My profession, particularly my close contact as a chaplain with the infirm, no better prepared me for this experience despite what some might have thought. I felt the full, raw gamut of emotions, like everyone falling ill, alternating among panic, depression, anger and self-pity. My fragile humanity leaves me humble.

My illness, although potentially serious, turned out not as bad as I expected. Medication effectively brought it under control. In the interim I have grown in understanding better the realities—and fantasies—of the patients I serve as a rabbi. I can now personally share their anguish, my youth and vigor no longer a barrier. I am a better shepherd to my flock, having traversed—thankfully for a brief period—the byways of their suffering.

What made my ordeal bearable was a combination of faith in God the Healer—however feeble my faith—and confidence in His agents: the competent physicians, nurses, technicians and volunteers at the hospital. Above all, the uninterrupted communication of affection and concern for me by my family, the administration, staff and, most poignantly, by the cherished residents of our Home, lifted my sagging spirits.

I have returned, with God's help, to a full life and my normal activities. My desire to impart to others the lessons I have learned from this challenge springs forth with great force from the depths of my soul. To my colleagues at the Bialystoker Home, I say: never treat even the most desparate patient as hopeless. Never signal your own despair. The sick person intuits when those around him have given up. And this realization shatters any possibility of improvement, not to speak of recovery.

On the other hand, feigned cheerfulness, sham mirth and unjustified optimism come across to some patients as false and misleading. Honesty—wisely and discreetly expressed—determination to help as much as possible and expertise are vital in effecting a cure.

These lessons did not originate with my discovering them. It seems to me that Passover, as recorded in the Torah, foretold this wisdom symbolically. The Jews slave in Egypt under an increasingly brutal and despotic Pharaoh. God sends Moses, the liberator, to unfetter their shackles. One would expect their response to be enthusiastic—you have come to free us; we welcome you.

Yet our forefathers initially greeted Moses' approach with skepticism and hostility. Do not raise our hopes when we have lived for so long hopeless. Moses, at first discouraged, perseveres. He refuses to entertain failure until he ultimately triumphs. Conversely, he refrains from broadcasting unwarranted overconfidence. Throughout his mission he soberly exudes faith, humbly acknowledges his own weaknesses and stoically accepts adversity. With occasional lapses, the people grow to trust Moses their entry into the Promised Land symbolizing his success.

The other day, I visited a patient in our Home, quite ill, in pain and anxious about the future. Keeping the guidelines in mind I have set forth, I spoke to him candidly but not excessively so, reassuringly but not misleadingly, hopefully but not naively. I felt empathy for what he was enduring. I left him, convinced that, albeit for a short while, he gained a small victory in the longer battle to follow.

My best wishes to all for a healthy and happy Passover. It is good to be back.

Congratulations to . . .

JUDGE GUSTAVE G. ROSENBERG

The officers and directors of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged express warm best wishes to Gustave G. Rosenberg, former Justice of the Supreme Court of the State of New York, who has retired from the bench and returned to private law practice.

The son of Bialystoker parents, Judge Rosenberg served on our Board of Directors and has been a devoted suporter of our work for many years. Among his many professional achievements, Mr. Rosenberg was Chairman of the Board of Higher Education of the City of New York and, upon his retirement, was a Judge of the New York State Court of Claims. Now he serves as counsel to the law firm which he himself established many years ago, later headed by his son, Lawrence M. Rosenberg, when the father was elevated to the state judiciary.

We pray that the Almighty grant Judge Rosenberg many more fruitful years in health and happiness.

FROM THE DESK OF OUR EXECUTIVE DIRECTOR

MRS. ETHEL INGBERG

We at the Bialystoker Home have always been proud to be in the mainstream of current trends and events. But in view of the widely publicized nursing home scandal, I feel it is important to clarify the difference between a *voluntary* and *proprietary* home.

Voluntary signifies a home operated on a non-profit, tax-exempt basis. We fall into the voluntary classification. All income is used exclusively for the care and well-being of our residents and patients. Our officers and directors are non-salaried. All operations and services are reported to a Board of Governors and a Board of Directors. Moreover, the Bialystoker administrative staff is accountable to these Boards whose sole concern is with proper management.

We provide a home atmosphere for elderly mothers and fathers who are unable to live alone in their own community and who for many other reasons are no longer able to live with their families. At our home we are dedicated to proper medical care for those who are ill, and regular medical attention for those with less serious health problems. Our facilities are exceptionally fine. Not only do we provide genuinely comfortable surroundings for our residents accustomed to family living, we also provide a social and cultural community for older adults whose interests in the world around them still thrive. Jewish and English newspapers are distributed daily. Numerous mazagines are also available. We have ample radio and television sets so that news and information are accessible. There are weekly current events discussions as well as films, concerts, parties and craft activities. Whenever the weather permits, we have picnics and excursions.

Another vital side to Bialystoker life is the maintenance of the Orthodox Jewish tradition. Those residents who wish daily religious observance may attend both a morning and an afternoon *minyan* in our beautiful synagogue. All Holy Days are sacredly observed. Our food is strictly kosher, and meats are inspected and weighed under the supervision of our Rabbi. We cater to the tastes and preferences of our residents in planning menus. Special diets are prepared where medically required.

We can boast of well-fed and well-clothed residents. We have set aside a special clothing allowance fund and from this allowance, we purchase new clothing in bulk so that "the price is right." We no longer accept used clothing, even if it fits and has barely been worn. We find that new garments refresh the morale and reinforce self-worth.

At Bialystoker Home we truly love our work and our aged residents. Our well-trained staff is regularly informed of new developments in geriatric care and we continuously look for areas in which we can upgrade our services. In this way we hope to improve on our already excellent record. Everyone can be proud of our Home. I am.

* * *

Having pointed out the difference between our Home and other institutions unfortunately implicated in the current situation, I should like to extend my personal thanks to our Board of Governors and Board of Directors. They are always prepared to attend regularly scheduled meetings at which vital issues are discussed concerning, above all, the well-being of our residents. Our trustees and directors comprise a select group of humanitarians whose only concern is to make life comfortable and dignified for the aging. In many ways, our board members help to make the Bialystoker Home a magnificent facility whose integrity is beyond question. I hope to continue working closely together with our Board members help to make the Bialystoker Home a ments in our institution.

* * *

On behalf of our residents and staff, I extend to all of you my best wishes for a Happy and Healthy Passover.

DAVID AND ROSE GOLDBERG REVISIT US AT BOARD OF GOVERNORS MEETING

Since they have moved to Miami Beach, David and Rose Goldberg, respectively Honorary Chairman of our Board of Directors and our Vice President, spend the High Holidays with their children in Spring Valley. We had the pleasure of their participating in a meeting of our Board of Governors at which Mr. Goldberg presided and Mrs. Goldberg played an important part in the deliberations. Although they live so far from us, the Goldbergs continue their active interest in our Home. They are fully aware of developments and they generously support our efforts.

* * *

To Mr. and Mrs. David Goldberg as well as to all our members currently living in Miami Beach, we extend warm wishes for Passover.

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK **MARCH, 1975** (253) **No. 316**

REMARKS

From REV. HARRY FEINBERG

Chairman of our Board of Directors

As the newly elected Chairman of the Board of Directors, I would like to convey a message to our membership and landsleit regarding the Bialystoker Home.

It has been my privilege to be affiliated with the Home for over thirty-five years and throughout I have felt the need to participate in its varied activities. Aside from giving of my cantorial talent, I always felt like giving of myself as a human being so that other people, less fortunate, could enjoy something in life they could not attain without the help of others. Since I was always partial to elderly people, I found the rewards of inner satisfaction engulfing me and my wonderful wife Gertrude. We have both felt the gratifying fulfillment the activities of the Home provide for us.

Now, after years of work, the Home has bestowed upon me the honor of Chairman of the Board of Directors. I feel compelled to say that if you want to enrich your life, if you want to feel the great pleasure and pride that I feel, then become more active in the work of our Home. I particularly appeal to our younger members and landsleit, to those fortunate to come to this country after the Holocaust. You who have lost your fathers, mothers, your loved ones—you must feel more than anyone the need to love and be loved. COME IN WITH US. Become active—work with us for this noble cause, for you know what it means to be lonely and forsaken. By providing a Home where the elderly, the less fortunate, the helpless and the sick live in dignity and comfort, you too will feel the emotional fulfillment that comes only from giving of yourself.

I dedicate myself to fulfill all that is expected of me and to provide effective leadership. With your help we can give our elderly residents the very best that human effort can muster. In this way we uphold our Bialystoker tradition as humanitarians, as people with a heart and soul, and we can ensure a good Home for the elderly and a sound future for our institution.

MESSAGE

From HAROLD TALIN

Vice-Chairman of our Board of Governors

My election as Vice-Chairman of the Board of Governors last year filled me with pride and satisfaction. This position requires that I preside at meetings of the Board in the absence of the Chairman, Philip Novick, and provide leadership concerning the present and future well-being of the Bialystoker Home. I have done much and will continue to do more.

I consider it an obligation to support the Home to the best of my ability. I accept appointments to special committees dealing with specific issues occasionally arising. Because this institution can remain strong by expanding its membership, I endeavor to attract new people to our ranks.

My involvement in the Bialystoker Home began when I was a child. The most talked about subject in our family was this organization. My father and mother, Philip and Fannie Talinsky, took my sisters and me—at the age of eight—to see the construction of our beautiful edifice. When the Home was officially opened, I carried the American flag and what is now the Israeli flag. Every Sunday our family visited my grandparents, Mr. and Mrs. Samuel Talinsky, who were among the first residents of the Home. My mother would take me on Wednesdays to help the Linen Committee. From then on it was function after function—picnics at Ulmer Park, dancing balls at the 34th Street Armory, and Yiddish shows—all to raise funds for the Bialystoker Home.

Upon the sudden death of my father, our late founder, David Sohn, asked my wife Lorna and me to assume an active leadership role in the institution. We were very happy to oblige him and took pride in raising funds. As Trustee for several years, Vice-President and now, as Vice-Chairman of the Board of Governors, I have been in a good position to teach my children the meaning of charity, fraternity and benevolence.

I thank my wife Lorna for spending many evenings at home while I attended meetings; my mother, may she be well, and late father, for having instilled in me a humanitarian spirit. I look forward to discharging my responsibilities to all of you with enthusiasm.

LUNDY'S, Inc.

Kosher Meats and Poultry

S. LUNDY'S SONS, Inc.

934 NORTH 3rd STREET
Philadelphia, Pa. 19123
MA 7-2050

GLATT

226-1618
1617

674-2427
2415

ZION MEMORIAL CHAPEL

FUNERAL DIRECTORS

41 CANAL STREET

New York, New York

Chapels Available In All Boroughs

Directors

IRVING SMITH
EMANUEL GROSSMAN
SAM WENDROFF

PASSOVER ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK **MARCH, 1975** (253) **No. 316**

אינהאַלט:

ביאַליסטאָקער צענטער פּאַרקויפט ישׂראל־בּאָנדס פּאַר 75טויזענט דאָלאָר
1 ..... לכבוד אברהם גאָרדאָן און הערשל טאלין
2 ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן זוכט פּאַרשאַפט גרוים כבוד.....איסאק ריבאַלאָווסקי
6 געווען אמאל א שטאט אזא (המשך).....דר. שמעון דאַטנער (וואַרשע)
8 3 פּראָמינענטע דאָקטוירים פון ביאַליסטאָקער חיים ווערן געהרט.....
9 ניו־יאָרק (ליד).....אשר שטשוטשינסקי
11 ביי די ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט אין לאָס־אַנדושעלעס.....איסאק ריבאַלאָווסקי
13 בען — צו זיין אויפשטעלונג אין לוקסענבורג־פּאַלאַץ.....הענרי פּלוראַק
13 גוט יום־טוב (ליד).....מינא בערן
איינדרוקספולע טרויער־פּאַראַמלונג אין ביאַליסטאָקער צענטער צום 32טען יאָרצייט
14 נאָך די 60 טויזענט קדושים און מארטירער.....י. ש.
16 די דריי ביאַליסטאָקער, בני שבעים, אין ארגענטינע.....בן־ציון ברוקער (בועאַס־איירעס)
57 יאָר זינט דער גרינדונג פון דער ישיבה אין ביאַליסטאָק איז זי צוריק
17 אויפגעשטעלט געוואָרען אין ירושלים.....
18 אליהו הנביא (ליד).....חנה שטיינמאן
18 צום 32טען יאָרצייט פון חורבן ביאַליסטאָק (ליד) — יעקב מעללער..... ענגלישע זייט
22 אונזער אינסטיטוציע .....
23 צום 27טען יום־העצמאות.....מאטל פּטאַשעוויטש
24 אונזערע פּאַרלוסטען.....

English Section

Remarks from *Rev. Harry Feinberg,* Chairman of our Board of Directors 1
Message from *Harold Talin,* Vice-Chairman of our Board of Governors 1
From the Desk of our Executive Director — *Ethel Ingberg* 2
Passover Impressions of a Rabbi on the Mend — *Rabbi Lowell S. Kronick* 3
Three Distinguished Physicians Honored at Gala Testimonial Dinner 5
Abraham Gordon and Harold Talin Guests of Honor at Israel Bond Rally 6
From a Sick Bed in Florida to Israel on Special Assignment — *David Lubin* 7
Sons and Daughters Breakfast with Staff Supervisors 8
Profile of our Food Services Department — *Mrs. B. Skorka* 9
32nd Annual Memorial Meeting 10
Letters to our Institution 11
Ladies Auxiliary — *Hilda Sloyer,* President 12
Our Institution 13
Happy Events 14
Our Home and its Activities for the Residents 15
In Memoriam 17